

SUOMALAISUUS PEILISSÄ

**Diskurssianalyttinen tutkimus suomalaisuudesta muualta Suomeen
muuttaneiden internet-keskustelussa**

VIRPI LÄHTEENMÄKI
Pro Gradu – tutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö
Sosiaalipsykologia
Huhtikuu 2011

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

LÄHTEENMÄKI, VIRPI: SUOMALAISUUS PEILISSÄ. Diskurssianalyttinen tutkimus suomalaisuudesta muualta Suomeen muuttaneiden internet-keskustelussa

Pro Gradu – tutkielma, 92 s.

Sosiaalipsykologia

Huhtikuu 2011

Tutkielmani kohteena on internetin ura- ja rekrytointisivuston keskustelu, jossa muualta Suomeen muuttaneet keskustelevat suomalaisuudesta ja Suomesta. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavanlaiset: Millaisia tulkintarepertuaareja ja diskursiivisesti tuotettuja identiteettejä Suomesta ja suomalaisuudesta muualta Suomeen muuttaneet rakentavat ura- ja rekrytointisivuston keskustelussa? Miten muualta Suomeen muuttaneet rakentavat kyseisiä repertuaareja? Millaisia seurauksia kyseisten repertuaarien käytöllä voi olla yhteiskunnallisella tasolla? Tutkin aineistolähtöisesti, millaiseksi suomalaisuus sivuilla tuotetaan. Tutkielmassa eritellään myös niitä keinoja, joiden avulla aineiston keskustelijat tuottavat tulkintarepertuaareja.

Tutkimusaineistoni on ajalta 2006–2010. Aineistossa kirjoittaa yhteensä 79 muualta Suomeen muuttanutta henkilöä. Tutkimusaineisto sisältää 184 kommenttia, ja keskimäärin tekstit ovat pituudeltaan noin puoli sivua. Lähestyn tutkimuskohdettani, eli laajaa suomalaisuutta ja Suomea käsittelevää internet-keskustelua, diskurssianalyttisin menetelmin analysoimalla eniten aineistossa tekstimainintoja saavat tulkintarepertuaarit. Tutkimukseni teoreettinen viitekehys on sosiaalinen konstruktionismi, johon liitän suomalaisuuden näkemisen performatiivisena eli muuttavana, kontekstisidonnaisena ja kielellisten tekojen kautta tuotettuna.

Esittelen tutkimuksessani kymmenen aineistossa useimmiten esille piirtynyttä tulkintarepertuaaria, jotka ovat Sosiaalisesti haastava Suomi, Korvansa sulkeva yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomi, Suomi suomalaisille mutta maailma suomalaisille, Ylempi-arvoisena itseään pitävä Suomi, Puusta pudonnut Suomi, Rehellisyyden ja demokratian illuusion Suomi, Rasistinen Suomi, Työn saannin kannalta mahdoton Suomi, Kielimuurin Suomi ja Kauniin luonnon Suomi. Suomalaiset tuotetaan kirjoittajien rakentamissa tulkintarepertuaareissa pääpiirteissään muualta muuttaneita syrjiviksi, sosiaalisesti haastaviksi, kritiikittömiksi ja homogeenisyyteen ja samanmielisyyteen pyrkiviksi. Suomalaisuutta tuotetaan aineistossa pääasiassa vertailujen kautta tuottamalla Suomi poikkeukselliseksi marginaalimaaksi. Tutkimuksessani pohdin myös tulkintarepertuaarien sisältöä sekä niiden aiheuttamia mahdollisia yhteiskunnallisia seurauksia sosiaalisen identiteetin teorian pohjalta.

Avainsanat: maahanmuuttaja, kansainvälisyys, suomalaisuus, kansallinen identiteetti, sosiaalinen identiteetti, enemmistö, vähemmistö, ulkoryhmä, performatiivisuus, tulkintarepertuaari, maahanmuuttajien työelämä

Sisältö

1. Johdanto.....	1
1.1. Tutkimuksen diskursiivinen luonne	2
1.2. Tutkimuksen kohde.....	3
1.3. Tutkimuksen rakenne.....	4
2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet	5
2.1. Tutkimuskysymykset	5
2.2. Kontekstisidonnainen aineistolähtöisyys	7
3. Näkökulmia suomalaisuuden peilaamiseen	8
3.1. Muualta Suomeen muuttaneiden ja valtaväestön suhteet – teoreettisia selityksiä.....	8
3.2. Suomalaisuus ulkoryhmän silmin konstruoituna	13
3.3. Syrjinnän vaikutukset suomalaisuuden peilaamiseen	14
4. Muualta Suomeen muuttaneiden yhteiskunnallinen konteksti	17
4.1. Muualta Suomeen muuttaneet.....	17
4.2. Muualta muuttaneiden työelämä Suomessa	19
4.3. Kielen osaamisen merkitys uuteen kulttuuriin sopeutumisessa.....	20
5. Tutkimuksen lähtökohdat	22
5.1. Sosiaalinen konstruktionismi teoreettisena viitekehyksenä.....	22
5.2. Suomalaisuuden ymmärtäminen performatiivisena konstruktiona.....	23
5.3. Diskurssianalyysi metodologisena lähestymistapana	25
5.4. Tulkintarepertuaarit aineiston suurennuslasina.....	26
5.5. Tutkijan positio ja tutkimuksen eettisyys.....	27
5.6. Diskursiivisesti tuotettu identiteetti	29
5.7. Stereotypiat tulkintarepertuaarien resursseina	30
6. Tutkimusaineisto ja tutkimuksen toteutus	32
6.1. Internet tulkintarepertuaarien tuottamisen alustana	32
6.2. Ura- ja rekrytointisivuston keskustelupalsta	35
6.3. Tutkimusaineiston luonnehdintaa	36
6.4. Tutkimuksen ja analyysin kulku	38
7. Tulkintarepertuaarit.....	39
8. Yhteenvedo ja johtopäätöksiä tutkimuksesta	63
8.1. Suomalaisuuden identiteetit aineistossa.....	64
8.2. Tulkintarepertuaarien tuottamisen keinot	66
8.3. Yhteiskunnallisen kontekstin heijastuminen aineistoon	74
8.4. Työelämä ura- ja rekrytointisivuston keskustelun tulkintarepertuaareissa	75
8.5. Tulkintarepertuaarien mahdollisia yhteiskunnallisia seurauksia	77
9. Pohdintaa	79
9.1. Eettistä pohdintaa	79
9.2. Suomalaisuuden asettaminen peilattavaksi	81
Lähteet.....	86

1. Johdanto

Muuttoliike eri maiden välillä on välttämätön osa transnationaalista muutosta, joka muokkaa yhteiskuntia ja politiikkaa joka puolella maailmaa (Caslets & Miller 1999, 5). Muualta Suomeen muuttavien ihmisten tullessa yhteiskuntaan aletaan heidät helposti nähdä ulkoryhmänä jonkun tietyn määrittelemättömän sisäryhmän ulkopuolella. Jasinskaja-Lahden ja Mähösen (esim. 2009) tutkimusten mukaan ulkoryhmän asenteet toimivat indikaattoreina ja ennustajina valtaväestön ja ulkoryhmien keskinäisille suhteille, ja siksi ulkoryhmien asenteiden ja puhetaipojen tutkimus on erittäin tärkeää ja ajankohtaista. (Jasinskaja-Lahti & Mähönen 2009, 111.)

Tutkielmani tehtävänä on perehtyä muualta Suomeen muuttaneiden käsityksiin suomalaisuudesta ja Suomesta. Kautta koko tutkielmani käytän käsitettä ”muualta muuttaneet” tai ”maahan muuttaneet”, sillä pyrin välttämään maahanmuuttaja-termiä, joka mielestäni herättää negatiivisia assosiaatioita kyseisen termin ollessa paljon esillä taloudellisen taantuman ja kaventuneiden resurssien aikana. Taloudellisten resurssien niukkeneminen voi aiheuttaa eri ryhmien välille epäluuloja ja jopa rasismia. Monessa maassa, kuten Ruotsissa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa muualta muuttaneiden ryhmät ovat ryhtyneet kapinaan valtaväestöä kohtaan. Molemminpuolisen ymmärtämisen takia olisi hyvä saada palautetta muualta muuttaneilta suomalaisuudesta ja sen aiheuttamista hämmennyksistä, sillä vain toisenlaisten näkemysten kuuleminen ja siitä kumpuava tiedostaminen ovat mielestäni avaimia matkalla kohti toimivampaa vuorovaikutusta.

Taloudellinen taantuma ja sen aikaansaama poliittinen ilmapiiri ovat tulkintani mukaan herättäneet vihamielisyyttä ulkoryhmiä kohtaan. Tämä vihamielisyys saattaa ilmetä syrjintänä vuorovaikutuksessa, mikä puolestaan monien tutkimusten mukaan estää muualta muuttajien sopeutumista ja kasvattaa negatiivisia ajatuksia uutta kotimaata kohtaan (esim. Sabour 2001; Jasinskaja-Lahti & Mähönen 2009; Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Vesala 2002; Horenchuk 2009; Liebkind 2009). Muun muassa näiden seikkojen takia sosiaalitieteilijöiden olisi näkemykseni mukaan hyvä tutkimuksen keinoin perehtyä niin sanotun valtaväestön ja muualta muuttaneiden välisiin suhteisiin.

1.1. Tutkimuksen diskursiivinen luonne

Tutkimukseni on lähtökohdiltaan laadullinen tutkimus, joka lähestyy aineistoa diskurssianalyysin keinoin. Diskurssianalyysi antaa työkaluja teksteissä esiintyvien puhetapojen ja niistä rakentuvien merkitysten analysointiin. Diskurssianalyysi kiinnittää huomiota siihen, miten ihmiset keskinäisessä kielellisessä vuorovaikutuksessaan luovat sosiaalista todellisuutta rakentaen erilaisia käsityksiä. Diskurssianalyysi sisältää oletuksen siitä, että kieli sisältää useita keskenään rinnakkaisia ja kilpailevia merkityssystemejä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17.) Teoreettisena viitekehyksenä hyödynnän Lehtosen (2004) käyttämää performatiivisuuden käsitettä liittäen sen sosiaalisen konstruktionismin paradigmaan. Palaan teoreettis-metodologisen tutkimuskehyksen esittelyyn tutkielmani luvussa viisi, mutta tässä kohdin on hyvä painottaa sosiaalisen konstruktionismin mahdollistamaa tulkintaa kansallisen identiteetin – tutkimukseni tapauksessa suomalaisuuden – näkemisestä sosiaalisesti tuotettuna ja muuttuvana diskurssina.

Määrittelen kansallisen identiteetin Boernerin (esim. 1986) ja Hallin (1999) mukaisen. Kansallinen identiteetti on Boernerin (1986, 14) tulkinnan mukaan tietyn kulttuurin historian kulussa rakennettua, ja siihen sisältyy ajatus esimerkiksi tietynlaisesta kansanluonteesta, joka koetaan muuttumattomana ja luonnollisena osaa kansaa. Kansalliset identiteetit Hallin (1999, 224) mukaan heijastavat niitä yhteisiä historiallisia kokemuksia, jotka tuotetaan muuttumattomiksi totuuksiksi, ja jotka saavat kansalaisensa kokemaan itsensä yhdeksi yhtenäiseksi kansaksi. Identiteetit eivät paljasta jotakin totuudellista menneisyyttä, vaan ne ovat yksinkertaisesti antamiamme nimiä niille eri tavoille, joilla menneisyyden kertomukset asemoivat meitä ja joihin me asemoimme itsemme (emt., 227). Kansallisen identiteetin diskurssi muodostuu merkityksistä, jotka sisältyvät tarinoihin ja kuviin, joiden avulla kansallista identiteettiä implisiittisesti konstruoidaan (emt., 47).

Sosiaalis-konstruktionistista tutkimusta tehdessä törmää usein diskurssin käsitteeseen. Lyhyesti määriteltynä diskurssi voidaan määritellä kokoelmaksi väittämiä. Diskurssi voidaan määritellä myös yksinkertaisesti puheteoksi tai -tavoiksi, joilla rakennetaan erilaisia merkityssystemejä. (Parker 1992, 1–5.) Itse sovellan tutkimuksessani varsinaisesti tulkintarepertuaareja analyysin työkaluna. Wetherell ja Potter (1992, 90; 1987, 148) tarkoittavat tulkintarepertuaarilla melko laajaa, tekstin eri kohdissa toistuvien samankaltaisten termien ja kuvausten joukkoa, joka voi ryhmittyä metaforien tai kielikuvien ympärille. Repertuaarit ovat kuitenkin enemmän kuin nuo ryppäiksi kootut termit; tulkintarepertuaarit ovat puhujien resursseja arvioiden tekemiseen, versioiden rakentamiseen ja esiintymiseen erilaisissa tilanteissa. Tulkintarepertuaari on keino ymmärtää diskurssin sisältöä ja

sitä, kuinka tämä sisältö on organisoitunut. (Wetherell & Potter 1992, 90; 1987, 148.) Toisin sanoen minua kiinnostaa tutkia, millaista Suomea tai suomalaisuutta internet-sivuston keskustelijat tuottavat rakentaessaan kirjoituksissaan tietynlaisia tulkintarepertuaareja. Internet ja siellä tapahtuva keskustelu tarjoaa tilan tuottaa tietynlaisia tulkintarepertuaareja vapaasti eri metaforia ja diskursseja hyödyntäen.

1.2. Tutkimuksen kohde

Tutkimukseni kohteena ovat Suomeen muualta muuttaneiden tulkintarepertuaarit Suomesta ja suomalaisuudesta erään ura- ja rekrytointipalvelun englanninkielisellä keskustelusivustolla. Sivustolla keskustelelee muualta Suomeen muuttaneita, jotka työskentelevät suomalaisissa yrityksissä tai etsivät itselleen työpaikkaa Suomessa. Tutkimuskohteekseni valitsemani viestiketju alkaa taloudellista taantumaa edeltävältä ajalta (vuodesta 2006) ja jatkuu edelleenkin. Viestiketjun aloittaja on itse Suomeen muuttava, joka nimeää koko viestiketjun ”Do you regret moving to Finland?” (Kadutko Suomeen muuttamista?) -otsikolla. Koska viestiketjun otsikko on näkemykseni mukaan lähtökohdiltaan negatiivisia (katumuksen) tuntemuksia herättelevä, koostuu suuri osa ketjun kommentteista huonojen kokemusten kautta rakentuneista diskursseista. Suomibrändäämisen aikana olisi mielestäni tärkeää kuulla, millaisin silmin Suomen näkevät ne, jotka ovat muuttaneet maahan muualta. Rakentaaksemme molemminpuolista hyvinvointia erilaisuutta sisältävässä yhteiskunnassamme on erityisen tärkeää saada tutkimustietoa niistä ilmiöistä ja seikoista, jotka muualta Suomeen muuttaneet työntekijät tai työnhakijat kokevat ongelmallisiksi. Näin voimme myös tiedostaa näitä mahdollisia ongelmia. Aineistosta piirtyvät mahdolliset positiiviset suomidiskurssit ovat tärkeitä, sillä ne kertovat hyvistä kokemuksista Suomessa elämisestä.

Valitsin vaikeasti hallittavan internetin keskustelusivuston tutkimuskohteeksi sen takia, että koen sen luonnollisemmaksi vuorovaikutuksen muodoksi kuin esimerkiksi haastattelemisen.

Lähtökohtaisesti koen tärkeänä sen, että tutkin muualta Suomeen muuttaneiden omaehtoisesti rakentuvaa keskustelua liittämättä siihen itseäni valtaväestön edustajana. Kun suomalaiset haastattelevat maahan muualta muuttaneita, saattavat vastaukset muodostua hyvin erilaisiksi kuin sellaisissa vuorovaikutuksen kehyksissä, jossa muualta Suomeen muuttaneet saavat keskustella Suomesta keskenään ja omilla ehdoillaan. Valtaväestön edustajan ollessa läsnä tietyistä asioista ”vertaiskeskusteleminen” saatetaan jättää vähemmälle. Esimerkiksi Rastan (2007, 140 & 2005, 95) mukaan muun muassa rasmin tai syrjinnän kokemuksista halutaan puhua niiden ihmisryhmien kanssa, joita ei voi ainakaan suoralta kädeltä luokitella ”suomalaisiksi”. Rastan (emt.) mukaan

valtaväestö ei pysty saavuttamaan sitä kokemusta, jota rasismia kokenut henkilö kantaa mukanaan. Kuitenkin näkemykseni mukaan myös niin sanotun valtaväestön edustajakin voi ymmärtää syrjinnän kokemuksia, mikäli hän on itse kuulunut tai edelleen kuuluu vähemmistöryhmään esimerkiksi seksuaalisuutensa takia. Toiseuden¹ kokemukset mielestäni herkistävät ketä vain ymmärtämään myös rasismin aiheuttamia tuntemuksia. Joka tapauksessa koen tärkeänä sen, että muualta Suomeen muuttaneet saavat tukeutua keskustelussa saataviin resursseihin samassa elämäntilanteessa olevien kanssa ilman enemmistön edustajan läsnäoloa tai väliintuloa. Tämän takia päädyin valitsemaan internet-keskustelun tutkimuskohteekseni. Aineistoni on kerätty nimenomaan maahan muuttaneille tarkoitettulta foorumilta, joten se tarjoaa vapaan tilan keskustella myös negatiivisista suomikokemuksista.

1.3. Tutkimuksen rakenne

Koska mitään tutkimusta tai puhetapaa ei rakenneta tyhjiössä, käyn seuraavan tutkimuskysymyksiä käsittelevän luvun jälkeen läpi aiempaa tutkimusta ja jonkin verran teoriaa, joka liittyy oman tutkimukseni kontekstiin. Neljännessä luvussa käsitelen myös sitä yhteiskunnallista kontekstia, jossa muualta Suomeen muuttaneet arvioivat suomalaisuutta. Ymmärtääksemme keskustelijoiden positiivisten tai negatiivisten suomidiskurssien rakentamisen prosesseja, on hyvä valottaa heidän taustaansa ja viitekehystä esimerkiksi työmarkkinoilla. Aiempaa tutkimusta ja teoriaa sekä Suomeen muualta muuttaneiden yhteiskunnallista kontekstia avaavien lukujen jälkeen esittelen tutkimukseni lähtökohdat, joissa esittelen tutkimukseni kannalta olennaiset teoreettis-metodologiset periaatteet sekä käsitteet. Tutkimuksen lähtökohtiin syventymisen jälkeen esittelen tutkimusaineiston. Esittelevien lukujen jälkeen siirryn itse analyysiin ja niistä tuottamiini johtopäätöksiin.

---

¹ Olli Löytyn (2005) mukaan toiseuden käsitteen avulla jäsennetään suhdetta tutun ja vieraan sekä normin ja poikkeuksen välillä. Sen ytimessä on usein pelkän eron lisäksi valtasuhde, jossa joku tai jokin ymmärretään myös toista alemmaksi tai alempiarvoiseksi.

2. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Kiinnostuin kansallisen identiteetin kielellisestä tuottamisesta ollessani työssä ja asuessani kaksi vuotta Iso-Britanniassa ihmisten kanssa, jotka olivat sosiaalistuneet lukuisissa eri maissa. Toisena vuonna muualta muuttaneena en viettänyt lainkaan aikaa suomalaisten kanssa ja aloin pohtia niin suomalaisuutta kuin kansallisuuden tuottamista puheessa yleisestikin. Tällöin ymmärsin sen, että asettamalla kansallisen identiteetin, omassa tapauksessani suomalaisuuden, muiden silmin peilatuksi ja konstruoiduksi, voimme paremmin ymmärtää omaa ja muiden toimintaa. Tutkimukseni yksi laajempi tavoite onkin ikään kuin saattaa suomalaisuus muiden silmin nähdyksi. Kehitysideoita saa näkemykseni mukaan parhaiten kuuntelemalla erilaisista perspektiiveistä tulevia kommentteja. Tutkimuksessani pyrin tulkintarepertuaarien esittämisen kautta myös antamaan muualta Suomeen muuttaneille mahdollisuuden kertoa niin hyvistä kuin huonoistakin kokemuksista Suomessa. Voidaan siis toisaalta sanoa, että tutkimuksessani pyrin antamaan muualta muuttajille äänen. Tutkimuskysymyksiäni kautta toivon pääseväni käsiksi muualta Suomeen muuttaneiden tuottamiin tulkintarepertuaareihin Suomesta ja suomalaisuudesta.

2.1. Tutkimuskysymykset

Keskityn analyysissäni viesteihin, joissa Suomessa asuvat tai asuneet muualta Suomeen muuttaneet kertovat omista kokemuksistaan rakentaen näin tietynlaista todellisuutta ja kuvaa Suomesta. Otan huomioon rakentuvien tulkintarepertuaarien performatiivisuuden, eli sen, kuinka asioita tuotetaan sanoilla ja teoilla. Lehtosen (2004b, 124–127) mukaan tämä liittyy myös kansallisen identiteetin ja niihin liittyvien mielikuvien tuottamiseen. Diskursiivinen ja performatiivisuuden huomioonottava ote analyysissä mahdollistaa ”suomidiskurssien” näkemisen muuttuvina, sillä performatiivisuuden mukaan ”sellaista oliota kuin suomalaisuus ei ole olemassakaan ainakaan pysyvänä tilana. Kyse on ennemminkin rakentamisen ja toistamisen projekteista” (Lehtonen 2004b, 127).

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- *Millaisia tulkintarepertuaareja ja identiteettejä Suomesta ja suomalaisuudesta muualta Suomeen muuttaneet rakentavat ura- ja rekrytointisivuston keskustelussa?*
- *Miten muualta Suomeen muuttaneet rakentavat kyseisiä repertuaareja?*
- *Millaisia seurauksia kyseisten repertuaarien käytöllä voi olla yhteiskunnallisella tasolla?*

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen velvoittamana esittelen analyysissäni niitä tulkintarepertuaareja, joita aineistoni keskustelijat teksteissään tuottavat. Avaan jokaista suomalaisille tai Suomelle rakennettua tulkintarepertuaarin sisältöä kuvaamalla tulkintarepertuaarissa suomalaisille tuotettua identiteettiä. Suonisen (1992) mukaan eri tulkintarepertuaarien sisällön kuvailussa tarvitaan lisäkäsitteitä. Tulkintarepertuaarin yhteydessä tuotetun identiteetin konstruoinen idea perustuu oletukseen siitä, ettei kieltä tai sosiaalista todellisuutta nähdä yhtenäisenä kokonaisuutena, vaan vaihtelevien asemien ja roolien kirjona. (Suoninen 1992, 25–29.) Esimerkiksi, jos muualta Suomeen muuttanut kuvaa suomalaisen tyyppinä, joka puhuu aina vain asiaa ja suoraan, voidaan tätä toistuvaa tekstimetaforien ja kirjoitustekojen merkityssysteemiä kutsua esimerkiksi ”totuuden puhujan identiteetiksi”. Identiteettien liittäminen tulkintarepertuaarien rinnalle helpottaa itse repertuaarien sisällön tarkentamista.

Toinen tutkimuskysymys viittaa siihen, että analyysissäni pyrin tuomaan esille myös ne tavat, jotka kuvastavat repertuaarien rakennustyötä. Kolmannen tutkimuskysymyksen sisältämän tavoitteen velvoittamana pyrin johtopäätöksissäni pohtimaan analyysini tulosten yhteiskunnallisia seurauksia. Mielestäni sosiaalitieteissä yhteiskunnallista vaikutusta ja kontekstia ei saisi häivyttää liikaa taustalle, vaan tulisi rohkeasti pohtia diskursiivisen maailman yhteyttä yhteiskunnalliseen kontekstiin. Wetherell ja Potter (1987, 149) muistuttavatkin, ettei pelkkä erilaisten repertuaarien tunnistaminen vielä diskurssianalyysiä tee. Tutkijan täytyy tietää myös eri repertuaarien käytöstä seuraavat ongelmat, jotka nousevat näiden repertuaarien olemassaolosta. Juhilan (1999a, 174) näkemyksen mukaan yksi keskustelu on vain osa kulttuurin virtaa. Kulttuurin virrassa käydään useita eri keskusteluja, joissa ammennetaan ristiriitaisistakin aineksista. Suomeen muualta muuttaneiden suomalaisuutta peilaava keskustelu on jatkoa edeltäneille suomalaisessa kulttuurissa käydyille keskusteluille ja toimii taustana uusille. Kulttuurin virrassa olisi Juhilan (emt.) mukaan hyvä ylittää yksittäisten puhe- tai tekstiaineistojen rajat ja yhdistää tutkimuskohde kulttuuriseen virtaan. Kielen käytöllä voikin olla laajoja, yksittäiset tilanteet ylittäviä ideologisia seurauksia. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 42–44).

2.2. Kontekstisidonnainen aineistolähtöisyys

Vaikka pyrinkin aineistolähtöisyyteen, haluan sitoa aineistoni ajankohtaiseen ja realistiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Mielestäni liiallinen konstruktionismin korostaminen ja kaiken relativisoiminen kyseenalaistaa aitojen sosiaalisten ongelmien olemassaolon. Haluan aineistolähtöisesti löytää suomalaisuutta ja Suomea kuvaavia tulkintarepertuaareja aineistoni muualta muuttajien tuottamina, mutta pohtia niitä muiden tutkimustulosten valossa tunnustaen yhteiskuntamme nykyisen tilanteen.

Tutkimukseni on tähän tiettyyn aikaan ja tietyn internet-foorumin palstaan sidottu keskustelu, joten en voi yleistää tutkimustuloksiani muuhun kuin tutkimukseni kontekstiin. Tulkitsen keskustelijoiden rakentamat tulkintarepertuaarit diskursiivisina työkaluina, joiden avulla rakennetaan tietynlaisia identiteettejä. Nämä identiteetit muokkautuvat koko ajan yhteiskunnallisten ja yksilöllisten tapahtumien saatossa. Tarkoitin tällä sitä, että sama muualta Suomeen muuttanut voi tuottaa suomalaisille täysin erilaisia identiteettejä kahden tai kahdenkymmenen vuoden päästä yhteiskunnallisen kontekstin ja hänen oman elämäntilanteensa mahdollisesti muuttuessa. En halua tutkielmallani olla luomassa suomalaisille mitään kiveen kirjoitettuja identiteettejä tai suomalaisuuden tulkintarepertuaareja, jotka esittäisin tosina. Tämä ei sopisi edes diskursiivisen tutkimuksen periaatteisiin, sillä Hallin (1999, 251) mukaan diskursiivisessa tutkimuksessa kaikki identiteetit ja tulkintarepertuaarit koetaan osana tiettyä kontekstia. Merkitykset rakentuvat aina tietyssä kontekstissa, tiettyjen diskursiivisten käytäntöjen tuottamana, joten kieli ja identiteetit ovat sidoksissa tiettyyn kontekstiin. Tästä seuraa se, että niitä on tutkittava "tietyissä erityisissä historiallisissa ja institutionaalisissa paikoissa, tiettyjen erityisten diskursiivisten muodostumien ja käytäntöjen sisällä, tiettyjä lausuman strategioita käyttäen tuotettuina". (Emt.) Seuraavissa kahdessa luvussa käyn läpi sitä teoreettista sekä yhteiskunnallista kontekstia, jossa aineistoni tulkintarepertuaareja mahdollisesti tuotetaan.

3. Näkökulmia suomalaisuuden peilaamiseen

Tässä luvussa käsittelen aiempaa tutkimusta ja sellaisia teorioita, jotka tarjoavat taustateoreettisia näkökulmia tutkimukseni aiheeseen eli suomalaisuuden peilaamiseen ulkoryhmästä käsin. Aluksi esittelen sosiaalisen identiteetin teorian, jonka voidaan nähdä olevan olennainen teoria ryhmien välisessä vertailussa. Sosiaalisen identiteetin teorian esittelyn jälkeen esittelen lyhyesti muutaman muun teorian, jonka pohjalta voidaan ymmärtää ryhmien välistä toimintaa. Toisessa kappaleessa esittelen aiempaa tutkimusta, jossa on peilattu suomalaisuutta niin ikään ulkoryhmän positiosta käsin. Luvun lopussa esittelen myös teoriaa ja tutkimusta siitä, miten muualta muuttaneiden kokema mahdollinen syrjintä vaikuttaa suomalaisuuden peilaamiseen ja tuottamiseen tietynlaiseksi.

3.1. Muualta Suomeen muuttaneiden ja valtaväestön suhteet – teoreettisia selityksiä

3.1.1 Sosiaalisen identiteetin teoria

Monikulttuurisuus mielletään Suomen kohdalla melko uudeksi ilmiöksi, vaikka Suomi on ollut jo pitkään monikulttuurinen siinä mielessä, että maassa on ollut paitsi useita erilaisia etnisiä kulttuureita (suomalaiset, suomenruotsalaiset, tataarit, romanit ja saamelaiset) myös luokkapohjaisia kulttuureja, kuten työväen kulttuuri omine kauppoineen ja pankkeineen, urheiluseuroineen ja kulttuuriyhdistyksineen. Tästä huolimatta monikulttuurisuus on Suomessa käsitetty nimenomaan maahanmuutosta seuranneeksi ilmiöksi. (Lepola 2000, 199.) Vaikka olemme eläneet erilaisten kulttuurien keskellä kauan, niin miksi muista maista Suomeen muuttaneet saavat mediassa paljon keskustelutilaa? Stuart Hallin (1999, 105–109) mukaan toisista tietäminen ei synny hetkessä. Uusi ja tuntematon on useimmiten saanut osakseen stereotyyppistä ajattelua, ja näitä ”uusien löydettyjä alueita” on pidetty vähemmän tärkeinä kuin eurooppalaista kulttuuria. (Emt.) Oman kulttuurin etevyyden todistelu muiden kustannuksella ei ole pelkkää omahyväisyyttä, sillä toisista tietäminen ja heistä kertominen ovat Ruuskan (2004, 206–207) mukaan reitti itsensä tunnistamiseen. Kun kuvailee toista, kuvailee myös vertailun ja eron tekemisen kautta itseään. Kuvaillessamme toisia rakennamme eroa tehdessämme myös oman sosiaalisen identiteettimme (esim. Tajfel 1981).

Tajfelin ja Turnerin kehittämän (1986) sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ryhmien välinen käyttäytyminen saa alkunsa motivaatiosta muodostaa positiivinen minäkuva. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ryhmän jäsenyys vahvistaa minäkuvaamme, koska yksilö sisällyttää ryhmään kuulumisen osaksi minäkäsitystään. Ryhmissä omaksumistamme rooleista voi tulla

minäkuvamme osia ja muilta jäseniltä saamme palautetta toiminnastamme, joka vahvistaa sosiaalista identiteettiämme. Kun olemme vuorovaikutuksessa toisten kanssa, nämä ryhmän jäsenyydet ovat osa minäkuvaamme ja sitä, mitä olemuksellamme edustamme. Lähtökohtaisesti ihmiset kategorisoivat kaikkea havaitsemaansa. Jakamalla asiat ja ihmiset kategorioihin tulemme samalla usein liioitelleeksi eroja näiden eri kategorioiden välillä. Sosiaalinen vertailu liittyy kategorioimiseen siten, että meidän pitää erottaa myös ryhmät toisistaan. Sosiaalisessa vertailussa vertaamme muita ryhmiä niihin ryhmiin, joihin olemme oman sosiaalisen identiteettimme liittäneet. (Tajfel & Turner 1986; Ahokas 2010.)

Tajfel (1982, 2–3) pitää tarvetta myönteiseen minäkuvaan sosiaalisen identifioitumisen keskeisenä motiivina. Vertailun avulla oma ryhmä saatetaan tuottaa ulkoryhmiä positiivisemmaksi. Vertailut ovat valikoivia niin aiheiltaan kuin kohteiltaan, samoin kuin niiltä ominaisuuksilta, joiden perusteella vertaillaan. Itse ja muut kategorisoidaan ja näin tietty ryhmäkategorisaatio liittyy yksilön tietyn ryhmän edustajana myös ryhmälle sosiaalisella vertailulla tuotettuja piirteitä. Ryhmään oletetaan kuuluvan tiettyjä ominaisuuksia, joista muodostuu itselle sosiaalisesti tuotettu sosiaalinen identiteetti. Positiivinen lopputulos on myönteisen erottumisen saavuttaminen, luominen ja säilyttäminen. (Tajfel 1980, 2–3 & 122.)

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan sisäryhmän pitämisestä erilaisena ja tiettyjen ominaisuuksien suhteen ulkoryhmää parempana seuraa siis myönteinen erottuminen, jolloin yksilön sosiaalinen identiteetti vahvistuu (Brown 2000, 312). Turnerin (1982, 17–18) mukaan ihminen synnyttää positiivisen itsetunnon sosiaalisella vertailemisella. Ihmiset pyrkivät toisin sanoen ylläpitämään myönteistä minäkuvaansa itselleen suotuisien ryhmävertailujen avulla. Tämä ryhmien erottelu saa aikaan sosiaalisia kategorioita. Sosiaalinen kategorisointi käsitteenä on Ahokkaan (2010, 224) mukaan auttanut ymmärtämään ryhmien välisiä ennakkoluuloja ja konflikteja, sillä positiivisen sosiaalisen identiteetin tarve selittää osaksi sen, miksi sisäryhmää suositaan ulkoryhmään nähden.

Anttilan (2007) mukaan sosiaalipsykologiassa puhutaan yksilön sosiaalisesta identiteetistä kansakuntaryhmän jäsenenä. Kansallisella identiteetillä tarkoitetaan useimmiten sosiaalisen identiteetin käsitteen laajempaa merkitystasoa eli kollektiivista identiteettiä, kansakuntaan kokonaisuutena viittaavien symbolisten merkitysten ja mielikuvien järjestelmää. Sosiaalinen identiteetti syntyy sosiaalisen vertailun kautta osana minäkuvan ja itsetunnon rakennusprosessia, kun taas kansallinen identiteetti on historian saatossa synnytetty, sukupolvilta toisille siirtyvä diskurssikokoelma. Kansallinen identiteetti on synnytetty kansakunnan tarpeisiin ja osaksi

kansallista me-kuvaa. (Anttila 2007, 8.) Tulkintani mukaan suomalaisille piti esimerkiksi sota-aikoina synnyttää diskurssi ahkerasta ja sisukkaasta kansalaisesta, jotta nämä ominaisuudet saatiin osaksi kansallista identiteettiä ja sitä kautta tukemaan jaksamista vaikeina aikoina. Synnytyt mielikuvat taas ovat ennemminkin konstruktioita², sosiaalisen todellisuuden tarpeisiin tuotettuja kielellisiä tekoja. Sosiaalisen konstruktionismin viitekehuksesta katsottuna kielen käyttöä ei oleteta todellisuuden peilikuvaksi, joka heijastaisi yksioikoisesti ulkoista ja sisäistä todellisuutta, vaan todellisuutta rakennetaan kielellisesti eri funktioita varten (Suoninen 1997, 43). Sisukkaan kansallisen identiteetin tuottaminen palveli varmasti vaikeina aikoina jaksamista, sillä se auttoi uskomaan suomalaisiin kansana, joka menee ”vaikka läpi harmaan kiven”.

Sosiaalisen identiteetin teoria on mielestäni sovellettavissa myös sosiaalisen konstruktionismin viitekehukseen. Ryhmille oletetaan tiettyjä piirteitä. Emme voi kuitenkaan absoluuttisesti selvittää näiden piirteiden paikkansapitävyyttä, joten ryhmiin liitetyt arvostukset ja ominaisuudet ovat tulkintani mukaan sosiaalisesti tuotettuja konstruktioita. Omaa ryhmää konstruoidaan tai rakennetaan tietynlaiseksi vertaamalla omaa ryhmää toisiin ryhmiin, joille on konstruoitu omasta ryhmästä poikkeavia piirteitä. Mahdollisesti aineistoni muualta muuttaneet tuottavat suomalaisuutta suhteessa omiin viiteryhmiinsä sosiaalisen vertailemisen ja kategorisoinnin kautta. Vertailun tekeminen tulkintarepertuaareissa taas on vahva diskursiivinen keino tuottaa tietynlaisia identiteettejä (esim. Hall 1999, 224- 227).

Samaistuessaan omaan sosiaaliseen kategoriaansa, josta sosiaalinen identiteetti konstruoituu, voi ryhmään samaistuja kokea oman viiteryhmänsä tappiot hyvin henkilökohtaisesti. Samaistumista voi edesauttaa myös yhteinen kohtalo tai kärsimys. (Ahokas 2010, 220–221.) Mahdollisesti aineiston kirjoittajien tappiot esimerkiksi työn haussa tai työelämässä ovat aiheuttaneet samaistumista ”ei-suomalaisuuden ulkoryhmään”. Pohdin tätä johtopäätöksissäni yhteiskunnallisen tilanteen valossa, sillä sosiaalisen konstruktionismin mukaan on hyvä pohtia tulkintarepertuaareja kontekstisidonnaisesti (Potter ja Wetherell 1987). Tämän takia on hyvä pohtia, miten mahdollisesti yhteiskunnallinen tilanne heijastuu tuloksiin. Itse analyysissä en voi kuitenkaan olettaa asioita, joita ei itse tekstin tasolta ilmene. En voi tietää mihin ryhmään aineiston keskustelijat ovat konstruoineet sosiaalisen identiteettinsä, ellei se selkeästi käy esiin tekstistä. Esimerkiksi Jokisen ja Juhilan mukaan (1999, 86) aineistolähtöisessä analyysissä ei varsinaisesti pyritä tekemään oletuksia

---

² Suonisen (1992) mukaan vastatakseen erilaisia funktioita kieli pitää konstruoida sopivaan muotoon. Konstruoimisella viitataan Suonisen mukaan siihen, että teksti rakennetaan ikään kuin tarjolla olevista kielellisistä resursseista, joista kirjoittaja voi valikoida. Konstruktiolla kielenkäyttäjä tuottaa seurauksia. Konstruktiot toisin sanoen tuottavat tiettyä seurauksia ja rakentavat todellisuutta. (Suoninen 1992, 22.)

joidenkin suhteiden olemassaolosta tai luonteesta, vaan vasta analyysin jälkeen tutkija voi ottaa kantaa näiden suhteiden rakentumiseen. Aineistoa läpikäydessä pitäisikin Jokisen ja Juhilan (1999, 86) mukaan asettautua mahdollisuuksien mukaan ”ei-tietäjän asemaan”. Voin kuitenkin varsinaisen analyysin jälkeen pohtia tuloksissani, miten sosiaalisen identiteetin teoria on *mahdollisesti* vaikuttanut aineistossa tapahtuvaan kategorisointiin ja vertailemiseen. Aineistoni rakennetaan mahdollisesti myös negatiivisin tulkintarepertuaarein. Vihamielisyys suomalaisuutta kohtaan voi kummuta kilpailu-asetelmasta, alisteisesta asemasta tai turhautumisesta, ja tämän takia käsittelen alla lyhyesti realistisen konfliktin sekä frustraation ja deprivaaation teorioita.

3.1.2. Ryhmien tavoitteet konfliktissa keskenään

Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ryhmärajojen tiedostaminen ja erojen korostaminen voi johtaa ryhmien välillä koettujen erojen kärjistymiseen ja jopa konflikteihin. Puhdas oman ryhmän suosiminen johtuu usein ryhmän kohtaamasta kaltoin kohtelusta. (Ahokas 2010, 220.) Internetin ura- ja rekrytointisivuston keskusteluryhmässä muualta Suomeen muuttaneet muodostavat ryhmän, jossa he vertailujen kautta määrittelevät itsensä ei-suomalaisuuden kategoriaan ja mahdollisesti konstruoivat negatiivisesti valtaväestön ominaisuuksia tehdäkseen eroa omaan positiiviseksi tuotettuun identiteettiin. Vaikka keskustelijat eivät tunnekaan toisiaan, niin minimaalisten ryhmien (Tajfel 1982) teorian perusteella sosiaalinen identiteetti syntyy jo pelkän ryhmäjaon perusteella. Tajfel esittää, että samalla kun ihmiset määrittelevät itsensä eri ryhmäjäsenyyksien kautta, he pyrkivät saamaan sisäryhmälleen etua tai paremmuutta suhteessa vertailun kohteina oleviin ulkoryhmiin. (Ahokas 2010, 221.)

Muualta Suomeen muuttaneet joutuvat mahdollisesti kamppailemaan myös taloudellisen taantuman kaventamista resursseista ja oikeuksista esimerkiksi suomalaisvaltaisissa työpaikoissa. Sherifin (1966) realistisen konfliktin teorian mukaan ryhmäkonteksti määrittelee ryhmien välistä toimintaa. Teorian mukaan ryhmien välisten konfliktien taustalla ovat ryhmien objektiivisten etujen ja tavoitteiden ristiriitaisuus. Sherif toteutti vuonna 1954 USA:ssa tutkimuksen, jossa hän poikaleirikokeilujen avulla todensi teoriaansa ryhmien välisistä konflikteista. Ryhmäjaolla ja asettamalla eri ryhmät kilpailuihin keskenään leirin pojat saatiin niin vihamieliseksi toisiaan kohtaan, että osa kokeista keskeytettiin. Ryhmien vihamielisyyden lieventäminen onnistui kuitenkin vähitellen, kun pojille järjestettiin kaikkia koskevia ongelmatilanteita, joiden ratkaisuun tarvittiin molempien ryhmien panosta. Toisin sanoen, jos ryhmät pyrkivät Sherifin teorian mukaan yhteistyöhön, ovat ryhmien välit paremmat kuin sellaisessa tilanteessa, jossa ryhmät kilpailevat

keskenään. (Brown 2000, 245–250.) Mahdollisesti taloudellinen taantuma ja muualta Suomeen muuttaneiden kilpailu samoista työpaikoista, resursseista ja oikeuksista on aiheuttanut ongelmia vuorovaikutuksessa. Tämä kilpailuasetelma saattaa ilmetä aineiston teksteistä ja tätä kautta heijastua myös tulkintarepertuaareihin. Kateus ja vähempi valta yhteiskunnassa voi aiheuttaa myös turhautumista.

3.1.3. Turhautumisen aiheuttama vihamielisyys ulkoryhmiä kohtaan

Varhaisemmat ennakkoluuloista käytöstä tutkineet teoriat väittivät ennakkoluulojen johtuvan yksinkertaisesti turhautumisesta (Dollard, Doob, Miller, Mowrer & Sears 1939). Tässä frustraatio-aggressio-teoriassa yksilö yksinkertaisesti turhautuu ja osoittaa vihamielisyyttä ryhmille, joilla on enemmän tai paremmin kuin hänellä, ja jos hän mielestään ansaitsisi samanlaisen elämäntilanteen. Brownin (2000, 228) mukaan vähäosaisten, tai sellaisten, jotka kokevat olevansa alisteisessa asemassa, on vaikea identifioida vaikean tilanteensa ”oikeaa” syytä ja siksi he projisoivat vihansa esimerkiksi tiettyyn etniseen ryhmään. Suhteellisen deprivaaation teoria (ks. esim. Runciman 1966 & Gurr 1970) kuvaa edellä mainittua ilmiötä, jonka mukaan vihamielisyys syntyy turhautumasta, joka puolestaan syntyy tilanteesta, jossa turhautunut uskoo ansaitsevänsä jotakin mitä jollakin muulla on. Tähän turhautumisen tilanteeseen on päädytty vertailemalla eri ryhmien välisiä tilanteita. (Brown 2000, 233–236.)

Deprivaaation tunnetta aiheuttavat myös omat odotukset, jotka eivät täyty (Brown 2000, 227–233). Aineistossani kirjoittaa moni, joka mainitsee tutkinnostaan. Voin näin ollen olettaa ainakin osan kirjoittajista olevan koulutusohjaltaan akateemisia. Akateemiset maahanmuuttajat esimerkiksi Huttusen tutkimusten (esim. 2002) mukaan näyttävät olevan monin tavoin haavoittuvaisempia työttömyyden aiheuttamille vaivoille, turhautumiselle ja jopa syrjäytymiselle kuin monet muut ammattiryhmät. Statuksen putoaminen, aikaisemman arvostuksen romahtaminen, äkillinen kelpaamattomuus jopa yksinkertaisimpiin työtehtäviin ja lopulta leimautuminen ”mamuksi” murentaa itsetuntoa Huttusen näkemyksen (2002, 80–82) mukaan vakavasti. Mahdollisesti vihamielisiä tulkintarepertuaareja tuotetaan aineistossani sen takia, että odotukset Suomen suhteen olivat Suomeen tultaessa liian korkealla. Suhteellisen deprivaaation tunnetta aiheuttaa yksinkertaisesti kuilu odotusten ja varsinaisten saavutusten välillä (Brown 2000, 234).

Haluan korostaa sitä, että en voi konstruktionistiseen viitekehykseen tukeutuvassa tutkielmassa arvailla aineistosta asioita, joita ei siinä itsessään eksplisiittisesti tuoteta. Haluan silti tässä luvussa

tuoda sosiaalisen konstruktionismin ohelle erilaisia näkökulmia, jotka avaavat ryhmien välisiä suhteita laajemmin. Analyysiosiossani en voi välttämättä tuoda esille tämän luvun teorioita, sillä diskurssianalyysissä keskitytään vain siihen, mikä tekstistä selvästi konstruoituu (Jokinen ja Juhila 1999, 86). Haluan silti tutkimukseni tuloksia reflektoidessani pohtia sitä, miten mahdollisesti edellä mainitsemani teoriat voisivat vaikuttaa aineistossani tapahtuneeseen suomalaisuuden konstruktointiin.

3.2. Suomalaisuus ulkoryhmän silmin konstruoituna

Yleinen trendi muualta Suomeen muuttaneita koskevassa tutkimuksessa on ollut tutkia valtaväestön mielipiteitä heistä. Mikäli maahan muuttaneita on tutkittu heidän omien vastaustensa pohjalta, on tutkimus keskittynyt lähinnä kokemuksiin työnhausta, integraatiokursseista tai syrjinnästä. Näkisin kuitenkin, että näissä tutkimuksissa muualta muuttaneet ovat lähinnä onnistuneen tai epäonnistuneen integraatioprosessin objekteja sen sijaan, että heidät nähtäisiin subjekteina, joilla on oikeus määritellä niin omaa kuin tulomaansa identiteettiä. Tutkimukset, joissa muualta Suomeen muuttaneet pohtivat suomalaisuutta, ovat lähinnä sellaisia, joissa he pohtivat omaa suomalaisuuttaan omien eri jäsenyyksiensä kautta. Tällöin tutkimuskohteina ovat useimmiten Suomeen adoptoidut tai esimerkiksi inkerinsuomalaiset. Muun muassa Varjonen, Arnold ja Jasinskaja-Lahti (2009) ovat tutkineet suomalaisuuden konstruktioita inkerinsuomalaisten puheessa. Diskurssianalyttisin työkaluin Varjonen, Arnold ja Jasinskaja-Lahti tutkivat (2009), kuinka identiteettiä rakennetaan eri perusteluin, selityksin ja oikeutuksin. Heidän tutkimustulostensa perusteella suomalaisuus rakennettiin erilaiseksi verrattuna esimerkiksi venäläisyyden kanssa. Venäläisten ja suomalaisten luonteenpiirteet ja käytöstavat, kuten sosiaalisuus ja vuorovaikutustavat, tehdään tutkimuksesta esiin piirtyneissä diskursseissa toisistaan poikkeaviksi. Tutkimuksessa kuitenkin keskityttiin tutkimaan haastateltavien oman suomalaisuuden identifioitumista. Aineistoni keskustelijat eivät kuitenkaan pyri pohtimaan ”omaa suomalaisuuttaan”, vaan käsittelevät kirjoituksissaan suomalaisuutta ulkoryhmän silmin nähtynä.

Joitakin tutkimuksia suomalaisuuden rakentamisesta on kuitenkin tehty; esimerkiksi Veronika Honkasalo (2003) on tutkinut Suomeen muuttaneiden nuorten tulkintoja suomalaisuudesta ja rasismista. Honkasalo myös tutki, miten yhteiskunnan muualta muuttaneisiin liittämät käsitykset näkyvät muualta Suomeen muuttaneiden nuorten puheissa; miten ne tulevat osaksi heidän itseensä kohdistuvia käsityksiään. Honkasalon (2003, 183) mukaan se, millainen asema muualta Suomeen muuttaneille määritellään, riippuu suuremmista yhteiskunnallisista rakenteista, kuten

mediamaailman tavasta tuottaa tietynlaista ymmärrystä ja näkökulmaa maahanmuuttoa koskien. Mediassa on puhetapa, jossa rikokset ja viranomaisongelmat nousevat helposti uutisaiheiksi maahanmuutosta puhuttaessa (esim. Raittila & Kutilainen 2000). Nämä diskursiiviset valtakehykset näkyvät myös Honkasalon haastattelemista nuorista: heistä jäi kuva, että Suomeen muuttaneet nuoret joutuvat hyvin nopeasti kasvatusten joustamattomien ja vähän määrittelytilaa sallivien maahanmuuttodiskurssien kanssa. Honkasalon (2003, 183–184) mukaan yhteiskunnasta rakentuu peili, jossa maahanmuuttajat näkevät itsensä helposti negaation kautta.

Honkasalon edellä mainittu metafora yhteiskunnasta peilinä inspiroi minua laatiessani tutkielmani otsikkoa: koen, että muualta Suomeen muuttaneet peilaavat itseään ja konstruoivat suomalaisuutta yhteiskunnan ja siinä kokemiensa tapahtumien kautta. Honkasalon (2003) mukaan yhteiskunnassa vallitsevat puhetavat ja merkitykset, eli diskurssit, vaikuttavat tähän peilaamisen prosessiin. Syrjinnän kokemukset vaikuttavat siihen, miten suomalaisuutta ulkoryhmän silmin määritellään (Janinskaja-Lahti & Mähönen 2009). Tämän takia pohdin seuraavaksi syrjinnän mahdollisia vaikutuksia suomalaisuuden peilaamiseen.

3.3. Syrjinnän vaikutukset suomalaisuuden peilaamiseen

Erinäisissä tutkimuksissa tullaan useasti siihen johtopäätökseen, että vähemmistön asenteet ryhmien välisistä suhteista heijastuvat vähemmistön tarpeesta tulla hyväksytyksi valtaväestön silmissä. Sosiaalipsykologiselta kannalta ryhmien välinen syrjintä nähdään yrityksenä saada aikaiseksi positiivinen eronteko omassa sisäryhmässä, jotta se tukisi omaa sosiaalista identiteettiä (Janinskaja-Lahti & Mähönen 2009, 11.)

Tutkimukset Janinskaja-Lahden ja Mähösen (2009) mukaan osoittavat, että enemmistön asenteilla on suuremmat vaikutukset vähemmistön asenteisiin kuin päinvastoin (esim. Bourhis, Moise, Perreault & Senecal 1997). Näkisin, että tämä ilmiö voisi liittyä jollakin tavalla Allportin (1954) tunnettuun kontaktihypoteesiin. Kun olemme tekemisissä oman ulkoryhmämme kanssa ja mikäli koemme siinä sujuvaa vuorovaikutusta ja hyväksynnän tunnetta, vähenee mahdollisesti myös syrjintä. Muualta Suomeen muuttaneen rakentaessa negatiivista kuvaa Suomesta tai suomalaisesta voi tämä juontua muualta muuttaneen täyttymättömästä tarpeesta tulla enemmistön silmissä hyväksytyksi. Enemmistön asenteiden vaikutusta vähemmistön asenteisiin ei toisin sanoen saisi sivuuttaa. Tämän näkökulman avaaminen mediakeskustelussa voisi näkemykseni mukaan myös laajentaa mustavalkoisia maahanmuuttodiskursseja. Laajempi yhteiskunnallinen konteksti vaikuttaa

myös Jasinskaja-Lahden ja Mähösen (2009, 113–116) tutkimusten mukaan ryhmien välisiin suhteisiin, ja tähän vaikuttaa heidän mukaansa myös liian harvoin tutkitut yleiset diskurssit. He viittaavat (emt., 113–116) tutkimukseen (Pedersen, Griffiths & Watt 2008), jonka mukaan Australian asenteet alkuperäiskansoja ja pakolaisia kohtaan peilautuivat hyvin vahvasti media- ja poliittisissa diskursseissa. Esimerkiksi Dufvan, Laihiala-Kankaisen ja Pietikäisen (2002, 9–10) mukaan vallalla olevat puhetavat vaikuttavat siihen, millaisiksi omat ja muiden identiteetit koetaan ja toisaalta tuotetaan.

Sosiaalisen identiteetin teorian periaatteet heijastuvat enemmistön ja vähemmistöryhmien välisiin suhteisiin (Jasinskaja-Lahti ja Mähönen 2009, 117). Tajfelin (1978, 63) mukaan sosiaalinen identiteetti on osa yksilön minäkäsitystä, joka juontuu erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin kuulumisen tiedostamisesta. Positiivista identiteettiä tuottavaan ryhmään kuulumista Tajfelin (emt.) mukaan arvostetaan, ja ryhmään kuuluminen on emotionaalisesti merkittävää. Jasinskaja-Lahden ja Mähösen (2009, 117) mukaan vähemmistö rakentaa vihamielisyyttä enemmistöä kohtaan nimenomaan silloin, kun vähemmistöön kuuluva on identifioitunut vahvasti positiivisella tavalla. Kokiessaan sitten uudessa kontekstissaan syrjintää hän varjelee omaa identiteettiään määrittelemällä enemmistön negatiiviseksi ryhmäksi. Sosiaalista identiteettiä uhataan syrjinnällä, joten negatiot syrjivää ryhmää kohtaan nousevat pintaan. Jasinskaja-Lahden ja Mähösen tutkimukset (2009) osoittavat myös, että jos oma kansallinen identiteetti on heikentynyt, silloin myös asenteet enemmistöä kohtaan muuttuvat vihamielisiksi. Muualta muuttajan olisikin hyvä ylläpitää niin lähtökuin tulomaansa kansallista identiteettiä. Tämä tarkoittaa käytännössä sellaista integraatiota, jossa omaa kulttuuria vaalitaan myös. Toisaalta syrjintä johtaa siihen, ettei enemmistöön edes haluta identifioitua. Eli jos syrjintää ei ole koettu, enemmistöön identifioituminen käy helpommin. Syrjinnän kokemukset eivät vain estä tai hidasta integraatiota, vaan ne myös aiheuttavat vihamielisyyttä ja segregatiota enemmistöstä (emt., 117–118; Van Geer & Vedder 2009.) Toisin sanoen ei ole hyvä sivuuttaa vähemmistön syrjinnän kokemuksia, sillä ne aiheuttavat vihamielisyyttä valtaväestöä kohtaan.

Sabourin (2001, 19–30) mukaan positiivisen sosiaalisen identiteetin rakennustyötä haittaa liian vahva toiseuden kokeminen. Sabourin tutkimuksen perusteella monet muualta muuttaneet kokevat itsensä toiseksi eli leimatuiksi ja ulkopuolisiksi. Toiseuden kokemus vahvistuu varsinkin silloin, kun heikon ammatillisen ja sosiaalisen aseman takia kohtaaminen on yksisuuntaista ja tapahtuu pääasiassa isäntämaan sääntöjen ja diskurssien sanelemana. Muualta muuttaneet kokevat, että isäntämaa joko arvostaa tai ei arvosta heitä. Nämä kokemukset johtavat marginaalisaation

tuntemuksiin, jotka estävät muualta muuttaneen sosiaalista sopeutumista. Joskus tämä prosessi johtaa oman identiteetin ylikorostamiseen ja äärimmäisessä tapauksessa jopa jättäytymiseen vallitsevasta kulttuurista. Näin ollen omaa identiteettiä saatetaan peilata suomalaisuuteen niin, että suomalaisuus nähdään mahdollisimman negatiivisena ja samalla oma identiteetti rakennetaan positiivisemmaksi. (Sabour 2001, 19–31.) Tämä lienee pohjana silloin, kun muualta Suomeen muuttanut ei halua edes yrittää tutustua suomalaiseen kulttuuriin, mutta sen sijaan korostaa oman kulttuurinsa etevyyttä.

Toiseen maahan muutto Horenczykin (2009, 67) näkemyksen mukaan vaatii lähes aina identiteettien uudelleenmäärittelyä. Horenczykin mukaan muualta muuttaneen maailma on kompleksinen sen sisältäessä monia eri jäsenyyksiä ja monia erilaisia kulttuurisia ja sosiaalisia odotuksia. Horenczyk (2009, 69) viittaa lukuisiin tutkimuksiin, joiden mukaan enemmistön tai valtaväestön odotukset ja asenteet vaikuttavat muualta muuttaneiden mahdollisuuksiin sopeutua ja rakentaa positiivinen identiteetti. Sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin edesauttaa Liebkindin (2009, 23) mukaan positiivisia identiteettikategorioita tarjoava sosiaalinen konteksti. Näin muualta muuttaneen on mahdollista ylläpitää sekä lähtö- että tulomaansa kulttuureja osana identiteettiään.

Sopeutumiseen Liebkindin näkemyksen (2009) mukaan vaikuttaa niin maahan muuttaneen luonne kuin tulomaan responsiivisuuskin. Ei siis toisin sanoen riitä, että uusi tulokas on rakentanut lähtömaassaan hyvän ja positiivisen pohjan, vaan tulomaan on myös pystyttävä tarjoamaan positiivinen identiteettikategoria maahan muuttaneelle. Kuitenkin esimerkiksi työttömyys ja siitä aiheutuva työttömän maahan muuttaneen leima saattaa estää positiivisen identiteettikategorian löytymisen. (Emt.) Koska tutkimuskohteeni on nimenomaan ura- ja rekrytointiyrityksen sivusto, aineistossa keskustellaan paljon suomalaisesta työelämästä. Kokemukset työelämässä toimivat vahvoina repertuaarien tekemisen resursseina aineistossani. Seuraavassa luvussa valotankin hieman muualta Suomeen muuttavien kontekstia työelämää koskevan tutkimuksen kautta.

4. Muualta Suomeen muuttaneiden yhteiskunnallinen konteksti

Tässä luvussa esittelen lyhyesti ensin muualta Suomeen muuttaneita koskevaa tilastointiin pohjautuvaa tietoa, jonka jälkeen esittelen tutkimukseni kannalta olennaista tutkimusta liittyen muualta muuttajien työelämään. Koska tutkimukseni tulkintarepertuaarien tuottamisen alusta on nimenomaan työelämää koskeva ura- ja rekrytointifirman sivusto, on mielestäni oleellista avata myös muualta Suomeen muuttaneita koskevaa työelämän tutkimusta. Luvun lopussa käsittelen lyhyesti myös muualta Suomeen muuttaneiden kielen oppimista käsittelevää tutkimusta.

4.1. Muualta Suomeen muuttaneet

Tilastokeskuksen heinäkuussa 2010 teettämien väestötilastojen (Suomalaiset edelleen suurin maahanmuuttajaryhmä 2010³) mukaan Suomessa asui vuonna 2009 noin 135 000 ulkomaan kansalaista, joista ulkomailla syntyneitä oli 124 000. Ulkomaisia kieliä puhuvia asui Suomessa 191 000, joista 166 000 oli syntynyt ulkomailla ja 25 000 Suomessa. Suomenkielisiä oli syntynyt ulkomailla 43 000. Tilastoihin lasketaan ulkomaista kieltä puhuviksi ne lapset, joiden toinen vanhempi puhuu ulkomaista kieltä. Kielisäännöllä ulkomaista kieltä puhuvien naisten lapsista tulee ulkomaisia ja ulkomaisten isien lapsista suomalaisia, mikäli lasten äiti on suomenkielinen. (Emt.)

Suomeen muuttavien määrä on Tilastokeskuksen Pekka Myrskylällä (2010) teettämän tutkimuksen mukaan noin 30 000 henkeä vuodessa. Suomalaiset paluumuuttajat muodostavat suurimman ryhmän: joka neljäs Suomeen muuttava on Suomen kansalainen. Suomeen muuttaneista ulkomaalaisista arviolta viidennes palaa myöhemmin kotimaahansa tai muuttaa johonkin kolmanteen maahan. Samanaikaisesti kun ulkomaalaistaustaisen väestön määrä Suomessa kasvaa, myös ulkomaalaisten maastamuutto kasvaa. (Myrskylä 2010.)

Vuosien 2007–2009 suurimpia maahan muuttavia kansalaisuusryhmiä, suomalaisten jälkeen, olivat virolaiset: 9 100 muuttajaa, ja venäläiset: 7 800 muuttajaa. Aasiasta tuli kolmessa vuodessa yhteensä 14 000 muuttajaa, joista eniten kiinalaisia (2 500), intialaisia, irakilaisia ja thaimaalaisia (noin 1 800 kutakin). Afrikasta tuli yhteensä 6 000 muuttajaa, joista somalialaisia 2 000. Yli puolet

---

³ http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0#2

muuttajista on EU-kansalaisia, joiden liikkuminen EU:n sisällä on vapaata. (Myrskylä 2010 & Suomalaiset edelleen suurin maahanmuuttajaryhmä 2010.)

Myrskylän artikkelin (2010) mukaan suuri osa EU-maiden kansalaisista ja amerikkalaisista sekä intialaisista Suomeen muuttaneista tulee ennalta sovittuun työpaikkaan, kuten aineistossani on nähtävissä, sillä useat kirjoittajat kertovat työmaailman käytännöistä eri maiden välillä. Muualta tulevat ovat Myrskylän tutkimuksen mukaan etsimässä töitä, opiskelupaikkaa tai tulevat sukulaistensa perässä.

Tilastokeskuksen heinäkuussa 2010 tekemän arvion (Työssäkäyntitilastot 2010⁴) mukaan Suomessa työskenteli vuonna 2009 noin 79 000 ulkomaalaista. Suurin osa ulkomaalaisista tekee heikoimmin palkattujen ja vähemmän ammattitaitoa vaativien alojen töitä, kuten siivous-, kaupan tai rakennusalan tehtäviä. Vuonna 2009 myös työvoimapulasta kärsineet alat, kuten sosiaali- ja terveyssektori sekä liikenneala työllistivät ulkomaalaisia. (Myrskylä 2010.)

Vuonna 2008 maassa vakinaisesti asuvista ulkomaalaisista lähes neljännes eli 15 000 toimi liike-elämän palveluissa ja heistä 12 000 siivoustöissä. Teollisuus työllisti 11 000 ulkomaalaista, joista 3 300 työskenteli elektronisten laitteiden valmistuksessa. Kauppa työllisti 8 000, majoitus- ja ravitsemustoiminta 7 000, samoin sosiaali- ja terveyspalvelut. Liikenne työllisti 5 000 ja koulutus samoin 5 000 ulkomaalaista työntekijää. Suhteellisesti eniten ulkomaalaisia on siivouspalveluissa, hotelli- ja ravintolatoiminnassa sekä elektroniikkateollisuudessa. (Emt.)

---

⁴ http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0#6

4.2. Muualta muuttaneiden työelämä Suomessa

Arvioiden mukaan 175 miljoonaa ihmistä asuu synnyinmaansa ulkopuolella ja heistä 100 miljoonaa on työperäisiä muuttajia. Muuttoliikkeen keskeinen rooli taloudellisen globalisaation kontekstissa on vahvistunut 1990-luvulta alkaen. Sekä pysyvä että etenkin väliaikainen muutto työn perässä on lisääntynyt. OECD-maiden keskinäinen kilpailu osaajien houkuttelemisesta on kiihtynyt. Vaikka muualta muuttaminen työn perässä on ilmiönä vanha, niin se tuottaa kuitenkin koko ajan uusia kysymyksiä. (Heikkilä & Pikkarainen 2006, 257.)

Vaikka tutkimukset (esim. Heikkilä & Pikkarainen 2006; Sutela 2005) osoittavat muualta Suomeen muuttaneiden pitävän työntekoa uudessa kotimaassaan hyvin tärkeänä, ovat muualta muuttaneiden työttömyysluvut edelleen koko väestön lukuja korkeammalla. On selvää, että korkeampi työttömyysaste estää joidenkin muualta muuttaneiden sopeutumista. ”Monikulttuurisuus” sanan siinä merkityksessä, että yrityksissä huomioitaisiin ohjelmatasolla maahan muuttaneiden viihtyvyys ja että rekrytoinnissa pyrittäisiin täydelliseen tasapuolisuuteen, lienee muun muassa Sutelan (2005) ja Paanasen (1999 ja 2005) tutkimusten mukaan vielä kehityksen alkuvaiheissa.

Suomeen muualta muuttaneet kokevat, että he ovat työmarkkinoilla erilaisessa asemassa kuin valtaväestö (esim. Huttunen 2002; Sutela 2005; Heikkilä & Pikkarainen 2006). Heikkilän ja Pikkaraisen (2006, 266) haastattelemista maahan muuttaneista tuntuu, että ulkomaalaistaustaisiin kohdistuu epäilyjä, jotka vaikeuttavat heidän työnsaantiaan. Eri tutkimuksissa haastateltujen muualta Suomeen muuttaneiden mukaan työnantajat kiinnittävät epätäydelliseen suomen kielen taitoon huomiota meriittien sijasta (Heikkilä & Pikkarainen 2006, 266). Monissa tutkimuksissa (esim. Liebkind 1996a ja b; Liebkind & Jasinkaja-Lahti 1997; 2000a ja b, Liebkind 2001; Jasinkaja-Lahti ym. 2002; Kessler, Mickelson & William 1999) on osoitettu, että työttömillä maahanmuuttajilla on enemmän stressioireita kuin työssäkäyvillä tai opiskelijoilla. Työhaussa tai työelämässä koettu syrjimine ei johda pelkästään valtaväestöön kohdistuvaan vihamielisyyteen tai stereotypioihin, vaan se johtaa Van Geeln ja Vedderin (2009, 180–182) tutkimusten mukaan myös stressiin, itsetunto-ongelmiin sekä masennukseen. Nämä asiat taas luonnollisestikin hidastavat, jopa katkaisevat, integraatioprosessin.

Heikkilän ja Pikkaraisen (2009, 266–267) mukaan muualta muuttaneiden itsetunto kärsii eriarvoisesta kohtelusta ja siitä, että heidän kykyjä ei haluta nähdä. Koska muualta Suomeen muuttaneiden työllistymiselle asetetut rajat työelämässä ovat korkeammalla, mahdollisuudet yltyvät

usein vain siivoustyöhön. (Heikkilä & Pikkarainen 2009, 266–268.) Esimerkiksi Minna Söderqvist (2006) on tutkinut työnantajien näkemyksiä maahan muuttaneista, ja haastatteluissa nousi esille, että ulkomaalaisten on oltava sosiaalisesti vielä taitavampia kuin suomalaisten selviytyäkseen haasteista, joita työyhteisön jäsenyys tuo mukanaan. Tutkimusaineistossa kirjoittaa paljon keskustelijoita, jotka mainitsevat tutkinnostaan ja siksi voin olettaa monen aineistoni kirjoittajan olevan akateemisesti koulutettu. Akateemisesti koulutetuista Suomeen muualta muuttaneista on tehty joitakin tutkimuksia. Pääasiassa näissä tutkimuksissa on huomattu, että korkeasti koulutettujen maahan muualta muuttaneiden tutkimukset mahdollisesti tunnustetaan, mutta niitä ei käytännössä arvosteta (esim. Forsander & Alitolppa-Niitamo 2000; Huttunen 2002; Sutela 2005).

Huttusen (2002, 84) mukaan akateemisten muualta muuttaneiden Suomeen tuloa välittömästi usein seuraavan innostuksen ja päättäväisyyden tilalle ilmaantuu yleensä monenlaisia työllistymistä vaikeuttavia esteitä. Huttusen (2002, 84) mielestä olisi erittäin tärkeää varmistaa, ettei akateeminen maahan muuttanut jäisi roikkumaan ainoastaan työvoimatoimiston suomen kielen kurssin jonoon, vaan olisi huolehdittava myös siitä, että hän jollain tavoin pitäisi yllä ammatti- ja tietotasoaan ja pystyisi seuraamaan omaa alaansa. Suomen kielen oppiminen on tietysti välttämätöntä kokonaiskotiutumisen kannalta, mutta pitkälle kehittyneillä, korkean ”know-how” työmarkkinoilla työnantajat saattavat pitää englannin kielen taitoa jopa tärkeämpänä. (Emt.) Vaikka kielen oppiminen ei olisikaan joissain tapauksissa muualta muuttajan työllistymisen edellytys, on se kuitenkin uuteen kulttuuriin integroitumisessa tärkeä tekijä.

4.3. Kielen osaamisen merkitys uuteen kulttuuriin sopeutumisessa

Martinin (2002, 39) mukaan pysyvä asuinpaikan vaihdos maasta toiseen on aina iso elämän muutos ja erityisen iso se on niille, jotka ovat koko aikaisemman elämänsä pysyneet paikoillaan pelkästään oman kielensä ympäröiminä ja omien kansalaistensa parissa. Muutoksen kohtaamiseen tarvittavia tietoja, taitoja ja kokemuksia ei tulokkaalla ole välttämättä sen enempää kuin lähiympäristön suomea äidinkielenään puhuvilla asukkaillaan. Lähtömaassa oma äidinkieli on voinut olla valtakieli, jonka puhujille ei ole ollut tarpeellista oppia lainkaan muita kieliä. Suomessa tässä asemassa ovat esimerkiksi venäläiset, amerikkalaiset, britit, saksalaiset ja ranskalaiset. Osa englanninkielisistä voi jatkaa omalla äidinkielellään Suomessa, sillä vain joillekin suomen kielen oppiminen on välttämättömyys työelämän kannalta. Tällöin kielen oppiminen voi viedä jopa vuosikymmeniä. Muut suurten kielten puhujat joutuvat aivan uuteen tilanteeseen, jossa pieneksi luokiteltavan suomen kielen arkipäiväinen hallitseminen muuttuu tarpeelliseksi. Kielen ja kieliopin

opiskelu luokkahuonetiloissa oppikirjoja lukien ei kuitenkaan ole kaikille tuttua. Vaikka motivaatiota siis olisikin, oppimistaidot eivät aina ole juuri niitä, joita suomalaisessa koulutuksessa edellytetään. (Martin 2002, 39–40.)

Vaikka suomen kielen oppittelu olisikin haasteellinen projekti, antaa uuden kotimaan kielen oppiminen muualta Suomeen muuttaneelle välineitä tutustua ihmisiin, saada koulutusta tai työtä. Kielen omaksumisen kautta myös uuden kulttuurin huumori, arvot, ajattelumallit ja normit kulkeutuvat muualta muuttaneen käyttöteorian osaksi. Suomen kielen taidon puute voi myös kaventaa muuttajan identiteettiä sen estäessä uuden maan ajattelumallien ymmärtämisen ja siten uuden maan kulttuurin hyväksymisen osana uutta mahdollista kaksikulttuurista identiteettiä. (Emt., 39–42) Iskaniuksen (2002, 207–209) mukaan kieli ei ainoastaan toimi kommunikoinnin ja identiteetin rakentamisen mahdollistajana – se myös lähtökohtaisesti erottelee ihmisiä eri ryhmiin. Kieleen perustuvalla erottelulla on ideologisia merkityksiä, ja erottelua voidaan havaita Suomessa hyvin useasti jo arkipäivän puheen tasolla (hämäläiset ovat hitaita, karjalaiset lupsakoita ja niin edelleen). (Emt.) Muualta muuttajan kielellisen identiteetin rakentumista voidaan tarkastella myös akkulturoitumisen kannalta. Akkulturaatiolla tarkoitetaan kulttuurien kohtaamisesta aiheutuvaa muutosprosessia, johon liittyvät niin vähemmistöryhmien sopeutuminen enemmistökulttuuriin kuin myös enemmistön suhtautuminen kieli- ja kulttuurivähemmistöihin. Myönteisimpänä muutosprosessina pidetään integraatiota. Tällöin muualta muuttaja omaksuu kaksikielisen ja -kulttuurisen asenteen. (Berry 1997.)

Työllistyminen, kielen oppiminen ja uuden tulomaan kulttuurin tuomat mahdolliset ongelmat toimivat haastavina taustoina muualta Suomeen muuttaneelle. Kieli ja työllistymisen tuomat haasteet tai onnistumiset puolestaan mahdollisesti vaikuttavat niihin tulkintarepertuaareihin, joita puheessa tai teksteissä käytetään. Ennen varsinaista tutkimusaineistoon paneutumista avaan seuraavassa luvussa tutkielmani syvemmän teoreettis-metodologisen tason kannalta tärkeitä käsitteitä ja lähtökohtia. Lähestyn tutkimusaineistoani sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksestä, jonka esittelen seuraavaksi.

5. Tutkimuksen lähtökohdat

Tässä luvussa käyn läpi ne lähtökohdat, jotka otan tutkimuksessani huomioon ennen kuin varsinainen analysointi on mahdollista. Esittelen aluksi tutkimukseni viitekehyksen ja performatiivisen lähestymistavan, jonka avulla pureudun suomalaisuuden tuottamiseen. Teoreettisen viitekehyksen esittelyn jälkeen käyn läpi tutkimukseni metodologiset menetelmät. Pohdin luvussa myös omaa positiotani tutkijana sekä tutkimuksen eettisyyttä yleisesti. Luvun lopussa määrittelen myös tulkintarepertuaarien rakentumisen kannalta tärkeät käsitteet identiteetti ja stereotypia.

5.1. Sosiaalinen konstruktioismi teoreettisena viitekehysenä

Konstruktioistisen lähestymistavan mukaan kielenkäyttö ja vuorovaikutus rakentavat sosiaalista todellisuutta (Berger & Luckmann 1994). Puhe tai kirjoitukset tuottavat sosiaalista todellisuutta ja ne ovat sidoksissa kulttuurikontekstiin ja tilanteeseen (Väliaverron 1998, 18–19). Tutkielmani on sidoksissa tilanteeseen ja kontekstiin, jossa Suomeen muualta muuttaneet keskustelevat uudesta kotimaastaan ura- ja rekrytointisivuston keskustelupalstalla. Eri yhteiskunnissa ja eri tilanteissa samankin yhteiskunnan sisällä puhe tai kirjoittaminen suomalaisuudesta ja Suomesta saisi hyvin erilaisia sävyjä kontekstista ja puhujan tai kirjoittajan tavoitteista riippuen. Toisin sanoen sosiaalikonstruktioistista viitekehystä hyödyntävä tutkija ei voi kohdata maailmaa ”puhtaana”, sillä maailmaa merkityksellistetään aina jostakin näkökulmasta katsottuna (Burr 1995, 5–9).

Koska maailma ja sen ymmärtäminen on sosiaalisesti ja kielellisesti rakennettua, voidaan eri ilmiöitä käsitteellistää uudella tavalla tuottamalla uudenlaisia puhetapoja tai purkamalla vanhoja ja muokkaamalla niistä erilaisia (Potter & Wetherell 1987, 80–81). Diskurssien purkamisen mahdollisuudesta huolimatta näkemykseni mukaan tiettyjä diskursseja, kuten esimerkiksi diskurssia suomalaisesta sisusta, on vaikea muuttaa, koska se elää vahvasti sosiaalisesti tuotettuna kielemme eri metaforissa ja puhekäytännöissä. Asioiden ja ilmiöiden nimeämisen ja sitä kautta merkityksellistämisen teot ovat Jokisen (2006, 39) mukaan historian prosessien tulosta, joissa ihmisten kanssakäymisellä on suuri merkitys. Todellisuuden ymmärtäminen jonkinlaisena ja tämän ymmärryksen ylläpitäminen edellyttävät siten jatkuvaa ihmisten välistä merkitysten jakamista ja muodostamista (Gergen 1999). Toisin sanoen merkitykset on synnytetty eri konteksteissa ihmisten välisen vuorovaikutuksen välityksellä. Internet on sellainen kommunikoinnin väline, jonka avulla

merkityksiä voi vaihtaa hyvin helposti ja vaivattomasti. Internetin keskustelusivustoilla merkityksiä niin uusitaan kuin uudelleen muokataankin.

Kieli siis merkityksellistää maailmaa rakentamalla, uusintamalla ja muuttamalla sosiaalista todellisuuttamme. Koska sanat ovat rakentuneet luonnollisen tuntuiseksi, tarvitaan diskurssianalyttistä tutkimusta tekemään vakiintuneista konstruktioista eksplikoituja ja osoittamaan konstruktioiden vaihtelevuutta. (Potter & Wetherell 1987, 80–81.) Suonisen (1997, 44) mukaan konstruktionismi pyrkii antamaan yksinkertaistavien selitysten rinnalle selitysvoimaisempia kuvauksia siitä, miten sosiaalinen todellisuus on rakentunut. Tutkimuksessani olen kiinnostunut suomalaisuuden selittämisestä Suomeen muualta muuttaneiden näkökulmasta, joten en pyri etsimään vastausta joistakin piirretestauksista, vaan olen kiinnostunut ennemminkin suomalaisuuden tuottamisen prosesseista ja niihin liittyvien diskursiivisesti tuotettujen identiteettien käytöstä. Liitän Lehtosen performatiivisuuden idean osaksi tutkimukseni konstruktionistista viitekehystä. Lehtonen (2004b, 125–129) pyrkii lähestymään suomalaisuutta sosiaalisesti, eli sosiaalisen konstruktionismin periaatteiden mukaisesti, rakennettuna ilmiönä.

5.2. Suomalaisuuden ymmärtäminen performatiivisena konstruktiona

Performatiivisuudella tarkoitetaan sosiaalista konstruktionismia mukaillen sitä, kuinka asioita tuotetaan sanoilla ja teoilla. Viittaan tutkimuksessani Mikko Lehtosen (2004a & 2004b) näkemykseen performatiivisuudesta, sillä hän on käyttänyt termiä kirjoituksissaan nimenomaan suomalaisuuteen liittyen. Termin ”performatiivisuus” otti alun perin kuitenkin käyttöönsä J.L. Austin osana puheaktiteoriaansa (ks. Austin 1962). Austin erotti toisistaan konstatiiviset ja performatiiviset lausumat. Konstatiivisilla lausumilla tuodaan julki, että jokin on tai ei ole jollakin tavalla. Performatiiviset lausumat ovat puolestaan ennemminkin kielellisiä tekoja kuin epätosia tai tosia lausumia. Konstatiivinen lausuma voisi olla punatukkaisesta tytöstä ”olet punatukkainen” kun taas suomalaisia voidaan performatiivisesti rakentaa puheteoilla jonkinlaisiksi, koska ”suomalaisuuden ydin ja piirteet” eivät ole tosia tai näkyviä.

Performatiivisuuden näkökulma lähestyy suomalaisuutta metateorian kautta, ja tämä asetelma fokusoi huomion kohteeksi sen, mitä oikein tarkoitetaan, kun jotakin kutsutaan suomalaisuudeksi. Se tarkastelee ennakkokäsityksiä, joita pidetään kyseenalaistamattomina. Lehtosen mukaan näistä oletuksista pienin ei ole se, että olisi olemassa joitakin pysyviä piirteitä, joita voi pitää suomalaisuutena. (Lehtonen 2004a, 10–11.) Analyysissäni perehdyn näihin itsestään selvinä

pidettyihin suomalaisuutta tuottaviin ennakkokäsityksiin muualta Suomeen muuttaneiden konstruoimina merkityksinä.

Performatiivisuutta korostavassa näkökulmassa identiteetti nähdään samaistumisen ja erottelun kautta tuotetuksi: joku tai jokin toisin sanoen ymmärretään suomalaisuudeksi erotuksena ei-suomalaisuudesta (Lehtonen 2004b, 124–127). Kun muualta Suomeen muuttaneet rakentavat tietynlaisen käyttäytymisen nimenomaan suomalaisuudeksi, on hyvä pohtia, mitä he tällä tarkoittavat ja tuottavat. Suomalaisuutta tuotetaan todennäköisesti suhteessa omaan muualta muuttajuuteen. Kansoilla tai valtioilla ei performatiivisuuden näkökulmasta ole perimmäistä luonnetta, vaan identiteetti muotoutuu Lehtosen (emt.) mukaan jatkuvassa neuvottelussa toisten kanssa. Muualta muuttaneet joutuvat neuvottelemaan omasta identiteetistään muuttaessaan uuteen kotimaahan, kuten Suomeen.

Suomalaisuuden näkeminen tuotettuna, ei pysyvänä entiteettinä, on mielestäni huojentavaa, sillä näen tuotetun todellisuuden Lehtosen tavoin, ja sosiaalista konstruktionismia mukaillen, muuttavana ja siksi joustavana. Lehtosen mukaan suomalaisuus ei ole olemassa omalla luonnollisella tavallaan, vaan se tuotetaan, tehdään ja kerrotaan. Mikäli suomalaisuus on tekemällä tehtyä, toistettua ja opittua, voidaan se myös tehdä, toistaa ja oppia toisin – toisin sanoen se voidaan performoida toisella tavalla. (Lehtonen 2004a, 15.) Näkemykseni mukaan tämä ajatus on tuttu sosiaalisen konstruktionismin perusajatukselta: maailmaa sekä tuotetaan että voidaan muuttaa sosiaalisesti. Analysoidessani muualta Suomeen muuttaneiden konstruktioita suomalaisuudesta omat konstruktionit suomalaisuudesta mahdollisesti muuttuvat.

Lehtosen (2004a, 16) tulkinnan mukaan yhteiskunnallisten muutosten myötä myös kansallinen identiteetti muuttuu yksilötason muutoksen lisäksi. Euroopan Unioniin liittymisen yhteydessä käyty suomalaisuutta määrittävä keskustelu osoitti, että suomalaisuuden merkitykset lipsuvat ja liukuvat ja että niihin on ympätty uusia merkityksiä. Muihin liittymisen muokkaa suomalaisuuden rakentamiseen käytettäviä diskursseja, sillä liittymisen johonkin aiheuttaa niin samanlaisuuden etsintää kuin yksilöllisyyden korostamistakin eron tekemisen kautta. (Emt.) On mielenkiintoista tutkia aineistostani, rakennetaanko suomalaisuutta eron tekemisen kautta ja tiettyjä tarkoituksia varten. Diskurssianalyysi antaa välineitä selvittää niitä suomalaisuuden tuottamisen tapoja, joita keskustelijat aineistossani käyttävät.

5.3. Diskurssianalyysi metodologisena lähestymistapana

Jokisen (1999, 39–41) mukaan diskurssianalyysin teoreettinen pohja on sosiaalisessa konstruktionismissa, sillä diskurssianalyttisessä tutkimuksessa sosiaalisen konstruktionismin lähtökohdat otetaan vakavasti, ja tutkimuskohdetta yritetään lähestyä niin, että tutkimuksen toteutuksen tavat olisivat mahdollisimman sensitiivisiä tutkimuskohdetta kohtaan.

Diskurssianalyttiseksi tutkimuskohteeksi valitaan Jokisen (1999, 40–41) tulkinnan mukaan ne kielelliset prosessit, joilla sosiaalista todellisuutta tuotetaan. Itse valitsen tutkimukseni kohteeksi keskustelun, jossa muualta Suomeen muuttaneet omassa tilassaan rakentavat sosiaalisesti tuotettua todellisuuttaan Suomesta ja suomalaisuudesta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että edes saman internet-keskustelun kaikki osapuolet rakentaisivat samanlaista todellisuutta, vaikka edeltävät viestit toimivatkin myöhemmin kirjoitettujen viestien kontekstina. Diskurssianalyysi sisältää oletuksen siitä, että kieli sisältää useita keskenään rinnakkaisia ja kilpailevia merkityssystemejä (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17).

Kielivalinnoilla tulemme Suonisen (1992, 17–19) mukaan rakentaneeksi tietynlaista todellisuutta erilaisten merkityssystemien konstruoimisen kautta. Yksinkertaisesti puhumalla tai kirjoittamalla tietyllä lailla teemme tietynlaista todellisuutta. Näkemykseni mukaan esimerkiksi puhe pakolaisten ”tulvasta” saa tilanteen vaikuttamaan yhtä vaaralliselta ja hallitsemattomalta kuin ihmisen kontrollin ulottumattomissa jylläävät luonnonvoimat ovat. Sanavalinnoilla määrittelemme, miten puhumme jostakin asiasta, ja samalla rakennamme omaa versiotamme eri asiantiloista. Esimerkiksi toteamalla, että pakolaiskiintiö on Suomessa vieläkin suhteellisen pieni muihin maihin nähden, saatamme tuottaa pakolaisten maahan tulon Suomen kontrollin alaiseksi, sen sijaan, että näkisimme sen hallitsemattomana luonnonvoimien kaltaisena ilmiönä.

Kielen käytön avulla tuotetaan tietynlaisen todellisuuden rakentamisen ohella myös erilaisia funktioita, joilla saattaa olla seurauksia. Merkityssystemien ja tilannekohtaisesti tuotettujen funktioiden jäljittämiseksi diskurssianalyysia käyttävä tutkija tukeutuu suoraan aineistoonsa (Suoninen 1993, 55–56). Analyysiosiossani pyrin esittämään eri diskursseihin liittyviä aineistokatkelmia, joiden avulla suomalaisuutta tai Suomea rakennetaan tietynlaiseksi. Sitomalla analyysini vahvasti aineistoon korostan myös diskursiivisen tutkimukseni kontekstisidonnaisuutta. Metodologisena lähtökohtana diskurssianalyysissä on se, että puhuttua tai kirjoitettua kieltä ei nähdä ulkoisen todellisuuden tai sisäisen psyykkisen tilan heijasteena (esim. Potter & Wetherell

1987, 177–180). Puhe nähdään aina osana kielellis-kulttuurista kehystä, johon toiminnallinen konteksti väistämättä vaikuttaa (Suoninen 1992, 17–19).

Sosiaalis-konstruktionistisessa ja aineistolähtöisessä diskursiivisessa tutkimustavassa onkin merkittävää huomioida se, että suomalaisuudesta puhutaan hyvin eri lailla eri konteksteissa. Huomioin tämän keskustelun kontekstin olevan hyvin erilainen Suomeen muualta muuttaneiden niin sanotulla omalla keskustelufoorumilla kuin esimerkiksi suomalaisjohtoisilla työpaikoilla, joissa maahan muuttaneet työskentelevät pääasiassa suomalaissyntyisten kanssa. Haluan korostaa keskusteluareenan suoma mahdollisuutta luoda vapaasti diskursseja suomalaisuudesta jopa liioitellen sekä metaforilla ja stereotyyppioilla kärjistäen, sen sijaan, että esittäisin aineistostani nousseet tulkinnat kaikissa muualta maahan muuttaneiden toimintakehyksissä esiintyvänä. Erilaisissa tilanteissa ja paikoissa keskustelu suomalaisuudesta rakentuu varmasti hyvinkin erilaiseksi. Rajoitan tutkimustulokseni koskemaan vain ja ainoastaan tätä kyseistä aineistoani. Aineistoani analysoin tulkintarepertuaarien avulla. Avaan tulkintarepertuaarin käsitettä laajemmin seuraavassa kappaleessa.

5.4. Tulkintarepertuaarit aineiston suurennuslasina

Tulkintarepertuaareja käytetään tekojen, tapahtumien ja muiden ilmiöiden kuvailuun, luonnehtimiseen ja arvioimiseen (Potter & Wetherell 1987, 149). Tulkintarepertuaari on keino ymmärtää diskurssin sisältöä ja sitä, kuinka tämä sisältö on organisoitunut (Wetherell & Potter 1992, 90). Wetherell ja Potter (1988) tarkoittavat tulkintarepertuaarilla tekstin eri kohdissa toistuvien samankaltaisten termien ja kuvausten joukkoa, jotka voivat ilmetä myös kielikuvina. Tutkielmassani hyödynnän tulkintarepertuaareja suurennuslasina, jonka avulla hahmotan laajasta aineistostani merkityssuhteiden kokonaisuuksia, joilla suomalaisuutta ja Suomea tuotetaan. En kuitenkaan voi leikkiä etsivää, joka vain osoittaa aineistosta ”oikeat kohdat”, jotka kaikki samaa suurennuslasia apuna käyttävät väistämättä löytäisivät samoin tulokset. Tulkintarepertuaarit ovat subjektiivisen suurennuslasityöskentelyn konstruktionistinen tulos. Potterin ja Wetherellin (1987, 148) mukaan tutkija rakentaa repertuaareja kuitenkin siten, että jäljittää aineistostaan tietynlaisista termeistä, kuvauksista ja kielikuvista rakentuvia osia, jotka näyttävät merkityksellistävän maailmaa tietyllä tavalla. Yhteen repertuaariin kuuluvat aineiston palaset ovat siis samankaltaisia. Analyysityössäni pyrinkin hyödyntämään esimerkiksi Suonisen (1992, 30) käyttämää aineiston

analyysin tapaa, jonka mukaan tulkintarepertuaareja voidaan hyödyntää erottelun järjestelmänä, jonka avulla aineistostani voi tuottaa erilaisia tulkintarepertuaareja.

Kulttuurilla on tekemistä repertuaarien rakentumisen kanssa: tietyn kulttuurin jäsenet tulkitsevat maailmaa tietynlaisilla repertuaareilla (esim. Suoninen 1992, 13–14). Toisin sanoen niin tulkintarepertuaarien rakentajien kuin tutkijankin taustakulttuurit vaikuttavat tulkintarepertuaarien rakennustyössä. Tämän takia on mielestäni aiheellista myös täsmentää tutkijan omaa positiota suhteessa tutkimukseen.

5.5. Tutkijan positio ja tutkimuksen eettisyys

Vaikka kiinnostukseni suomalaisuuden repertuaareja kohtaan kumpuavatkin oman elämäni vuorovaikutteisista kokemuksista ulkomailla ja eri lähtömaista olevien kanssa, koen olevani jokseenkin ”neutraali” analyytikko tämän tutkimuksen teossa, sillä en ole kotimaataan puolustava yltyöisänmaallinen, enkä myöskään idealisoi maahanmuuttoa ilmiönä. Suhteeni maahanmuuttoon on hyvin neutraali ja realistinen omien kokemusteni kautta. Suhtaudun aineistooni hyvin avomielisesti, sillä koen muualta muuttajien joukon olevan hyvin heterogeeninen ja uskon mielipiteiden diversiteettiin. Lähestyn muualta muuttajaa yksilönä, en osana homogeenistä joukkoa. Toisin sanoen ryhdyn tekemään analyysiäni avoimin mielin odottamatta sen synnyttävän tietynlaisia tulkintarepertuaareja. Uskon, että ura- ja rekrytointisivustolla voi olla hyvin erilaisia kirjoittajia.

Tutkimuksessani haluan kuitenkin antaa muualta muuttaneille äänen. Mediassa harvoin käännetään peili toisin päin eli annetaan muualta muuttaneille mahdollisuus reflektoida Suomea tai kertoa omista tulkinnoistaan. Kuitenkaan en aseta suomalaisia kuulevaan ”alisteiseen asemaan” nostaessani muualta muuttaneiden ääntä esille, sillä voihan olla, että tutkimukseni tulokset koituvat muualta muuttajien kohtaloksi. Koenkin tutkimuksessani eettisenä ongelmana sen, että se saattaa kasvattaa rasismia muualta muuttaneita kohtaan. Mikäli analyysistäni piirtyvät tulkintarepertuaarit ovat suomalaisuutta negatiivisesti rakentavia, voi olla, että muualta muuttaneet asettuvat huonoon valoon. Ehkä näin ollen tutkimuksellani jokseenkin vahingoitan muualta muuttajien asemaa ja mahdollisuutta tulla jatkossa kuulluksi. Voihan olla, että he haluavat vain omassa foorumissaan jakaa vertaistensa kanssa kokemuksiaan, mutta suomalaisten kanssa he haluavat osoittaa esimerkiksi kiitollisuutta. Ehkä tutkimusaineistoni kirjoittajat kirjoittavat vain toisilleen, ei suomalaisille.

Todennäköisesti tutkimusaineistoni muualta muuttajat eivät haluaisi tulla niputetuksi jonkin opinnäytetyön kautta jonakin muualta muuttajien joukkona, jotka rakentavat suomalaisuutta tutkijan konstruoimilla tavoilla. Toisaalta lähestyn diskursiivista maailmaa niin, että pyrin mahdollisimman avoimeen aineistolähtöisyyteen. Analyttiselle diskurssianalyysille onkin tyypillistä pyrkimys vahvaan aineistolähtöisyyteen, joka myös velvoittaa tutkijaa olemaan mahdollisimman avoin aineistosta nouseville määritelmille (Jokinen & Juhila 1999, 86). Mutta onko tämä tae muualta muuttaneiden mielipiteiden kunnioittamiselle? Ehkä tutkimuksessani ajattelen ennemminkin suomalaisia kuin muualta Suomeen muuttaneita. Pyrin muualta muuttajien kirjoitusten avulla tarjoamaan suomalaisille näköalan itseensä. Pyrin mahdollisesti tutkimuksessani pikemminkin hyödyttämään suomalaisia kuin antamaan äänen muualta muuttajille.

Sen pohtiminen, hyötyvätkö tutkimuksestani enemmän tutkittavat muualta muuttajat vai mahdolliset tutkielman suomalaiset lukijat, ei mielestäni ole diskursiivista tutkimusta tehdessä tärkeää, vaan näkemykseni mukaan yksi sosiaalipsykologian tärkeä tehtävä on katsoa yhteiskunnallisia ilmiöitä eri perspektiiveistä. Suomibrändäyksen aikana on hyvä myös pohtia suomalaisuuden rakentumisen eri näkökulmia. Muutenkin analyysini pohjautuessa aineistosta esiin nouseviin repertuaareihin, eikä ennako-oletuksiin, en koe tutkimukseni tarkoitusperien vaikuttavan itse tutkimustuloksiin. Esimerkiksi Juhila on kirjoittanut (1999b, 207–212) tutkijan asettautumisesta asianajajan rooliin. Itse koen, että en aja sen enempää suomalaisten kuin muualta muuttajienkaan asiaa. Pyrin muutenkin välttämään tällaista suomalaiset – muualta muuttaneet vastakkainasettelua. Sen sijaan olen kiinnostunut diskursiivisen maailman ilmiöistä yleisesti, ja siitä, miten eri konteksteissa erilaisia kansallisia identiteettejä tuotetaan eri tarkoitusperiä varten. Vietettyäni muutaman vuoden eri lähtömaista olevien nuorien kanssa olen ollut hyvin kiinnostunut tarkastelemaan erilaisten kansallisten ja sosiaalisten identiteettien ”rakennusprojekteja”.

Tutkimuksessani asetun analyytikon roolin (ks. Juhila 1999b, 203), jossa analysoin tulkintarepertuaareja jäljittävällä suurennuslasillani aineistosta nousevat tulkintarepertuaarit. Otan analyysiini vain selvästi suomalaisuutta tuottavat tekstit ja toimin aineiston kirjoittajien rakentamien tulkintarepertuaarien etsijänä ja julkaisijana, en niiden synnyttäjänä tai manifestoijana. Järjestelmällisen aineiston käsittelyn ja aineistolähtöisen analyysin avulla voin löytää diskursiivisessa maailmassa jo olevia piirteitä. Tulkintarepertuaareja tuottaessaan muualta muuttaneet tulevat määritelleeksi suomalaisille tietynlaisia identiteettejä. Tätä identiteetin tuottamisen prosessia avaan hieman seuraavassa kappaleessa.

5.6. Diskursiivisesti tuotettu identiteetti

Postmodernien teorioiden myötä autenttisuutta ja sisäistä ”oikeaa minää” korostavat identiteettikäsitykset ovat joutuneet uudelleen arvioitaviksi. Uudeksi identiteettikäsitykseksi on noussut identiteetin diskursiivisuus. Diskursiivisesti tuotettua identiteettiä ei nähdä yksilön sisäisenä ominaisuutena, vaan kontekstisidonnaisena ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muovautuvana. Diskursiivinen identiteetti on saavutettavissa oleva mahdollisuus tuottaa itsestä tai muista kielenkäytön avulla jotakin. (ks. Hall 1999.) Suomalaisuutta rakennetaan diskursiivisesti eri merkityksiä, stereotyyppioita, mielikuvia ja metaforia hyödyntäen, jolloin lopputuloksena suomalaisille tuotetaan eri tulkintarepertuaarien eli eri metafora- ja puhetaparyppäiden ympärille rakennettuja identiteettikonstruktioita. Diskursiivisesti puheen tai tekstien kautta tuotetuissa identiteeteissä tullaan samalla usein konstruoineeksi myös ne oikeudet, velvollisuudet ja ominaisuudet, jotka toimija olettaa itselleen ja toisille toimijoille tai muut toimijat olettavat hänelle (Jokinen, Juhila ja Suoninen 1993, 38–39).

Potterin ja Edwardsin (esim. 1993) mukaan identiteetti rakennetaan diskursseissa ja manifestoidaan kielessä, jonka avulla määritellään omaa paikkaa suhteessa muihin. Diskurssianalyttikko määrittelee diskurssin teksteinä tai puheena, sosiaalisissa käytännöissä tuotettuna. (Potter & Edwards 1993, 104.) Muualta Suomeen muuttaneet olettavat tiettyjä ominaisuuksia ja velvollisuuksia suomalaisille samalla kun rakentavat performatiivisesti itselleen oikeuksia suhteessa valtaväestöön. Hallin (1999 esim. 80–83) mukaan identiteetti määrittelee sen, miten eroamme toisista ja mitä yhteistä meillä on muiden kanssa. Ryhmien identiteettien ja niiden välisen eron määrittäminen voidaankin nähdä jatkuvana prosessina, jossa tuotetut piirteet valitaan edustamaan niin samankaltaisuutta kuin erilaisuuttakin.

Diskursiivisesti tarkasteltuna identiteetti on muokkautuvaa ja kontekstisidonnaista. Hallin (1999, 224–228) mukaan identiteetti voi muuttua pelkästään kielen ja diskurssin mukaan. Identiteetit muodostuvat tietynlaisiksi kielen avulla eli diskursiivisesti erilaisissa repertuaareissa (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 39). Mielestäni sillä, millaisiksi suomalaiset eri repertuaareissa määritellään, on suuri yhteiskunnallinen merkitys. Esimerkiksi jos suomalainen todetaan helposti syrjiväksi vuorovaikutuskumppaniksi, voidaan herkemmin myös kulttuuriin liittyvät tavat assosoida rasismiksi vaikkapa kulttuuristen tapakehysten sijaan. Esimerkkinä tästä toiminee se, että suomalaisessa kulttuurissa hiljaisuutta pidetään mahdollisesti hyveenä, kun taas muualta Suomeen muuttanut voi kokea sen välinpitämättömyytenä vuorovaikutuskumppania kohtaan.

Diskursiivinen tutkimusmenetelmä sopii erinomaisesti suomalaisuuden tulkintarepertuaarien tutkimiseen, sillä suomalaisuuden näkeminen sosiaalisesti tuotettuna ja performatiivisesti muokattavissa olevana ilmiönä, tukee ajatusta siitä, että suomalaisuus on eri ajassa ja paikassa muokkautuvaa, sosiaalista konstruktiota. Koska tutkimuksessani suomalaisuus on kielellisesti muokkautuvaa, sopii sosiaalinen konstruktionismi teoreettisena viitekehyksenä hyvin suomalaisuuden tulkintarepertuaarien tutkimiseen. Kansalaisuutta taas tuotetaan usein rikkain mielikuvin ja metaforin, joten tulkintarepertuaari on sopiva valinta aineistoni analyysin suurennuslasiksi. Vielä kun suurennuslasin tuloksia ohjaa ajatus siitä, että suomalaisuus on performatiivisesti, tiettyihin tarkoituksiin ja tietyssä kontekstissa tuotettua, voin alkaa analyysini selkein teoreettisin viitekehyksin varustettuna.

Tiettyssä määrin karkeat yleistyksset ja stereotyyppiset diskurssit toimivat kansallisen identiteetin tuottamisen resursseina (Hall 1999, 120–122). Puhuttaessa kansallisen identiteetin – tutkimukseni tapauksessa suomalaisuuden – tuottamisesta, en voi sivuuttaa tutkimukseni lähtökohtiin paneutuvassa luvussa myöskään stereotyyppien merkitystä.

5.7. Stereotyyppitulkintarepertuaarien resursseina

Helkaman, Myllyniemen ja Liebkindin (1998, 118–128) mukaan stereotyyppitulkintarepertuaarit ovat tiettyä ryhmää koskevia karkeita yleistyksiä, joten ne eivät ota huomioon yksilöllisiä eroja ryhmän sisällä. Stereotyyppitulkintarepertuaarista ei ole mahdollistakaan päästä eroon kokonaan, koska ne helpottavat sosiaalisen ja moninaisen ympäristömme jäsenmäärittelyä. Vaikka pyrkisimme tiedostamisen prosessiin, silti tulkitsimme tilanteita omien rajoittuneiden kokemustemme, tunteidemme ja ajattelutapojemme pohjalta. Kieli toimii ajattelumme rakentavana instrumenttina sen merkityksellistäänsä ja saattaessa abstrakteja merkityksiä konkreettisempaan muotoon. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 1998, 118–128.) Koen suomalaisuuden olevan abstrakti käsite, jota täytyy tietyillä stereotyyppitulkintarepertuaarilla saattaa ymmärrettävämpään muotoon. Hallin (1999, 189–190) mukaan maailmasta olisi vaikeaa saada tolkkua ilman tyypittelyä, jonka avulla tapahtumat, ihmiset ja objektit sijoitetaan kulttuurisesti rakentuneisiin luokittelukaavoihin eli skeemoihin.

Hall (1999, 190) määrittelee stereotyyppitulkintarepertuaarin nimenomaan eräänlaiseksi representaatioksi, jossa jokin olemus köyhdytetään semioottisesti johonkin sen yksittäiseen piirteeseen, josta tulee kokonaisuutta määrittävä tekijä. Stereotyyppitulkintarepertuaarissa kaikki sen kohdetta koskeva pelkistetään muutamiksi yksinkertaisiksi piirteiksi, liioitellaan niitä, ja sitten jähmetetään lopputulos pysyvästi. Tässä kahtia

jakamisen prosessissa kaikki stereotypian tuotokseen sopimaton jätetään huomiotta. (Hall 1999, 190–191.) Stereotyyppien käyttö diskursiivisessa vallankäytössä on hyvin tehokasta sen takia, että niiden ehdottomuus ja konkreettinen sisältö vaikuttavat hyvin realistisilta – ikään kuin annetuilta ja itsestään selviltä totuuksilta, joita on niiden itsestään selvän muodon takia haastavaa lähteä kyseenalaistamaan. Stereotyypit saavat eräänlaista todistusaineistoa arkijärjestä, jonka kokemuksellista alkuperää on vaikea kyseenalaistaa. (Emt., 123.) Mielestäni internet on helppo paikka stereotyyppiseen tulkintarepertuaarien tuottamiseen sen tarjotessa nopeasti katkaistavissa olevan kasvottoman vuorovaikutusmuodon. Seuraavassa luvussa esittelenkin internetiä erityisenä tutkimuskohteena.

6. Tutkimusaineisto ja tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esittelen aluksi internetin erityisenä tutkimuskohteena pohtimalla internetin tuomia mahdollisuuksia ja haasteita niin internetissä keskusteleville kuin internet-keskustelua tutkivallekin. Tämän jälkeen kuvailen tutkimuskohteena olevaa ura- ja rekrytointisivustoa sekä varsinaista tutkimusaineistoa. Esittelen lopussa myös tutkimuksen kulkua sekä tutkimusaineiston valintakriteereitä.

6.1. Internet tulkintarepertuaarien tuottamisen alustana

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa on hyvä pohtia tutkimuksen kontekstin vaikutusta analyysiin ja siitä johdettaviin tuloksiin (Pietikäinen 2002; Pietikäinen, Dufva & Laihiala-Kankainen 2002). Tämän takia tutkimukseni merkitysten tuottamisen alustaa, eli internetiä ei voi sivuuttaa esitellessäni tutkimusaineistoani. Internetissä tapahtuva kommunikaatio ei ole irrallaan reaalielämässä koetuista tapahtumista ja merkityksistä. Reaalimaailmassa pitää myös olla tarve tietyille yhteisölle ennen kuin se voidaan virtuaalisesti synnyttää. (Slevin 2000; Kollock & Smith 2001, 16.) Muualta Suomeen muuttaneet eivät keskustelisi ura- ja rekrytointipalveluiden internet-sivustolla esimerkiksi hyvistä tai huonoista kokemuksistaan suomalaisissa yrityksissä, ellei heillä olisi reaalielämässä syntynyt tarve keskustella tällaisista asioista vertaistensa kanssa. Yhteisöjä ja keskustelusivuja syntyy internetiin varmastikin paljon sen takia, että internet mahdollistaa anonyymien keskustelun. Anonymiteetin ansiosta henkilö voi keskustella ja toimia netissä ilman identifioitumista eli oman henkilöllisyytensä ja nimensä paljastamista.

Vuorovaikutuksessa kasvotusten havaitsemme esimerkiksi henkilön sukupuolen, mutta internet-vuorovaikutuksessa tämäkin jää hyvin usein piiloon. Kollockin ja Smithin (2001, 11) mukaan myös etninen alkuperä jää verkkokeskusteluissa näkymättömäksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita etnisyyden merkitysten sivuuttamista keskusteluissa, vaan internetissä on monia sivustoja, jotka Burkhalterin (2001, 61) mukaan keskittyvät pelkästään stereotyyppiseen keskusteluun erilaisista etnisistä identiteeteistä.

Internet voidaan kokea moraalisuuden suhteen reaalielämää vapaampana paikkana viestiä, sillä internet mahdollistaa helpomman mielipiteillä, provokaatiolla ja kärjistyksillä leikittelyn kuin keskustelu kasvotusten (Turkle 1996, 212–214). Tulkitsen tämän ”vapauden tunteen” juontuvan

siitä, että anonyymien vuorovaikutuksen ansiosta Goffmanin teorioista (esim. 1967) tuttua kasvojen menetyksen pelkoa ei ole. Toisin sanoen internetissä voimme käyttäytyä esimerkiksi loukkaavammin, koska emme joudu liittämään käytökseemme omia kasvojamme tai muuta henkilöllisyyttä paljastavaa ulottuvuutta. Internetin keskustelusivuston ollessa lähinnä tekstin välityksellä käytävää vuorovaikutusta, sallii se myös Cooksin (2001, 238) mukaan sellaisen dialogin, joka vuorovaikutuksessa kasvotusten uhkasi Goffmannin esittämää kasvotyötä. Goffman esittää (esim. 1967) sosiaalisen elämän peruseriaatteeksi kasvojen säilyttämisen ja niiden pelastamisen ongelmatilanteissa.

Internet-tutkija Turkle (1996, 212) pitää internetin erikoisuutena nimenomaan sen anonyymiteetin tuoman joustavan identiteetin käytön mahdollisuutta. Internetissä kirjoittajalla voi olla esimerkiksi erityinen verkkoidentiteetti, jonka varassa hän kommunikoi. Internetissä vaivattoman nopeasti muodostetut identiteetit eivät kuitenkaan esiinny niin sanotussa reaali maailmassa yhtä nopeasti ja helposti. (Slevin 2000 & Agre 1998, 52; 70 & 75.) Esimerkiksi muualta muuttanut voi omalla keskustelupalstallaan esiintyä provokatiivisena ja vahvana ihmisenä, vaikka mahdollisesti reaali maailmassa hän toimisi mukautuvasti ja sivustakatsojan roolissa. Muualta muuttanut on voinut esimerkiksi kokea syrjintää työpaikallaan ja hän purkaa radikaalimmaksi tuotetun verkkoidentiteettinsä voimalla kokemuksiaan keskustelupalstalla, vaikka reaali maailmassa hän esiintyy ystävällisenä mukautujana. En voi kuitenkaan analyysissäni lähteä arvuuttelemaan sitä, millä lailla aineistoni kirjoittajat toimivat keskustelun ulkopuolella, vaan aineistolähtöisen analyysin periaattein keskityn vain siihen, mitä aineistoni keskustelussa tehdään ja miten.

Internet-keskustelusivustojen suosiota selittänee se, että erilaisten verkossa toimivien identiteettien helpon luomisen ohella se on myös tunnetusti nykyaikainen matalan kynnyksen tapa tavoittaa samanlaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä ilman vaatimusta samasta fyysisestä sijainnista (Kollock & Smith 2001, 5). Stressaaviksi koettuja asioita ei tarvitse jättää vain omaan päähän sisään, vaan keskustelijat voivat vaihtaa kokemuksiaan ympäröivästä maailmasta luoden samalla omia konstruktioitaan ympäröivästä todellisuudesta (Wellman & Gulia 2001, 173). Sharf (1999, 245–247) mainitsee keskustelusivustojen katharttisen ilmiön: omat sisällä pidetyt syvimät ja kivuliaimmatkin tunteet kirjoitetaan keskustelupalstalle. Keskustelun taustalla onkin Agren (1998) näkemyksen perusteella jonkinlainen oman edun (self-interest) tavoittelu, sillä epäorganisoidunkin keskustelun taustalla vallitsee tarve tulla toimeen ympäröivän paikallisen kontekstin ja siihen sisältyvien tilanteiden kanssa. Voikin siis olla, että aineistoni kirjoittajat eivät välttämättä anna vertaistukea muille aineiston kirjoittajille, vaan pyrkivät sen sijaan parantamaan omaa pahaa oloaan

internet-keskustelun avulla esimerkiksi kirjoittamalla kaikkein huonoimmista kokemuksistaan suomalaisessa työelämässä.

Nettityhteisöä tai yhteisön termiä yleensäkin määrittävät Agren (1998, 81) mukaan kollektiiviset intressit ja yhteiset tavoitteet sekä erityinen yhteisön oma ajattelutapa. Agren edellä mainittu määrittely ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikilla keskusteluun osallistujilla olisi jokin yhteinen päämäärä. Muualta muuttaneiden yhteisö on näkemykseni mukaan myös hyvin heterogeeninen ryhmä, joten kyseenalaistan heillä olevan tiettyä erityistä Agren kuvaamaa ”yhteistä tavoitetta” esimerkiksi suomalaisuuden tietynlaiseksi tuottamista suhteen. Vaikka keskustelusivustolla ei olisikaan yhteistä päämäärää, voi keskustelu nettityhteisössä aiheuttaa kärjistettyyn samanmielisyyteen pyrkimistä. Keskusteluryhmä pyrkii muodostamaan keskustelutason normit suhteessa keskustelijoiden yhteisön tarpeisiin. (Kendal 1999, 61.)

Vaikka tietyn keskusteluryhmän sisällä keskustelunormit muodostuisivatkin homogeenisiksi, Sharfin (1999, 245–247) mukaan internet on kuitenkin vielä toistaiseksi vahva kommunikaation paikka sen mahdollistaessa erilaisia retorisia keinoja. Esimerkiksi Sharfin mukaan (emt.) kirjoittamalla asia pelkästään ISOILLA KIRJAIMILLA tullaan tehneeksi tietty valinta korostaa tiettyjä sanoja samalla tavalla kuin esimerkiksi käytämme hymiöitä säilyttääksemme ystävällisen ihmisen identiteettimme sanoessamme jotakin loukkaavuuden ja diplomaattisuuden rajoilla olevaa. Toki internet on silti kasvotusten tapahtuvaa kommunikaatiota puutteellisempi sen takia, että keskustelussa ei voi käyttää esimerkiksi äänensävyjä tai non-verbaalisia eleitä. Internetin vahvuudeksi tutkielmani tapauksessa nousee aiemmin korostamani vähemmistöryhmäläisen vapaus tuottaa suomalaisuutta ilman kantaväestön konkreettista läsnäoloa. Vaikka muut ryhmät eivät olisikaan konkreettisesti läsnä, refleктоivat internet-keskustelijat silti asemaansa suhteessa muihin yhteiskunnan ryhmiin. Puhuttaessa suomalaisista ovat suomalaiset ainakin mentaalisisällä tasolla jatkuvasti keskustelussa läsnä.

Yhteisöt ovat vuorovaikutuksessa muiden yhteisöjen kanssa samalla tavalla kuin ihmiset ovat intersubjektillisessa suhteessa toisiinsa. Jos yhteisöt eivät ole tekemisissä toisten yhteisöjen kanssa, puolustavat nämä erilliset yhteisöt omaa yhteisöään kapeammilla argumentaatioilla⁵. Samoja ongelmia tai elämäntilanteita jakavat ihmiset syventynevät myös intensiivisemmin muiden

---

⁵ Argumentointi on sellaisten viestinnän keinojen käyttöä, joiden avulla puhuja tai kirjoittaja pyrkii vaikuttamaan kuulijoiden tai lukijoiden mielipiteisiin tai uskomuksiin. Argumentoinnin tarkoituksena on vahvistaa ja tukea omia näkemyksiä ja ehdotuksia. (Hollihan & Baaske 1994.)

keskustelijoiden ajatusprosesseihin. Ovathan he jo käyneet samaa neuvottelua oman todellisuuskuvansa ja keskusteltavan ongelman välillä. (Agre 1998, 77–78.) Tämä saattaa johtaa siihen, että muualta Suomeen muuttaneet, jotka eivät ole paljon olleet tekemisissä suomalaisten kanssa, saattavat rakentaa suomalaisuutta hyvin heikoin resurssein. Esimerkiksi Posterin (1998, 194–197) mukaan virtuaalimaailmassa myös kansallisesta identiteetistä voidaan kielellisten keinojen avulla muotoilla oma yleistä mielipidettä vastustava konstruktio. Kokisinkin, että virtuaalimaailma on ollut osaltaan suuri ase vahvistamaan nationalistisia identiteettejä ja rasismia sen tarjotessa keskusteluareenan henkilöille, joilla ei ole yhteyttä oman yhteisönsä ulkopuolisiin ryhmiin. Horsti (2004, 142) muistuttaakin, että vähemmistöistä muodostetaan kuva lähinnä median avulla, sillä esimerkiksi valtaosalta suomalaisista puuttuvat henkilökohtaiset kontaktit muualta muuttaneisiin. Media, internet mukaan lukien, tarjoaa mielestäni paikan rakentaa omanlaista sosiaalista todellisuutta ehkä jopa kärjistetympien diskurssien avulla. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kautta aukeakin pelkkien tietyssä kontekstissa tuotettujen repertuaarien lisäksi ymmärrys siitä, miten media sekä vähemmistön ja enemmistön väliset suhteet vaikuttavat diskursiiviseen maailmaan (mm. Pedersen, Griffiths & Watt 2008 ja Dufva, Laihiala-Kangas ja Pietikäinen 2002).

6.2. Ura- ja rekrytointisivuston keskustelupalsta

Tutkimuskohteenani on suosittu ura- ja rekrytointisivusto, joka on hyvin laajasti käytetty sivusto niin työnhakijoiden kuin työnantajienkin parissa. Sivustoa näyttäisi käyttävän hyvin laaja joukko muualta Suomeen muuttaneita työnhakijoita. Sivustolla keskustelee myös jo Suomessa työskenteleviä muualta Suomeen muuttaneita työntekijöitä. Englanninkielisillä sivuilla kannustetaan käyttämään sivustoa, mikäli etsii Suomesta töitä tai haluaa perustaa yrityksen Suomeen. Työnhakija tai työnantaja voi luoda sivustolla profiilin. Sivustolle voi asettaa myös niin sanotun paikkavahdin, joka ohjaa työnantajien ilmoittamat työpaikat suoraan työnhakijan sähköpostiin.

Koska aineistostani voi nousta materiaalia, joka saattaa mustamaalata suomalaisia työnantajia ja työpaikkoja, en tutkimuksessani paljasta tutkimuskohteenani olevan sivuston nimeä. Tällä valinnalla haluan varmistaa, että muualta Suomeen muuttaneilla säilyisi sivuston ylläpitämä englanninkielinen keskustelupalsta ja että työnantajat eivät alkaisi suosia jotakin toista rekrytointisivustoa heidän huomatessaan käyttämänsä rekrytointifirman sivuston keskustelijoiden (ja mahdollisten työnhakijoiden) mahdolliset negatiiviset asenteet suomalaista työelämää kohtaan.

Tutkimuskohteekseni valikoitunutta viestiketjua käsittelemällä myös niin, että muutan nimimerkkejä, sillä keskustelijat saattavat olla identifioitavissa nimimerkkinsä kautta muualla, kuten saman rekrytointisivun muissa palveluissa. Kunnioitan sitä, että muualta Suomeen muuttaneet saavat ilmaista omia kokemuksiaan omassa englanninkielisessä keskustelupalstassaan, enkä näin ollen halua vaarantaa heidän asemaansa siinä.

6.3. Tutkimusaineiston luonnehdintaa

Valitsin tutkimuskohteekseni viestiketjun, joka alkaa maaliskuussa 2006 henkilön A kysyessä, miltä muualta Suomeen muuttaneista tuntuu asua Suomessa; mitkä ovat suurimmat erot Suomen ja lähtömaan välillä; mitä lähtömaasta kaivataan Suomessa asuessa; mihin on vaikeinta tottua; mitkä olivat vaikeimpia asioita Suomeen asettumisen prosessissa – oliko jotakin sokeeraavaa jopa? Kirjoittaja lisää olevansa kiinnostunut erityisesti kulttuurisista eroista ja olevansa iloinen saadessaan minkälaisia tahansa kommentteja – niin hyviä kuin huonojakin. Viestin kysymykset ovat itsessään myös positiivisille vastauksille tilaa antavia, mutta koko viestiketjun otsikko ”Kadutko Suomeen muuttamista?” (Do you regret moving to Finland?) herättää mahdollisesti enemmän katumusta kokevien ihmisten kommentteja kuin positiivisesti Suomea konstruoivia kirjoituksia.

Alkuperäinen ”Do you regret moving to Finland?” -viestiketjun avausteksti:

I am curious about people who have moved to Finland from elsewhere Europe or other places in the world, how they feel about living in Finland.

What in Finland made a drastic difference between the country of your origin and Finland? What was most difficult to get used to and what are you still missing when you think back on your homeland? What were the most difficult aspects after settling down in this new place? Maybe something even shocking? I am especially interested in the cultural differences, but would be glad to hear any comments, good or bad that you could share.

Thanks in advance! (A 2.3.2006)

Viestiketju oli marraskuun 2010 loppuun mennessä saanut osakseen 1697 vastausta tai kommenttia, ja keskustelu jatkuu edelleenkin. Internetistä tekstinkäsittelyohjelmaani tallentamani kommentit ovat peräisin ajalta 2.3.2006–4.10.2010. Koko aineistosta sivuja (fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1) kertyi 1460. Toisin sanoen aineistoni käsittää laajan noin neljän ja puolen vuoden pituisen ajanjakson, jossa keskustelun alkamisen konteksti on taloudellista taantumaa edeltävässä ajassa ja keskikohta sekä loppuosa taloudellisen taantuman aikana kirjoitettua. Rajasin tutkimusaineistokseni kaikki sellaiset viestit, joissa tulkintani mukaan selvästi kirjoitetaan suomalaisuudesta, suomalaisista ja Suomesta. Analyysin ulkopuolelle jäivät sellaiset viestit, joissa käsiteltiin esimerkiksi hyviä blogisivustoja, ravintoloita tai muita asioita, jotka eivät tulkintani perusteella varsinaisesti konstruoineet suomalaisuutta tai Suomea. Valintakriteereilläni itse tutkimusaineistoon

ja sitä kautta analysoitavaksi päätyi (fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1) 163 sivua ja 184 kommenttia, joista muutamat ovat 2-4 lauseen kommentteja, mutta suurin osa teksteistä vaihtelee Wordin tekstinkäsittelyohjelmaan kopioituna kymmenen rivin teksteistä jopa muutaman sivun pituisiin kirjoituksiin. Keskimäärin tekstit ovat pituudeltaan noin puoli sivua tekstinkäsittelyohjelmassa.

Tutkimusaineistossa kirjoittaa aktiivisesti myös kaksi suomalaista keskustelijaa. En kuitenkaan analyysissäni kovin perusteellisesti keskity suomalaisten kommentteihin tutkiessani nimenomaan muualta Suomeen muuttaneiden repertuaareja suomalaisuudesta ja Suomesta. On huomionarvoista kuitenkin ottaa mukaan kahden keskustelupalstalle kirjoittaneen suomalaisen vaikutus, sillä heidän kommenttinsa toimivat taustana seuraaville suomalaisuutta tuottaville teksteille. Kahden suomalaisen lisäksi tutkimusaineistossa kirjoittaa yhteensä 79 muualta Suomeen muuttanutta, joista kaksi muualta Suomeen muuttanutta kirjoittaa sivustolle hyvin aktiivisesti (noin 20 kertaa). Myös kaksi muuta muualta muuttanutta kirjoittaa sivustolle useamman kerran (noin 10 kertaa). Noin kaksikymmentä muualta Suomeen muuttanutta kirjoittaa 2–4 kertaa sivustolle, loput kirjoittavat kerran viestiketjuun.

Noin kymmenen kirjoittajaa käyttää etunimeä nimimerkinään, neljä kirjoittaa koko nimellä ja loput kirjoittajat esiintyvät nimimerkillä. Kirjoittajat harvoin suoraan mainitsevat lähtömaansa. Muutamat tunnustavat olevansa kotoisin Amerikasta, kaksi Iso-Britanniasta, yksi Irlannista, yksi Italiasta, yksi Kosovosta, yksi Virossa, yksi muslimimaasta ja yksi mainitsee olevansa latinalaisesta kulttuurista. Muuten oma lähtömaa jätetään keskustelussa suoraan ja selvästi mainitsematta. Viitteitä omasta lähtömaasta tulee kuitenkin suomalaisuuden tuottamisen yhteydessä. Jos kirjoittaja mainitsee esimerkiksi syntyneensä rikkaan ruokakulttuurin ja perhekeskeiseen maahan, voisin toki vetää johtopäätöksiä kirjoittajan lähtömaasta. En kuitenkaan diskurssianalyysiä tehdessäni lähde arvuuttelemaan asioita, joita ei itse kirjoittajien tekstissä ilmene. Moni kirjoittaja mainitsee työskennelleensä monessa eri maassa, jolloin Suomea ei verrata pelkästään omaan alkuperäiseen lähtömaahan, vaan myös lukuisiin muihinkin maihin.

Suurin osa kirjoittajista mainitsee työskentelevänsä Suomessa, vain noin kymmenen kirjoittajaa mainitsee olevansa työtä vaille. Omasta koulutustasosta ei anneta tarkkaa tietoa, vaan puhutaan yleistasoisesti ”tutkinnosta” tai ”akateemisesta koulutuksesta”. Koulutuksen sijaan korostetaan yleisluontoisesti osaamista ”omalla alalla” tai ”tässä bisneksessä”. Sivustolla pitää kirjoittaa englanniksi, mutta hyvin suuri osa kirjoittajista käyttää myös suomenkielisiä sanontoja, kuten ”perjantaipullo” tai ”karhunpalvelus”. Sivustolla käytetty englannin kieli on mielestäni pääasiassa

korkeatasoista ja oikein kirjoitettua, joten kielen ymmärtäminen ei tuota ongelmia. Analyysissäni tuon aineistostani aineistonäytteitä tukemaan analyysini kulkua ja auttamaan lukijoita ymmärtämään repertuaarien sisältöä. Päätän jättää tekstikatkelmat kääntämättä suomeksi, sillä selitän jokaisen repertuaarin yleispiirteistä sisältöä ja sitä, miten repertuaari rakennetaan. Alkuperäisten aineistonäytteiden käyttämisestä analyysini tukena perustelen sillä, että haluan tutkielmassani pyrkiä kunnioittamaan tutkittavien omaa tapaa puhua suomalaisuudesta pakottamatta heidän tekstiään suomenkieliseen, tutkijan kääntämiin sanavalintoihin. Kävin läpi aineistoani analyysivaiheessa kääntämättä tekstejä erikseen suomen kielelle. Samoin uskon opinnäytetyöni lukijoiden pystyvän tavoittamaan englanninkielistä tekstinäytteistä rakentuvat metaforat ja tulkintarepertuaarit ilman, että tuon jokaisen aineistokatkelman alle suomenkieliseen muotoon pakotetun käännöksen.

Analyysini tueksi tuodut kommentit erotan pienemmällä fontilla. Pienempi fontti kuvastaa erottautumisen lisäksi sitä, että lukijan ei tarvitse halutessaan lukea aineistokatkelmia, sillä pyrin tekemään analyysistä ymmärrettävän myös ilman aineistonäytteiden läpikäymistä. Halutessaan lukija voi kuitenkin lukea aineistonäytteitä analyysin päätelmien havainnollistuksina.

6.4. Tutkimuksen ja analyysin kulku

Kävin syksyllä 2010 useita kertoja läpi tutkimusaineistoani. Lopulta valitsin suuresta aineistosta analyysiin kirjoitukset, jotka selkeästi käsittelevät Suomea ja suomalaisuutta. Tutkimusaineistoksi valikoituneita kirjoituksia kävin läpi lukuisia kertoja löytäen niistä tiettyjä tapoja rakentaa tulkintarepertuaareja koskien Suomea tai suomalaisuutta. Jaoin myös tutkimusaineistoni eri kirjoitukset löytämieni eri repertuaarien alle. Näin ollen sama teksti saattaa rakentaa useita eri tulkintarepertuaareja ja niiden kautta rakentuvia identiteettejä suomalaisille. Löysin aineistosta monta repertuaaria, mutta päätin analyysissäni perehtyä vain voimakkaimpiin repertuaareihin, joita tutkimusaineistosta on löydettävissä yhteensä 10. Määrittelen ”voimakkaiksi repertuaareiksi” ne tulkintarepertuaarit, joita rakennetaan selkeästi ja ilman tulkinnan varaa vähintään kahdessakymmenessä eri aineiston kirjoituksessa. En siis lähde analysoimaan tai esittelemään niitä tulkintarepertuaareja, jotka eivät ole konstruoituina vähintään kahdessakymmenessä eri kirjoituksessa. Aineiston ulkopuolelle jää paljon kiinnostavia repertuaareja, jotka jäävät tekstimaininnoiltaan vähäisemmiksi. Aineiston ollessa laaja ja monitahoinen päädyin kuitenkin tähän tiukkaan rajaukseen.

7. Tulkintarepertuaarit

Esittelen tässä luvussa tutkimukseni analyysiä ja siitä syntyneitä tulkintarepertuaareja. Käyn läpi jokaisen repertuaarin oman alaotsikon alla tuoden runsaasti tekstinäytteitä analyysini tueksi. Monet repertuaarien otsikoista on aineiston metaforien ja kielellisten ilmaisujen innoittamana nimetty ”jonkinlaiseksi Suomeksi”, kuten alla oleva ”Sosiaalisesti haastava Suomi”. Aineistossa kirjoittavat muualta Suomeen muuttaneet eivät teksteissään erottele puhuvatko he nimenomaan Suomesta maana vai suomalaisista ihmisinä. Jos maan ihmiset konstruoidaan esimerkiksi sosiaalisesti haastaviksi ihmisiksi, niin samalla suurimmassa osassa teksteissä tullaan koko Suomi maana konstruoiduksi sosiaalisesti haastavana paikkana. Samoin, jos suomalaiset konstruoiduvat aineiston teksteissä esimerkiksi ennakkoluuloisiksi, samalla koko maa tuotetaan ennakkoluuloja sisältäväksi. Tämän yleistämisen takia olen muodostanut repertuaarien otsikoita viitaten Suomi-käsitteeseen. Otsikon nimet ovat nousseet esille aineistosta kirjoittajien toistuvien kielikuvien käytöstä tietyn tulkintarepertuaarin tuottamisen yhteydessä. Otsikot ovat aineiston kirjoittajien tuottamia, jotka tutkijana nostin edustamaan aineistossa voimakkaimmin esiintyviä repertuaareja.

Toisin sanoen aineiston repertuaareissa pyritään Suomea maana tuottamaan tietynlaiseksi maan kansalaisille tuotettujen identiteettien kautta. Jos suomalaiset aineistossa tuotetaan sosiaalisesti haastaviksi ihmisiksi, konstruoiduu samalla aineiston teksteissä myös elämä Suomen maassa sosiaalisesti haastavaksi. Näin ollen koko maata lähestytään sosiaalisesti haastavan tulkintarepertuaarin perspektiivistä. Samalla tavalla esimerkiksi ennakkoluuloisia tai epärehellisiä ihmisiä sisältävässä maassa myös maan instituutiot tuotetaan ennakkoluuloja ja epärehellisyyttä sisältäväksi sen työntekijöiden ja toimijoiden kautta.

7.1. Sosiaalisesti haastava Suomi

Sosiaalisesti haastavan Suomen tulkintarepertuaarissa sosiaalinen elämä Suomessa konstruoidaan haastavaksi ja vaikeaksi. Suomalaiset tuotetaan tässä repertuaarissa useimmiten sisäänpäin kääntyneiksi ja epäsosiaalisiksi. Jos aineistossa puhutaan suomalaisuudesta, tuodaan oikeastaan aina esille se, kuinka haastavaa sosiaalinen kanssakäyminen Suomessa on. Seuraava aineistonäyte on hyvin tyypillinen esimerkki keskustelufoorumille kirjoitetusta tekstistä. Tekstissä kirjoittaja rakentaa itsestään yritteliään, sillä hän pitää työpaikastaan ja opiskelee suomen kieltä. Omaan ulospäin kääntyneeksi konstruoidua persoonallisuutta tuotetaan kontrastina suomalaisuudelle jopa

siinä määrin, että kirjoittaja väittää uskovansa oman ulospäin suuntautuneen persoonansa pelottavan suomalaisia. Alla olevan kirjoittajan kommentin mukaan nimesin tämän kyseisen repertuaarin sosiaalisesti haastavan Suomen repertuaariksi, sillä näkemykseni mukaan ”haaste” kuvaa sitä prosessia, joksi sosiaalinen kanssakäyminen suomalaisten kanssa aineiston kirjoituksista rakentuu.

Aineistonäyte 1.

Hi, I dont regret it , unless it gets really cold and dark :) but seroiusly, life is an adventre , I moved here 10 months ago, with my Finnish BF , and in spite of the fact that I have a great job, a supportive partner and a nice place to live, I find life quite sad and lonely. As a person who's open and warm, I have found Finland socially challenging, its been nearly impossible to get close to Finn's , especially Finnish women, I find that they are intimidated by my "outgoing" personality. Even at work, I have hardly made any friends, most of the time people speak Finnish and dont make any effort (I work for an international firm and they use English for work purposes). Im studying Finnish and I try and make an effort but theres no way one can learn to speak fast enough to catch up with the locals... (Maria 30.3.2006)

Alla oleva tekstinäyte on osa keskustelua, jossa pohditaan sisäänpäin kääntyneisyyden johtuvan joko D-vitamiinin puutteesta tai keskustelussa kansantaudiksi rakennetusta autistisuudesta. On mielenkiintoista huomata keskustelussa, että suomalaisten sisäänpäin kääntyneisyys koetaan niin poikkeuksellisenä, että sen syytä haetaan kulttuurin ohella esimerkiksi fysiologisista sairauksista.

Aineistonäyte 2.

I actually wonder if finns are really over suspicious of foreigners or it is just that their social skills (ability to make relationships and leave good impression after meeting a person) needs to be practiced. I heard autism is very common here. May be they are not that unfreindly as they seem and it is just their less practiced social skills due to cultural and enviornmental reasons. (lime 8.8.2007)

Suomi rakennetaan sisäänpäin kääntyneeksi ja sosiaalisesti haastavaksi useimmiten vertailun kautta. Sisäänpäin kääntyneisyyttä tuotetaan kontrastina muualta muuttajien avoimuudelle, sosiaalisuudelle, seurallisuudelle ja kommunikaatiotavoille. Aineistossa on myös kirjoittajia, jotka kokevat suomalaisten sisäänpäin kääntyneisyyden ujoutena, joka tuotetaan tulkintani mukaan hyväntahtoisessa valossa. Aineistossa on neljä kirjoittajaa, jotka tuottavat hiljaisuuden hyveenä ja suomalaisille sopivaksi. Kauttaaltaan kuitenkin sosiaalisesti haastavaa Suomea rakentavat tekstit konstruoivat suomalaisten käytöksen tuottavan yksinäisyyttä ja ahdistusta. Työpaikkojen kommunikaatio konstruoidaan aineistossa oudoksi ja tölkeäksi. Naapurien välttelevä suhtautuminen muualta muuttajiin tuotetaan jopa naurettavaksi. Aineistossani myös kolme muualta muuttanutta naista rakentaa suomalaisista miehistä epäromanttisia. Osa kirjoittajista kutsuvat suomalaisia rakkaudettomiksi -ihmisiksi joita ei ole rakastettu. Muutamat myös ihmettelevät suomalaisten ”kivikasvoisuutta”; elekieli rakennetaan tunteettomuutta viestiväksi. Muutamat sivuston kirjoittajat rakentavat suomalaisia myös hyvin eristyneiksi. Kirjoittajien mukaan suomalainen menee yliptkän työpäivän jälkeen kotiin ja ei tapaa muita. Juhlapäivätkin hän viettää ilman sen suurempaa sosiaalista kanssakäymistä.

Aineistonäyte 3.

FINLAND IS A MENTAL INSTITUTION WITH OPEN DOORS.

Finns are

Emotionally immature. They seem incapable of LOVE. They even find it hard to say "well done". Everything is satisfactory, no less no more.

Have alcohol problems. Most cannot communicate unless they are totally pissed

Don't know how to enjoy themselves. Bank holidays should tell you what the Finns are all about. Go to the supermarket to buy a car load of beer. Go home and drink it, sleep off the hang over and then go back to work. (Chief 27.6.2007)

Monet rakentavat väitteensä suomalaisten epäsosiaalisuudesta vakuuttavimmiksi antamalla konkreettisia esimerkkejä omia kokemuksia kuvailevilla kommentteilla.

Aineistonäyte 4.

I lived in the countryside of Finland for three years. There it was a pain for most people to greet me good morning. Many actually went to more trouble NOT to say good morning than it would have been to just greet me. But my favourite was always the one who gave me one - ONE - nod with the head the first time I met him on a particular day, and then for the rest of the day ignored me. I mean, he had then obviously spent his quota of openness. (Someone 23.2.2008)

Useat kirjoittajat tuottavat sosiaalisen kanssakäymisen suomalaisten kanssa jopa niin haastavaksi, että se eksplikoidaan tuntuva epämiellyttävältä. Alla oleva aineistonäyte tulkintani perusteella kuvastaa tätä konstruktiota:

Aineistonäyte 5.

As an open person, I did run in to obstacles here. First is that Finns are indeed closed compared to the rest of Europeans. I do socialise and keep the relationship in tact with the Finnish friends that I already had prior to coming here. However, after two years here I have given up putting energy in building and maintaining relationships with Finns due to their closeness. I experienced here something that I have never experienced in my life before: feeling awkward when being involved a longer conversation with local people, due to the fact that the other person doesn't seem to feel comfortable. I found that many Finns (mostly guys) seem to have real difficulties to socialise to the same extent that the rest of the world does it. (qwertyuiopwert 21.6.2007)

Yleisesti ottaen aineistossani sisäänpäin kääntyneisyyden syyksi rakennetaan Suomen masentavuutta ja yksinäisyydessä oleskelua. Lähes kaikissa Suomea sisäänpäin kääntyneeksi tai sosiaalisesti haastavaksi tuottavat tekstit eksplikoivat myös ystäväystymisen vaikeutta Suomessa. Vaikka kieltä puhutaan, ollaan töissä suomalaisten kanssa tai Suomessa on asuttu jo vuosia, niin siltikin moni muualta muuttaneista kirjoittaa olevansa vailla ”ystäväksi kutsuttavaa” suomalaista. Vaikka kirjoittajien tekstit olisivat muuten Suomessa elämistä positiivisesti kuvailevia (esim. hyvä työ ja kaunis koti), niin ystävien puute tuotetaan surua tuottavaksi elementiksi. Ystävyyspuuttuminen rakennetaan suomalaisten sisäänpäin kääntyneisyydeksi ja kyvyttömyydeksi luoda ystävyysuhteita muulta muuttaneiden kanssa. Myös peruskommunikoinnin läpivieminen (tervehdykset, kuulumisten vaihtaminen, työpaikkakeskustelut ja tien kysyminen) tuotetaan haastavammaksi kuin muissa maissa, joissa muualta Suomeen tulleet ovat asuneet. Alla oleva

Adamin kirjoitus toimii tyyppiesimerkkinä tekstistä, jossa oman yrittämisen korostamisen sekä muihin maihin vertaamisen avulla suomalaisista tuotetaan sosiaalisesti haastavaa kansaa.

Aineistonäyte 6.

You dont make friends easily here even tough i tried. I and have never had any problems getting to know people throughout the world.In finland asking for the way (even though tried in the local language) makes you feel like you are comitting a crime.

Going out and just talking to somebody seems to be mission impossible. I even joined sports clubs and people talked to me to tell me that i did a good job but they wouldnt mind if i left or they told me that i am from a fucked up country without culture and no educational system at all. (Adam 22.4.2009)

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisille tuotetaan sisäänpäin kääntynyttä identiteettiä.

Suomalainen tuotetaan vaikeasti lähestyttäväksi, kommunikaatiotyyliltään niukkaeleiseksi ja ystävystymisen kannalta haastavaksi vuorovaikutuskumppaniksi.

7.2. Korvansa sulkeva yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomi

Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomen tulkintarepertuaarissa suomalaiset rakennetaan yksimielisyyteen pyrkivänä kansana, joka ei halua kuulla poikkeavia mielipiteitä tai oppia kritiikistä, vaan haluaa sen sijaan pyrkiä näennäiseen samanmielisyyteen. Konsensus-käsitettä käytetään läpi aineiston, ja sillä pyritään rakentamaan konstruktiota suomalaisten pyrkimyksestä samanmielisyyteen. Suomea konsensuksen maaksi konstruomalla Suomesta rakennetaan paikkaa, jonka työpaikoissa ja vapaa-ajalla halutaan kuulla vain samaa näkökantaa koskevia kommentteja. Yksimielisyyteen ja homogeenisyyteen pyrkivää maata rakennetaan kommentteilla, joiden mukaan Suomessa ei sallita erilaisuutta elämänvalinnoissa, persoonassa, mielipiteissä, asenteissa tai tavoissa.

Valitsin metaforan ”korvansa sulkeva” osaksi repertuaarin otsikkoa siksi, että se mainitaan aineistossa monesti. Korvien sulkeminen onkin hyvin konkreettinen kielikuva, jonka avulla suomalainen konstruoituu mahdollisesti vielä välinpitämättömämmäksi kuin esimerkiksi puhuttaessa ”toisten mielipiteistä piittaamattomasta” henkilöstä. Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomen repertuaarissa suomalaisista tehdään haluttomia muuttamaan maataan parempaan suuntaan. Seuraava aineistonäyte konstruoi Suomesta jäykän maan, josta jopa pakolaiset haluavat muuttaa pois, koska maa ei ole valmis kehittymään. Suomalaisten kykenemättömyyttä kuulla Suomeen muualta muuttaneiden mielipiteitä vahvistetaan väittämällä, että kaikki muualta muuttaneet näkevät Suomen samalla lailla. Onkin mielenkiintoista huomata, kuinka muualta Suomeen muuttaneet tuotetaan aineistossa ajoittain kokonaiseksi

joukoksi, joka on täysin samaa mieltä. Tulkitsen tämän diskursiivisena keinona tuottaa suomalaisten mielipide marginaalisempaan asemaan.

Aineistonäyte 7.

No need much forums or blogs since majority of foreigners stop discussing things with finns because it doesn't make any sense, and finns are keeping telling them the same story. There is something finns don't know, is that ALL the foreigners has almost the same points of view about finns and finland, So be sure about this. Then don't think that the foreigners in this forum are starving to lead a conversation with you, it's just a hobby! So don't take it so serious! I am afraid to tell you also that recently some tens of war refugees families, who were brought from sudan last year, they choosed to go back home via the UN program! weird...they preferred war than finland! and this is not a joke. why you wish then to see hundreds of forums or blogs if you can't listen to the others opinions, not willing to change at all. that's the most ridiculous! (Flink 11.6.2008)

Korvien sulkeminen muualta Suomeen muuttaneiden mielipiteille rakennetaan myös Suomen huonoksi integraatioksi EU:n periaatteisiin tai koko muuhun maailmaan. Näin tulkintani perusteella Suomi asetetaan vastakkain koko maailman kanssa, jolloin aineiston kirjoittajat asettavat Suomen taantumukselliseen valoon. Suomi rakennetaan maaksi, joka ei integroidu muuhun maailmaan. Näin ollen tulkintani mukaan kysymys muualta muuttaneiden omasta integraatiosta käännetään toisin päin; kyse onkin Suomen integroimattomuudesta.

Aineistonäyte 8.

Every foreigner I meet tell the same story. Just this morning my turkish friend said to me: "I'm fed up with finns!" He too tell the story about a stubborn people who won't listen and who won't integrate into the world, but want to keep on living on planet Finland. (Someone 11.6.2008)

Aineiston keskustelijat myös kirjoittavat, että suomalaiset itse menettävät paljon heidän sulkiessaan korvansa muualta muuttaneiden näkemyksiltä ja kehitysehdotuksilta.

Aineistonäyte 9.

If Finns could really be touched by our comments, that day their nation will be improved. (EL 18.4.2007)

Aineistonäyte 10.

Noone suggest to be negative and start whining or spiting at own country or nation. Just be honest and don't tell bull--- about things that are not truth.

Who you want to convince more? Us, coming from other planets or yourselves? (billy 10.12.2007)

Edeltävä tekstikatkkelma tuo esille erään mielenkiintoisen piirteen, joka pilkahtelee tässä repertuaarissa. Muutama kirjoittaja mainitsee ”Planet Finland” – eli Suomi-planeetta -metaforan, jonka myöhemmin muutamat muutkin kirjoittajista ottavat käyttöönsä. Tämä näkemykseni mukaan entistä enemmän korostaa aineiston kirjoittajien tavoitetta tehdä Suomesta erilaisen suhteessa muuhun maailmaan. Suomi konstruoidaan täysin omanlaiseksi maakseen, jolla ei ole mitään tekemistä yhteisen planeetan käytäntöjen ja tapojen kanssa.

Yksimielisyyttä ja homogeenisyyttä Suomelle rakentavissa teksteissä tarjotaan suomalaisista työpaikoista lukuisia esimerkkejä. Suomalaisilla työpaikoilla kirjoittajien konstruktoiden mukaan

pyritään vahvaan samana pysymisen periaatteeseen; tehdään niin kuin on aina tehty, sen sijaan että erilaisista näkökulmia kuultaisiin, tai niistä hyödyttäisiin. Alla oleva kirjoittaja rakentaa konfliktin elintärkeäksi reflektion ja kulttuurisen sekä henkisen edistyksen kannalta:

Aineistonäyte 11.

I think the reason for this I think, is the lack of discussion. Finns don't like different opinions and questioning, they often feel it's "inappropriate" and instead, they strive for consensus and unity. This is a very conservative state of mind, discussion and conflict (not physical) is vital for reflection and cultural/mental progression.

I hope that this discussion might influence some Finns to start discussing and reflecting about their culture with their fellow countrymen. (Daniel Sweden 7.1.2008)

Aineiston kirjoittajat kokevat edellisen aineistoesimerkin tavoin "konsensukseen" pyrkimisen taantumuksellisena ja konservatiivisena. Monissa kirjoittajien kommentteissa nimenomaan konfliktit ja erimielisyydet tuotetaan uusien näkökulmien avaajiksi. Yhtenäisyyspyrkimykset konstruoidaan johtuvan keskustelun ja kommunikoinnin puutteesta sekä siitä, että suomalaiset ovat koulittu "lammasmaisesti tottelemaan ylivaltaa". Monesti suomalaisia kutsutaan samanlaisine persoonineen "harmaaksi puuroksi" tai "kuuliaisiksi oman mielipiteensä unohtaneiksi". Aineiston kirjoittajat rakentavat suomalaista ihmisiä, joista systeemi on tehnyt kritiikittömiä.

Aineistonäyte 12.

Finns need some real education. Most Finns cannot think critically, and most cannot think for themselves. All they can do is rote learn the views of their teacher, which are then regurgitated for an exam. (Chief 8.6.2006)

Vapaus "ilmaista itseäsi ilman kritiikkiryöppyä" tai "vapaus olla mitä haluat" tuotetaan Suomesta puuttuviksi tekijöiksi, jotka aiheuttavat sivustolla kirjoittaville muualta muuttaneille konstruktion sellaisesta Suomesta, jossa itseään ei saa toteuttaa vapaasti, vaan on pyrittävä homogeenisyyteen.

Aineistonäyte 13.

I have read through the Finnish inputs on this page a bit and it worries me how little they actually come up with. The fresh air! Man come on! The freedom to be who you wanna be! Actually there's no such freedom. If you don't want to be like the rest - the big grey mass of Finns - you do two things. Go and hide yourself in the woods, or move abroad. Or of course kill yourself.

I'm often asked what I miss most about my old country. I miss the freedom. The freedom to be who you wanna be. There's really only one way in Finland. It's a horribly conservative country, where you either educate yourself in order to sit the rest of your life in some office with the blinds down, join the roaring Finnish industry or disappear. You have very little options here as to what you want to do with your life. Should you get too carried away and want to try something more funny than the above mentioned, they will find ways to put you down. One thing is certain - you won't find a meaningful job. (Someone 23.2.2008)

Keskustelijat rakentavat suomalaisille samanmielisyyteen ja homogeenisyyteen pyrkimisen taipumusta konstruoimalla Suomessa vallitsevan "Hyväksy Suomi tällaisena tai poistu Suomesta" – mentaliteetti. Kritiikille korvien sulkeminen eksplikoidaan tulevan esille "ota tai jätä" – dikotomian käyttämisenä erimielisyyden sattuessa. Seuraavaa tekstikatkelmaa ennen on käyty keskustelua siitä, kuinka huonosti aineiston keskustelijoiden mielestä suomalaiset kestävät sitä, että joku ei pidä

suomalaisista ruoista. Suomalaiset rakennetaan ruokaesimerkeillä huonosti eri mielipiteitä ja makuja sietäviksi. Muutamat keskustelijat kertovat kokemuksistaan siitä, että jos joku muualta Suomeen muuttanut on kieltäytynyt tai ei ole halunnut syödä esimerkiksi salmiakkia tai jouluna riisipuuroa, saivat he osakseen kritiikkiä. Suhteessa erilaisiin makuihin ja mielipiteisiin oma(t) lähtömaa(t) rakennetaan Suomea sallivammaksi.

Aineistonäyte 14.

...As to your second comment, it's plain silly. I did not write we leave someone alone and hungry. There is always something on offer, but it's the guest decision to take it or leave it. And if the outsider says, sorry, it's not really for me, nobody feels offended.

On the contrary, I found quite often here (in this forum too) that if somebody dares to say..well..I don't enjoy this or that..oh mine..knives are almost being thrown at him.

As I wrote about that girl, who did not like grilled food nor the hard Finnish musa, her response was rude. But even if she refused the offered food and amusement extremely politely..what would you say to her and about her? Bitch, she doesn't appreciate our superior culture. That's the Finnish "tolerance" towards others. Criticizing others as hell...but God forbid if anyone criticizes you or even dares to have different than you opinion... (Jon 20.12.2007)

Aineiston kirjoittajat keskustelevat myös siitä, kuinka suomalainen kulttuuri pitäisi kokea miellyttäväksi sellaisenaan, tai suomalaiset suuttuvat. Alla oleva kirjoittaja rakentaa suomalaiset vaatijoiksi, jotka vaativat ”geologisen siirtymisen muuttavan myös ruoka- ja muut tottumukset”.

Aineistonäyte 15.

Your problem and many of other Finns I met here is that you expect a foreigner to live and cherish the Finnish way of life in every possible way. Which I find offensive. Because I only changed the geographical borders of my staying, not my heart ad soul, not my principles not even my taste for food. (Beru 29.12.2009)

Aineistonäyte 16.

This inability to communicate brings along other weaknesses, especially at the workfield: the inability to think outside-the-box. I havent seen here yet any platform that encourages discussion and constructive critical thinking. In that perspective, Finns could learn a bit more from the Swedes, from whom they believe they "discuss to much" before making decisions. I, on the other hand, believe that Finns are the extremists by avoiding any confrontation at all. (Young Guy 22.6.2007)

Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomen tulkintarepertuaarissa konstruoidaan myös konkreettisia tapoja siitä, miten erilaiset äänet ja mielipiteet jätetään Suomessa huomioimatta. Esimerkkinä muutamat kirjoittajat tarjoavat yksinkertaisesti erinäisten äänien tukahduttamisen. Tässä repertuaarissa suomalaisista rakennetaan maton alle lakaisijoita, jotka poistavat ongelman puhumattomuudella ja noudattamalla asennetta ”kun ongelmista ei puhuta, ongelmia ei ole”. Suomalaisille sivuston kommentteissa tuotetut ongelmat hyväksyä erilaisuutta konstruoidaan johtuvan keskustelutaitojen puutteesta.

Aineistonäyte 17.

And they know you're right, but they hate you for being right. it's the same old story, if you say something is wrong in Finland you point out a problem. Finns get rid of problems by shooting the messenger. If nobody says anything about a problem it doesn't exist. It's easier to get rid of you than the problem. (Staan 15.11.2007)

Aineistonäyte 18.

This inability to communicate brings along other weaknesses, especially at the workfield: the inability to think outside-the-box. I haven't seen here yet any platform that encourages discussion and constructive critical thinking. In that perspective, Finns could learn a bit more from the Swedes, from whom they believe they "discuss too much" before making decisions. I, on the other hand, believe that Finns are the extremists by avoiding any confrontation at all. (Young Guy 22.6.2007)

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisille rakennetaan kritiikkiä kestävämmän yksimielisyyteen pyrkivän kansan identiteettiä. Kritiikin torjunnan identiteetin kautta suomalaisille tuotetaan samalla kansaansa kehittämään pyrkimätön identiteetti. Yksimielisyyden ja homogeenisyyden korostamisen kautta Suomi identifioidaan homogeenisyyttä pönkittäväksi ja konflikteja vältteleväksi konsensuksen maaksi.

Aineistonäyte 19.

Finns Don't have any ideas. Their culture is about conformity and consensus. (Man 1.7.2008)

7.3. Suomi suomalaisille mutta maailma suomalaisille

Tässä repertuaarissa suomalaiset konstruoidaan kansaksi, joka pyrkii oman hyödyn maksimointiin. Aineiston kirjoittajat tuottavat suomalaiset ihmisiksi, jotka eksplikoivat oman maansa vain suomalaisille tarkoitetuksi. Kun Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden tulkintarepertuaarissa yhtenä ala-argumenttina yksimielisyyden tavoittelulle rakennetaan "hyväksy Suomi tällaisena tai lähde" -mentaliteetti, on se tämän repertuaarin päänäkökulma.

"Mene takaisin omaan kotimaahasi" -kokemusten kertomisella muualta muuttaneet aineistossani rakentavat Suomi suomalaisille mutta maailma suomalaisille -tulkintarepertuaaria, kuten alla oleva esimerkki osaltaan tekee:

Aineistonäyte 20.

In my 14 years living in Germany NOT one single have people suggested to me to go back to my home country. Neither in my 6-7 months in Holland or 4 months Belgium or 5 months Sweden. This happen only in Finland about one thousand times. Also Germany has a higher unemployment rate the Finland, has more refugees but less unemployed refugees then Finland.

Didn't hear ONE racist comment on my last holiday in Greece. For an Iraqi doctor it took 10 years to get a job as a doctor in Finland. One other Iraqi doctor gave up after 3 years. He send a letter to London and after 3 weeks they wrote him that he can start working there. (Greg 13.12.2008)

Mielenkiintoista tästä tulkintarepertuaarista tekee sen, että aineistoni kirjoittajat kääntävät suomalaisilta opitun mallin suomalaisia itseään vastaan. Koska monet aineiston kirjoittajat rakentavat suomalaisille asenteen, jonka mukaan suomalaiset näkevät muualta Suomeen muuttaneet vain "ottajina" (takers) antamisen ja hyödyn sijaan, tuottaa tämä tulkintarepertuaari suomalaisista itsestään "ottajia". Toisin sanoen suomalaiset saavat kirjoittajien konstruktioiden mukaan hyötyä tasa-arvoisina opiskelu- ja työmahdollisuuksista ulkomailla, vaikka Suomeen tulevat eivät saa

Suomeen samaa oikeutta. Seuraavan kaltaista argumentointia löytyy jokaisesta Suomi suomalaisille mutta maailma suomalaisille -repertuaaria rakentavasta viestistä:

Aineistonäyte 21.

Very nice, so they can take OUR jobs, OUR universities and OUR land but we can't. No Finn has ever said that to my face but if it should happen I sure would know what to reply.?

The typical attitude of Fins towards foreigners is usually a negative one. The argument that foreigners who live in Finland are "takers" is usually the Finnish argument.

Finland has exported more population towards other countries than it has imported. Fins are expecting to be treated equally when working abroad but often deny the same rights to foreigners who work and live in Finland.

My friends: Fins who know about how the majority of Fins think and act and want to have a positive change.

"Don't give me the "if you don't like it, leave Finland" I have been told a thousand times.

"If you don't like it change it for the better"

This is what I am doing.

What did the middle aged woman said to me a few months back when I complained to her?

"They do the same shit to us".

Meaning Finnish bureaucracy and Finnish cops doing the same things to Fin (Dedo 31.10.2008)

Aineiston kirjoittajat rakentavat muista maista ystävällisiä ja erilaisia ihmisiä vastaanottavia, mutta Suomi ei näin kirjoittajien konstruktoissa tee. Koska suomalaiset hyväksyvät esimerkiksi kirjoittajien lähtömaihin, mutta suomalaiset eivät hyväksy heitä Suomeen, tuotetaan tulkintani mukaan tällä yksisuuntaisen hyväksymisen korostamisella suomalaisista melko itsekkäitä.

Aineiston kirjoittajat käyttävätkin tämän ilmiön tuottamisen yhteydessä termiä "yksisuuntainen kansainvälisyys". Monet keskustelijat antavat esimerkkejä suomalaisten käyttäytymisestä muissa maissa verraten näitä kokemuksia omiin kokemuksiinsa Suomessa. Tulkintani mukaan tällaisen vertailun kautta kirjoittajat pyrkivät kyseenalaistamaan ja kritisoimaan suomalaisten asenteita muualta muuttajia kohtaan.

Aineistonäyte 22.

Many Finns would like to take top jobs and positions in Canada or Australia. That is what they understand as being international (the Finn hops on a plane and makes a new life somewhere else and then writes home and brags about just having become governor of California).

And what is stopping the Finn from doing this in the US, Canada or elsewhere?

Certainly not Canadian, American or Australian politicians or citizens! (Jeli 20.3.2010)

Tässä tulkintarepertuaarissa näkemykseni mukaan Suomesta rakennetaan jossain määrin myös itsekkään hyötynäkökulman kautta uhri, sillä laiminlyömällä muualta Suomeen muuttaneiden osaamista, Suomi aineistoni kirjoittajien kommenttien mukaan lopulta menettää enemmän kuin hyötyy.

Aineistonäyte 23.

Much of what expats here are experiencing in Finland relates to a structural problem of lop-sided mobility or (pardon the expression) a MARKET PROBLEM which requires active and intelligent measures on the part of those being kept out of the Finnish labour or academic markets, for example. Kyösti Kivinaama 20.3.2010)

Aineistonäyte 24.

Another example of the one-sided market is the exchange between (however one-sided) US/Canadian and Finnish academic institutions. Again, the Finnish idea of international here is to send out hordes of Finns to universities abroad,

at first with Finnish financing and then hopefully later as locally (US/Canadian) salaried employees.

Of course, one can always use the language barrier as an explanation for the one-sidedness problem. But recent cases have shown that even fluent Finnish/Swedish-speakers are actively excluded in favour of native-born Finns.

And one recent case involving a British citizen seeking a job at the University of Helsinki (he ultimately won an appeal) centred around requiring Finnish for a job that involved expertise in another language! The British professor ultimately one, but others have not been so fortunate. (Jeli 20.3.2010)

Suomesta rakennetaan maa, joka asettaa esteitä muualta muuttaneiden osaamisen hyödyntämiselle Suomessa. Tämä osaltaan aiheuttaa ”yksipuolista kansainvälistymistä”, kuten aineistojeni kirjoittajat nimittävät konstruoimaansa ilmiötä, jossa suomalaisia lennätetään toiselle puolelle maapalloa hyödyttämään suomalaisia yrityksiä.

Suomalaisille rakennetaan tässä tulkintarepertuaarissa hyötyjän identiteettiä. Hyötyjistä konstruoidaan ihmisiä, jotka ovat valmiita käyttämään muiden maiden mahdollisuuksia hyväkseen kuitenkin sallimatta oman maansa mahdollisuuksia muualta muuttaville.

7.4. Ylempi-arvoisena itseään pitävä Suomi

Tässä tulkintarepertuaarissa Suomi rakennetaan itseään parempana maana pitäväksi. Aineiston kirjoittajat käyttävät ilmaisua ”superior” rakentaessaan suomalaisten asennetta omaan maahansa suhteessa muihin maihin. Superior-termin käänsin itseään ylempi-arvoisena pitäväksi. Tätä ylempi-arvoisuutta rakennetaan kertomuksilla, jotka osoittavat kirjoittajien konstruoimaa suomalaisten asennetta alempi arvoisina pitämiinsä (inferior) muun maailmaan. Esimerkiksi kaikki ”made in finland” -tuotteet muualta muuttaneiden konstruktioiden mukaan tuotetaan Suomessa automaattisesti parempina. Samoin muiden maiden kulttuureille, tuotteille tai tavoille nauretaan ja osoitetaan epäkunnioitusta. Alla olevat tekstit rakentavat suomalaisille ylempi-arvoista asennetta muiden maiden tuotteita kohtaan:

Aineistonäyte 25.

I agree with a lot that has been said that Finns are jealous especially about what other people may have or may even be able to get. Public publishing of total tax income, being able to find out owner, address and name of car owner driving in front of you (within seconds). Then there are the driving restrictions, fines etc.etc. Also the fact that the Finns laugh at everything that is done in a Foreign country as to Finnish made stuff is superior. (Smiley 30.1.2008)

Aineistonäyte 26.

But no, Finland is an absolute paradise and everyone or everything with the label "made in Finland", is absolutely the best. (Laura 15.11.2007)

Ylempi-arvoisena itseään pitävä Suomi -tulkintarepertuaarissa suomalaisista rakennetaan omaan maansa ”hehkuttajia”, jotka elävät siinä illuusiassa, että muissa maissa ei olisi asiat samalla lailla.

Alla olevan kommentin kirjoittaja kutsuu suomalaisten Suomi-hehkutusta ”hölynpölyksi” ja näin tulkintani mukaan rakentaa suomalaisista ihmisiä, jotka eivät näe oman maansa realiteetteja:

Aineistonäyte 27.

You know it and I know it and now if only the natives here could realize it too.

I reckon that Finns do themselves typical "karhun palvelu" with all this blabing around about their fantastic this and that, clean country, best education, healthiest food, great social security, safety you won't find anywhere else on this planet, most independent women etc. I could make this list of rubbish Finnish talk veeeery long.

But the point is it is just talk far from reality.

So when some poor foreigner, who has read and heard all the above mambo jumbo eventually visits the promised land - he/she gets a real shock! If Finns were a bit more honest and modest, nobody would expect anything special and superior from them or from living in Finland. Then there wouldn't be so much disappointment and critics from foreign fellows living here. (Someone 15.11.2007)

Aineiston suomalainen kirjoittaja rakentaa oman maansa pönkittämisen positiiviseksi asiaksi.

Kirjoittajat myöntävät oman maansa arvostamisen hyvänä asiana, mutta he konstruoivat suomalaisista sokeita omaan maansa sokeroijia, jotka eivät näe hehcutuksen alla olevia maan ongelmia. Aineiston kirjoittajat konstruoivat toisin sanoen tämän suomalaisten oman maan pönkittämisen sokeudeksi omia virheitä kohtaan. Eron tekona aineiston muualta muuttaneet rakentavat itsensä ja muut maat virheistä oppijoiksi, kuten alla olevat katkelmat tulkintani mukaan osoittavat:

Aineistonäyte 28.

To som extend patriotism and pride in one's country is not a bad thing. I'm pretty proud of where I come from, but I'm also very well aware of the mistakes made by my country, and I have actively spoken against them on debate pages there, I've even been printed in newspapers as I have also here in Finland. (Y 5.6.2008)

Aineistonäyte 29.

Racist. They are not interested in other cultures, apert from rubbishing them. Everything and everyone that is foreign is substandard compared to the Finnish alternative. (Magdalena 27.6.2007)

Aineistonäyte 30.

I admire the Germans because they accept that they made mistakes in the past,

Finns never make mistakes and they never apologise

Finns believe that they are a superior race and that foreigners are sub-humans e.g. foreigners come here to live off our taxes, is a fairly typical view from most Finns. (Tom 26.6.2007)

Yllä olevassa kirjoituksessa suomalaiset rakennetaan itseään niin paljon ylempiarvoisina pitäviksi, että suomalaiset konstruoidaan ihmisiksi, jotka tuottavat muun maailaiset jopa ”ala-ihmisiksi” (sub-humans) suomalaisten rinnalla. Kirjoittajat monessa paikoin rakentavat suomalaisista jopa ”kiihkosuomiuskovaisia”, jotka tilastoilla ja muilla todisteilla pönkittävät ”superior” – eli ylempiarvoista Suomi-kuvaansa. Seuraavan aineistokatkelman kirjoittaja rakentaa tilastoista jopa suomalaisten uskonnon, jolla pönkittää Suomen erinomaisuutta:

Aineistonäyte 31.

It's all very nice when you read about the finns writing about their own country. I think they all just want to put things in a better light. My wife does the same. There's allways something positive to be said. It's statistics man. If just enough say the oposite of what you think - you're wrong. And in this case this webpage says something is wrong in Finland -

which there is, something deadwrong - but if enough finns realize it then they're not wrong are they. It's statistics - the finnish religion! (Staan 15.11.2007)

Aineiston tekstien mukaan myös vapaa-ajalla aineiston kirjoittajille on kerrottu, kuinka muualta Suomeen muuttaneiden lähtömaan kulttuurissa ei ole tasa-arvoa tai yhtä hyvää koulutussysteemiä kuin Suomessa. Aineiston teksteissä suomalaisista rakennetaan myös ihmisiä, joilla ei ole mitään kiinnostusta muita kulttuureja kohtaan. Sen sijaan Suomen nostattaminen ja pönkittäminen rakennetaan tärkeimmäksi tehtäväksi suomalaisten ollessa vuorovaikutuksessa muualta muuttaneiden kanssa. Esimerkkeiksi tuodaan muun muassa niin kutsutut kehuja kalastelevat kysymykset, joiden avulla suomalaiset saavat osakseen Suomen ylempiarvoisuutta tukevia vastauksia muualta Suomeen muuttaneilta. Kehuja kalastellaan kysymyksillä, jotka eivät anna tilaa vastata niin kuin muualta Suomeen muuttanut itse haluaisi.

Aineistonäyte 32.

Finns are obsessed with how foreigners perceive Finland. The problem is that they get upset if a foreigner says something about Finland that is not positive. These views are quickly forgotten. (Elisa 15.12.2007)

Myös työpaikkakokemuksista rakennetaan esimerkkejä, joiden mukaan muualta Suomeen muuttaneet tuotetaan alempiarvoiseksi suhteessa suomalaisiin työntekijöihin. Esimerkkeinä toimii aksentin pilkkaaminen, muualta muuttaneiden kehitysehdotusten laiminlyöminen ja täydellinen kiinnostuksen puute muita maita kohtaan.

Aineistonäyte 33.

If there's one thing I hate here then it's to be considered stupid because I don't master the finnish language by people who's level of thinking is lower than monkeys (no offence monkeys:). It's the same old story you try to teach them something but they won't listen untill some finn comes along and says exactly what you've been saying all the time. That's ignorance. Finns cannot only switch their brains off, it also works on the ears. They only hear what they wanna hear. (Y 5.6.2008)

Suomalaiset rakennetaan jokseenkin poikkeukselliseksi, jopa sairaiksi (muutama kirjoitus viittaa Suomi-syndroomaan), jolla näkemykseni mukaan pyritään korostamaan suomalaisten haitalliseksi tuotettua asennetta omaa maata ja sitä kautta muita maita kohtaan. Alla yksi esimerkki konstruoinnista, jossa suomalaisista rakennetaan syndroomaan saakka itseään korostavia. Alla edellisen aineistonäytteen kirjoittaja jatkaa keskustelua:

Aineistonäyte 34.

such statement as "we Finns do not loathe, despise or insult..." as the X wrote is a pure lie. Or then she lives in some dreamland she created in her head and believes in it. That's unfortunately not only X's problem, many Finns suffer from the same "ihmemea = Suomi syndromi" . (Y 5.6.2008)

Syndrooma-metaforan käytöllä muutama aineiston kirjoittaja tuottaa tulkintani mukaan Suomen epänormaaliksi suhteessa muihin maihin. Muutamit kirjoittajat viittaavat jopa mielenterveydellisiin ongelmiin rakentaessaan suomalaisten suhtautumista omaan maahansa yliarvostavaksi. Tuottamalla

suomalaiset ”sairaalloiseksi” suhteessa ylemmydentunteeseensa Suomi tulkintani mukaan asemoidaan negatiiviseen ja haitalliseen tilanteeseen.

Kokonaisuudessaan tämän repertuaarin kohdalla suomalaisille rakennetaan omaa kulttuuriaan ylempiarvoisena pitävää identiteettiä.

7.5. Puusta pudonnut Suomi

Puusta pudonnutta Suomea rakennetaan kuvailemalla suomalaisia sivistymättömäksi kansaksi. Pääosin tässä repertuaarissa kummastellaan suomalaisten epäsiivistyneiksi tuotettuja tapoja, mutta yltyvätpä muutamat kirjoittajat kutsumaan suomalaisia jopa takapajuiseksi metsäkansaksi. Alla oleva aineistokatkelma rakentaa suomalaisista puusta pudonnutta kansaa:

Aineistonäyte 35.

But you have to go to the work with the attitude that they will never optain - the finns - the level of civilization that the rest of Europe has, simply because finns haven't been civilized for very long and many still aren't. Every foreigner I meet tell the same story. Just yesterday an english friend of mind said that it's because finns just recently climbed down from the trees. And I thought to myself: "was that he or me saying that?" Because I could have said it myself. Every foreigner I meet tell the same story. (Someone 11.6.2008)

Mielenkiintoista on huomata, kuinka Someonin väittämä ”kaikki muutkin tapaamani muualta Suomeen muuttaneet ovat samaa mieltä” toimii aineistossani vakuuttamisen keinona. Kirjoittaja kategorisoi kaikki maahan muuttaneet yksimieliseksi, vaikka varmasti oma ystäväkunta ja siinä esiintyvä samanmielisyys ei ole yleistettävissä koskemaan kaikkia Suomessa asuvia muualta muuttaneita. Someone kirjoittaa hyvin kärkevästi Suomesta ja muutama aineistossa keskustelevala puolustaa suomalaisia toteamalla, että Someonin käyttämä ”puusta kiipeämisen” -metafora ei sovi kuvaamaan ketään sen alentavuuden takia. Kuitenkin tässä tulkintarepertuaarissa aineiston kirjoittajat pääasiassa tuottavat suomalaiset tavoiltaan ja sivilisaatioiltaan muita maita jäljessä oleviksi, joten valitsin puusta putoamisen kielikuvan kuvaamaan tätä repertuaaria.

Puusta pudonnutta sivistymätöntä identiteettiä suomalaiselle rakennetaan useimmiten vertailun kautta; esimerkiksi naapurimaa Ruotsi tuotetaan sivilisaatiossa satoja vuosia edellä kävijäksi. Muut maat tuotetaan sivistyneeksi ja Suomi maana, jossa sivistys on kehittymätön.

Aineistonäyte 36.

My advice to the relatively few foreigners living here is go home, or move to a modern civilised country such as Sweden, Germany, UK etc etc. The Finns will not change. They beleive that they are a superior race. They see foreigners as being sub-human. (Chief 8.6.2006)

Aineistossa aktiivisimmin kirjoittava Someone vertaa suomalaisia jopa apinoihin, joilta puuttuvat sivistyneen maan käytöstavat. Vaikka muut kirjoittajat eivät lähde näin kärjistetyn metaforan jäljittelyyn, yksi kirjoittaja kuitenkin yhtyy Someonin puusta pudonnutta lajia rakentavan metaforan käyttöön:

Aineistonäyte 37.

oh yes another thing about finland .. people are incredibly rude.. never open doors.. never give way when driving .. never stop at zebra crossings.. incredibly self obsessed and selfish and like to gawp and stare at you like monkeys in the zoo..!! (Jen 21.11.2008)

Erityisesti suomalaisten käytös ja tavat tuotetaan kehittymättömiksi ja oudoiksi. Useat kirjoittajat muun muassa kokevat suomalaisten tuijotuksen tai syljeskelyn olevan poikkeuksellista käytöstä, kuten alla olevat katkelmat osaltaan osoittavat:

Aineistonäyte 38.

Has anyone noticed that finns have a staring problem? I noticed this quite some time ago. I thought it was me but, they look at everyone and they keep looking with that expressionless face. Scary. Why do they do that? I wore sunglasses a few times while waiting for the bus so no one can notice if I'm looking at them. Anyway, these creepy finns engage in staring rituals. WTF!?! (Matt 27.6.2007)

Aineistonäyte 39.

Spiting on the floor, I saw it in Oulu, and I was like, what, I can t believe what I m seeing. Third world. My friends back home couldn t believe it. (Tom 22.6.2007)

Alla oleva näyte rakentaa Suomesta ”cowboy”-maata, jossa ei viitsitä käyttäytyä inhimillisesti, vaan lähinnä eläimellisesti esimerkiksi epäsiivistyneiksi tuotettujen pöytätapojen ja alkoholin käytön suhteen. Aineistossani keskustellaankin paljon alkoholin käytöstä ja sen suuresta roolista suomalaisessa kulttuurissa. Erityisesti tässä Puusta pudonneen Suomen tulkintarepertuaarissa runsas ja usein toistuva alkoholin käyttö tuotetaan osaksi sivistymätöntä käytöstä.

Aineistonäyte 40.

Remember, no matter how long you stay in Finland - you will never be accepted as one of them. And be prepared to be ignored and not involved in their discussions/events.

Socially Finns get another big zero. Forget to expect thank you, please, excuse me – so it is definite cowboy land. Picking your teeth with a tooth pick without covering your mouth, burping and blowing your noses at food tables is cool. Eyeing you with suspicion and contempt (even among fellow Finns) is quite normal. Communication is limited to weekends after loads of booze and usually either in the form of extreme lust (very common to see people almost in the act at clubs) or then extreme resent (out to kill each other encounters). (Sin 19.4.2006)

Aineistonäyte 41.

Something that puts me off most are the manners of the Finns, making them look like a primitive bunch. I live in the city center and people just urinate in large numbers publically on the street at night which i find just disgusting, especially the strong smell the next day. For the rest, people skrape their throwts loudly, spit, etc. The amount of drunken people first amused me but now I find it really surprising that Finns tend to find it OK, "it's part of the culture". People need to start realising that they distroy tehmselves with this drug. (Young Guy 22.6.2007)

Muutamit kirjoittajat konstruoivat alkoholikäytön ohella suomalaisten seksuaalikäyttäytymistä jokseenkin suoraviivaiseksi, ja siten se konstruoituu mielestäni osaksi ”Suomi primitiivisenä kansana” -metaforaa, jota tässä tulkintarepertuaarissa pyritään rakentamaan. Klubeilla haetaan

yöseuraa ja suomalaiset konstruoidaan useissa kommenteissa suoraan asiaan meneviksi ihmisiksi, jotka eivät kaipaa turhaa romantiikkaa esimerkiksi treffien muodossa.

Aineistonäyte 42.

I don't know whether I moving to Finland has categorically seen me regret the move - there has been alot of positive things; fresh air, lakes, forests and the ability to educate oneself to any level if one is so inclined.

What I enjoyed in the beginning - space, fresh air, and such, turned into loneliness and depression. On top of this I enjoyed the sexual freedom over here in Finland but it soon turned sour also due to me forgetting (not needing) to go on dates first, hold hands, know someones name etc before going animal. (Anton 15.9.2010)

Mielenkiintoisesti suoraviivainen seksuaalinen käytös saa osakseen "animal" ilmaukseen eli eläimellisyyteen viittaamisen. Mielestäni tälläkin viittauksella aineistoni muualta muuttaneet pyrkivät korostamaan suomalaisten eläimellisyyttä, joka pönkittää tulkintani mukaan metaforaa vasta äskettäin puusta pudonneesta kansasta.

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisille tuotetaan sivistymätöntä identiteettiä. Alkoholien suhteen suomalaisille rakennetaan hallitsemattoman käyttäjän identiteettiä.

7.6. Rehellisuuden ja demokratian illuusion Suomi

Rehellisuuden ja demokratian illuusion repertuaarissa pyritään rakentamaan suomalaisille epädemokraattista ja epärehellistä identiteettiä. Muualta muuttaneet kirjoittavat suomalaisten väitteen suomalaisten rehellisydestä olevan heidän kokemustensa mukaan harhaa. Rehellisuuden sijaan suomalaiset konstruoidaan epärehellisiksi. Esimerkeiksi tarjotaan omakohtaiseksi rakennettuja kokemuksia selkään puukottamisesta ja valehtelemisestä. Aineiston kirjoittajat myös kuvailevat kirjoituksissaan suomalaisten pitävän maataan demokraattisena. Kuitenkin systemaattisesti keskustelun kirjoittajat rakentavat niin suomalaisista kuin Suomen systeemistä, erityisesti sen poliittisista toimista, epädemokraattisia ja epärehellisiä piirteitä sisältäviä. Epädemokratiaa ja epärehellisyttä tuotetaan myös Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisuuden Suomen repertuaariin kuuluvilla konstruktiolla, koska asioista vaikeneminen ja "ongelmien maton alle lakaiseminen" tuotetaan epädemokraattisena ja rehellistä keskustelua haittaavana toimintana.

Aineistonäyte 43.

You may not see it, but the lack of debates in Finland is the biggest threat to your democracy. If you start to debate with finnish people they get annoyed - like you pod - and their reaction to the problem is to try and get rid of it. To shoot the messenger. If there's noone to tell you about the problem the problem doesn't exist and therefore debate is unnessecary. Business as usual. (Pad 25.2.2008)

Tulkintani mukaan aineiston muualta muuttajat pyrkivät metaforillaan ja kokemuksiin käsittelevillään teksteillään vastustamaan suomalaisten itsestään rakentamaa kansallista identiteettiä

rehellisenä kansana. Alla olevan tekstin kirjoittajalle ”illuusio suomalaisen rehellisyydestä” on kuollut jo vuosia sitten kun ihmiset ryhmissä puhuivat pahaa hänen selän takanaan:

Aineistonäyte 44.

You're so right! The illusion of the honest finn died many years ago for me. When I first came here I had this image of finns being more honest - but they'll lie straight to your face, gather in groups behind your back and talk S*** about you, come back to you with a smile on their face and let you know that you're their best friend. That much for honesty. In Finland anything goes. Corruption is standard, Saunadeals, etc...(Y 5.6.2008)

Työpaikkojen epärehellisestä toiminnasta annetaan lukuisia yksityiskohtaisia esimerkkejä aineistossa. Alla olevan näytteen kirjoittaja rakentaa työpaikkansa käytännöistä epädemokraattisia kertomalla, kuinka asioista on jo etukäteen päätetty ja kysymykset esitetään niin, että niihin on pakko myöntyä. Kirjoittaja pyrkii konstruoimaan suomalaisesta työpaikan hengestä demokratian sijaan monarkian tai diktatuurin, sillä pomon valintaan tai päätöksiin on hänen kirjoituksensa rakentaman kuvan perusteella vaikea vaikuttaa. Kirjoittaja rakentaa hierarkian myöntämisen paremmaksi vaihtoehdoksi, kuin tasa-arvon olemassaolon teeskentelemisen:

Aineistonäyte 45.

In the beginning I actually thought that they were interested in my opinion when they asked me on my workingplace. This I found out was just a disguise. They always ask the question cleverly. "According to this survey it's suggested that we should turn right, what do you think?" - see there I thought (in the beginning) that you could actually answer: "No, let's turn left!", till I found out that this was not a question, but an order in disguise.

Afterwards all my colleques would sit and discuss why it's a good idea to turn right (I don't mean politically, it's a figure of speech) and I soon found out that the dicission to turn right was made long ago by my leaders, now the employees were just given the chance to discuss how they best could follow that order. They had never actually had a choice and what more is; they seem to know it and accept it!

That's finnish democracy in a nutshell.

I'm in favour of admitting real hierarchies rather than pretending that there is equality where there is none.

You get to vote on the president, you don't get to vote on your boss. A business is, if you analyze it in political terms, a monarchy or a dictatorship, not a democracy. (heyhey 20.6.2008)

Erityisesti politiikan “läpinäkymättömyys” tuotetaan merkkinä epädemokraattisesta maasta.

Seuraavassa näytteessä esiintyy tuttu muihin maihin vertaaminen. Kirjoittaja haluaa verrata Suomea enemmän mielestäni melko epädemokraattisena tunnettuun Valko-Venäjään esimerkiksi

Pohjoismaiden sijaan.

Aineistonäyte 46.

I constantly compare Finland to Sweden and Denmark + Norway, to a certain extend. But I find more similarities between Finland and eg. Belarus. The democratic air in the Baltics is so strong that I wouldn't begin to compare Finland to them. Rather do you have the same non-democratic tradition that you find in Belarus. The lack of transparity in politics is also the same, you've just had more time here to hide the fact that democracy doesn't exist here. But you can fool some of the people some of the time, but you can't fool all the people all the time. (Laurel 5.6.2008)

Kaiken kaikkiaan tätä repertuaaria rakentavissa kommentteissa pyritään murtamaan suomalaisten rehellisyyden myyttiä tuottamalla kielellisesti suomalaisille valehtelijan ja selkään puukottajan

identiteettiä. Poliitikko konstruoidaan läpeensä epädemokraattiseksi monissa Suomen demokratiaa kyseenalaiseksi tuottavissa teksteissä.

Aineistonäyte 47.

Politicians here are clowns, but the difference here is that they come from anywhere (TV, beauty contestants, boxers anything goes) and they have a government that has every party in it whether a one-man party or the main party. It is in their system In working life, you do not openly criticise a fellow worker, it is impolite, instead you back-stab them. This is the polite way. (Smiley 9.1.2008)

Jokseenkin myös kansallisesti tuotettu diskurssi ”suoran suomalaisen” identiteetistä asetetaan tässä repertuaarissa kyseenalaiseksi, sillä epäsuora selän takana puhuminen, ongelmista vaikeneminen ja kasvotusten valehdellen ja tekopyhästi ystävänä esiintyminen voisi rakentua helposti epäsuorasti ja epärehellisesti käyttäytyvän ominaisuuksiksi. On mielenkiintoista huomata, kuinka ulkopuolisin silmin peilattuna suomalaisten diskurssit suomalaisten suoruudesta ja rehellisyydestä saavat aineistossa aikaan ikään kuin vastarepertuaarin. Suomalaisten hiljaisuus tuotetaan osaksi epärehellistä käytöstä, kuten alla olevassa tekstissä, jonka mukaan hiljaisuus johtuu vain siitä, että asiat on jo käsitelty selän takana.

Aineistonäyte 48.

And the only reason you sound so quiet is because you do the problems solving usually behind the others' backs. Not in the open like it should be done. (Amanda 5.6.2008)

Tässä repertuaarissa suomalaisille tuotetaan epärehellisen ihmisen identiteetti. Erityisesti suomalaiset työpaikat konstruoidaan epädemokraattiseksi. Työmaailman epädemokraattisuutta rakennetaan pääasiassa kertomuksilla, joiden mukaan päätökset ovat sinetöityjä ennen keskusteluja. Suomalaisille rakennetaan myös selän takana toimijan identiteettiä, joka tuotetaan erityisesti työelämässä epädemokraattisena toimintana.

7.7. Rasistinen Suomi

Tähän repertuaariin valitsin selvästi syrjintää ja rasismia käsittelevät tekstit, vaikka varmasti muidenkin repertuaarien teksteistä olisi tulkittavissa rasismia eksplikoivia kirjoituksia. Koska kuitenkin tukeudun analyysissäni vahvasti aineistoon, olen pyrkinyt ottamaan repertuaareihin vain sellaisia tekstejä, joissa tulkintani mukaan selkeästi rakennetaan tietynlaista Suomea tai suomalaista identiteettiä. Rasistista Suomea käsittelevissä teksteissä Suomi tuotetaan syrjiväksi, muukalaisvihaa täynnä olevaksi maaksi, joka ei ole avoin monikulttuurisuuden idealle.

Aineistonäyte 49.

I would say that Finland is a nice place but still has a long way to go before it can call itself immigrant friendly. Surprisingly, this is one country where the bureaucracy is not the problem but the social structure is one of the biggest hurdles. (Energy 19.4.2006)

Muutammat sivustolla keskustelevat maahan muuttaneet rakentavat suomalaisista stereotypisoivia ihmisiä, joilla on hyvin karkeita luokituksia eri maista Suomeen muuttaneille. Alla olevan kommentin kirjoittaja konstruoi myös suomalaisista hyvin koulutetuista yhtä rassistisia kuin vähemmän koulutetuista. Näin ollen rasismi tuotetaan kaikkien suomalaisten ongelmaksi, ei vain niin sanotun alemman sosiaaliluokan ilmiöksi.

Aineistonäyte 50.

Another thing, that has always annoyed me is that the attitude towards foreigners is very subjective on where do you come from. People from Latin American countries are favourites (especially in bars), Europeans embraced with a big heart (except if you are Swedish, Estonian or Russian), Asians (allowed to stay here but we could do without you kind of attitude), Africans (definitely not welcomed), Middle Eastern (working for a Kebab place?) and North Americans (Love-Hate relationship).

Though, the Finnish education system is one of the best (claimed) – knowledge about world cultures and history is near to zero. So you can expect to be asked ridiculous questions about women's rights, social security system, poverty in your country etc. Finns seem to be very critical about other countries with respect to cultural issues, politics, and social system but fail to understand that not every country needs to adhere to the Nordic system of functioning. Racism and xenophobia are rampant - you can expect to be told "F*** You, go home" or "You are living off my money" - usually by Finnish losers who are freeriders themselves. But this is one country where racism is prevalent in every class of society - poor, middle class, rich and under-educated, moderately education, highly educated. (Sin 19.4.2006)

Tämä repertuaari hyödyntää jossain määrin samoja aineksia kuin Suomi suomalaisille mutta koko maailma Suomelle -repertuaari, sillä kirjoittajat rakentavat suomalaisista ihmisiä, jotka työskentelevät omaksi hyödykseen muissa maissa, mutta samalla kohtelevat Suomessa asuvia muualta muuttaneita kuin ”avaruusolioita”.

Aineistonäyte 51.

I understand that Finland does not have such a long history of immigrations than many other countries and that it is not as normal for Finns to talk to people looking different or speaking with an accent. But still, also Finland belongs to the EU, Finns are moving and working in other countries - why do they treat foreigners in Finland like green people from Mars?! (Job seeker 8.6.2006)

Suomen rassistisuus rakennetaan stereotyyppioivien ihmisten lisäksi rakenteelliseksi ilmiöksi. Alla olevan tekstin kirjoittaja väittää rasismien piilevän valtion instituutioissa, joissa ei ikinä näy muualta muuttaneita työntekijöitä. Aineistossa rasismien syyksi rakennetaan kritiikitön sokea tottelu. Kritiikitön ajattelu konstruoidaan johtuvan esimerkiksi opettajan opetusten sokeasta sisäistämisestä ilman omaa kriittistä näkökulmaa. Seuraava tekstinäyte osaltaan konstruoi tätä argumentointia:

Aineistonäyte 52.

Because their culture is based on extreme nationalism that manifests itself in racism and xenophobia.

Finns need some real education. Most Finns cannot think critically, and most cannot think for themselves. All they can do is rote learn the views of their teacher, which are then regurgitated for an exam.

Racism does exist in all countries. However, in Finland the problem is very severe. The Finnish state is institutionally racist. Ever heard of a foreigner working for KELA, Vero, or just the local council collecting rubbish? (Chief 8.6.2006).

Muutammat kirjoittajat tuottavat koulun lisäksi myös median rasismia aiheuttavaksi toimijaksi.

Aineistonäyte 53.

They have a Suomi-Suomi uber alles philosophy drummed into them during childhood by School and the media. (Jack 27.6.2007)

Ylempiarvoisena itseään pitävän Suomen tulkintarepertuaarista tutut konstruktiot esiintyvät tässä repertuaarissa, sillä muiden maiden mollaaminen ja oman maan ylöspäin pönkittäminen rakennetaan osaksi rasistista repertuaaria. Rasismi rakennetaan osassa kirjoituksia kritiikittömyyden lisäksi kylmyydeksi ja välinpitämättömyydeksi, kuten alla oleva teksti osaltaan eksplikoi:

Aineistonäyte 54.

I picked up my parents from the airport recently and the police hadn't bothered to wash away the blood on the station of the poor black guy who had been kicked to death the night before (the killers were never found).

I really can't believe the majority of Finns don't care it at all when things like this happens. "The Don't Care" part is the most notorious human nature. Nazi could kill millions of people because they DIDN'T CARE. People can keep polluting the environment because they DON'T CARE. People can do any evil thing once they DON'T CARE.

How can they don't care at all? (Jan 23.2.2008)

Rasisteiksi rakennetut suomalaiset kuvataan tietämättömiksi, jotka välinpitämättömyydessään rasismia kohtaan ”saavat pilkan omaan nilkkaan”, sillä monet kirjoittajat lupaavat levittää Suomessa koettuja rasismien kokemuksiaan muissa maissa. Jos kerran suomalaiset eivät välitä rasistisesta käytöksestään, heille rakennetaan myös täysi välinpitämättömyys Suomen maineesta muissa maissa. Suomelta ikään kuin evätään oikeus olla kiinnostunut siitä, mitä heistä muissa maissa ajatellaan, koska he kohtelevat muiden maiden ihmisiä aineiston kirjoittajien konstruktioiden mukaan niin huonosti.

Aineistonäyte 55.

Hello, Exchange Student. I've been living here for some years yet not without surprise I wonder if that boy who thanked you twice was relatively kind after all.

To me here people have got somehow harder lives and you have to be patient, or act as with patients...

Then don't mind if there is a widespread racist xenophobe mentality. It's due to isolation ignorance and poverty, but also on envy and jealousy that is everywhere, sliceable from the air.

Should I care if they don't care to get bad opinions abroad and miss their chance to show some nice attitudes instead?

Anyway, good wishes for a good survival and some nice moments.

Good luck. (Y 31.10.2008)

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisille rakennetaan muualta Suomeen muuttaneita rasistisesti kohteleva identiteetti. Rasistista identiteettiä konstruoidessa suomalaisille tuotetaan myös välinpitämättömän ja kritiikittömän kansan identiteettiä. Suomen maalle rakennetaan syrjiviä instituutioita ja medioita, jotka suhtautuvat epäluuloisesti muualta muuttaneisiin.

7.8. Työn saannin kannalta mahdoton Suomi

Tässä repertuaarissa Suomi tuotetaan maaksi, jossa työn saanti muualta muuttaneena on lähes utopistista. Tämä repertuaari ei esiinny aineistossa niin vahvasti ja usein kuin aiemmat repertuaarit luultavammin sen takia, että useat keskustelijat kirjoittavat työelämän kokemuksista. Tästä huolimatta monet aineistoni kirjoittajat konstruoivat Suomesta työn saannin kannalta mahdottoman maan, ja tämä mahdottomuus liitetään yleensä edellä olevan syrjintää rakentavan repertuaarin teksteihin. Erilainen tausta, nimi ja erilainen aksentti konstruoidaan seikoiksi, joiden kautta työllistyminen esitetään mahdottomana projektina.

Alla oleva näyte konstruoi työn saannin mahdottomuutta kuvailemalla tilannetta, jossa työnhakija on lähettänyt 500 työhakemusta. Sinnikkyudesta huolimattakaan hän ei saa työpaikkaa, jolloin arabialainen nimi konstruoidaan työttömyyden syyksi. Muualta muuttanut myös esittää tekstissään asetelman: ”hyväksy Suomi sellaisena kuin se on tai pakota isäntämaalaisia katsomaan peiliin”. Tätä peiliin katsomisen funktiota on tarjottu eri kommenttien yhteydessä. Näkemykseni mukaan muualta Suomeen muuttaneet rakentavat aineistossani itsestään peiliä. Tähän muualta muuttaneiden tarjoamaan peiliin katsominen rakennetaan herättäväksi teoksi, jonka jälkeen suomalaisten muutos on mahdollinen. Mielestäni on mielenkiintoista, että aineiston kirjoittajat pyrkivät kääntämään peiliin katsomisen asetelman toisin päin. Sen sijaan, että muualta Suomeen muuttaneet katsoisivat omassa työnhaussaansa peiliin, niin tämän asian (vaikean työllistymisen) suhteen muualta Suomeen muuttaneiden teksteissä isäntämaalaisia kehoitetaan peilaamaan omaa maataan.

Aineistonäyte 56.

Either you adapt yes, or your force your racist hosts to look in to the mirror.

A high educated Arab send 500 letters applying for a job.

Didn't got any.

Main reason: His Arab name

And there are many stories like this.

Partly it's my fault.

Could never believe Finland was/is the most racist least democratic country of Europe. Now I know.

5 more years till my pension. I am off then.

My kids are also old enough then.

" If you don't like it then you can leave ".

A) Not everybody can leave

B) That way any critic can be ignored

You will have at least 30 if not forty years ahead of you, to enjoy the sun and the summer breeze and then maybe you will start thinking of Finland as a lesson to be learned, as I do know.

And then maybe, paradoxically, a bunch of retired finns will be living next to you, enjoying the sun and the summer breeze, only this time they will be in YOUR territory, and probably treated in a very friendly way by the natives. (Dedo 20.6.2008)

Tulkintarepertuaarissa kaiken kaikkiaan konstruoidaan työllistymisen mahdollisuudet naurettaviksi. Korkeasti koulutetuille tarjotut suorittavat työt tuotetaan heidän arvoaan halventaviksi. Taas kerran ”pilkka laitetaan osumaan Suomen omaan nilkkaan”, kun Suomen systeemi tuotetaan vääristyneeksi korkeasti koulutettujen saadessa suorittavaa työtä. Alla olevan teksti konstruoi yliopiston arvon olevan epäilyttävä, jos kerran maisterin laittaminen siivoamaan on suositeltu ja Suomessa hyväksyttävä vaihtoehto:

Aineistonäyte 57.

I would like to see a real effort on behalf of the Finns to really integrate other nationalities. I remember one lecturer stating that Finland needed foreigners because Finns won't drive busses and clean anymore. This level of idiocy is everywhere but why teach that in university? In fact one Chinese master's degree graduate was offered a cleaning job after graduating, how insulting is that? And... what does that say to the credibility or worthiness of the university? (Anton 15.9.2010)

Työn saannin mahdottomuuden syiksi konstruoidaan liian korkeiksi asetetut koulutus- ja kielivaatimukset. Myös erilaisille kursseille laittaminen suoran työllistämisen sijaan rakennetaan naurettavaksi systeemiksi. Alla olevaa tekstiä on edeltänyt suomalaisen kommentti siitä, että suomenkielen taitoa tarvitaan kaikissa töissä. Alla oleva vastausviesti kuitenkin konstruoi työelämässä kielen oppimisen halvemmaksi ja tehokkaammaksi vaihtoehdoksi kuin huonojen kurssien penkeillä ajan kuluttaminen. Monien kirjoittajien mielestä ”työskentelevät ulkomaalaiset” olisivat kaikille parempi ratkaisu kun ”ikuisopiskelija-ulkomaalaiset”.

Aineistonäyte 58.

However - to annoy you even more - I do work and with Finns who show some IQ and are able to understand that not everybody on this planet has to speak Finnish. Because of conversations with those people I do speak quite a good Finnish by now.

The dickeheads in Työvoimatoimisto who send EVERY poor foreign soul to a mandatory suomenkielen kurssi are those, who should be sitting in those classes learning "how to wipe a dirt in Finnish". I despise stupidity and that's what those maahanmuuttajat kurssit are. Waste of time, waste of money in case of those people who really want to work. Like those foreign construction workers - how the heck they manage to communicate? They got job despite being "handicapped", interesting. Yet those who are already here and do even speak some Finnish, get sent back to another työelämä bla bla course.

Anyway my point was: first you Finns tell every foreigner he/she cannot work here because they are verbally handicapped, then you bloody complain that you have to educate and support them with your tax money. Decide what the hell you want: working foreigners or studying forever foreigners.

See the idiocy? Let them work and let them pay own taxes and education. And stop whining.

Then you put your diplomas, English skills to pocket, get sent to one course after another with idiots like meesha or Abdullah, who cannot even read and after 3 years of doing just those Finnish courses you feel like your life has been wasted by some creep in Työkkäri. You speak basic Finnish and you still cannot get job. Because your Finnish will never be as good as the natives'. (La Luna 9.9.2009)

Aineistonäyte 59.

I only made a point that in countries, like US (do not count UK and Ireland as you as EU citizen DON'T need a work permit there) there are always possibilities to find a work. Not the best ones but something.

Countries like Finland on the contrary, will give a foreigner all the necessary papers to work, years of idiotic courses but no job possibilities.

As I said, choice is yours. Legally fart into sohva or illegally make your days and living by some work.

And one more Fin to tell us how to live life in perfect Finnish society. (AB 20.6.2008)

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisille rekrytoijille rakennetaan muualta muuttajia syrjivää identiteettiä. Syrjinnän kokemuksia konstruoidaan myös kielimuurin repertuaarissa, jota käsittelem seuraavaksi.

7.9. Kielimuurin Suomi

Aineiston kielimuurin Suomea tuottavista kommenteista nousi suomen kielen virheellisen puhumisen aiheuttama vihamielisyys suomea äidinkielenään puhuvien parissa. Keskustelussa tuodaan esille kertomuksia, joissa suomalaiset konstruoidaan kohtelemaan muualta Suomeen muuttaneita alempiarvoisina heidän puhuessaan suomen kieltä erilaisella aksentilla. Kielimuurin Suomessa suomalaiset rakennetaan erilaisuutta sietämättömiksi, jotka kokevat suomea erilailla puhuvat tyhminä tai alempiarvoisina. Tätä ilmiötä tuotetaan lukuisissa erilaisissa teksteissä, kuten alla olevassa kielimuurin Suomea rakentavassa aineistokatkelmassa:

Aineistonäyte 60.

I just find it exhausting to always explain again

- that I don't have any problems with understanding Finnish. Why should I? I speak it fluent and an accent is normal when speaking a foreign language.

- that I really know how to do my job. I have studied it many years and have job experience. I'm not stupid, because I speak with an accent.

- that I am NOT a student although I am a foreigner.

- why I came here.

I understand that Finland does not have such a long history of immigrations than many other countries and that it is not as normal for Finns to talk to people looking different or speaking with an accent. But still, also Finland belongs to the EU, Finns are moving and working in other countries - why do they treat foreigners in Finland like green people from Mars?! (job seeker 8.6.2006)

Suomalaiset rakennetaan aineistossani myös ihmisiksi, jotka erityisesti työpaikoilla puhuvat suomeksi niin nopeasti, että on mahdotonta pysyä puheessa mukana. Näin ollen suomalaisista rakennetaan kielen käytössään joustamattomia ihmisiä. Toisaalta monet aineistossa keskustelevat kirjoittavat suomalaisten osaavan hyvin englantia, jolloin kielimuurin ongelmaa ei syntynyt. Kielimuurin Suomea rakennetaankin aineistossa koskemaan ainoastaan suomen kielen käyttöä.

Tässä tulkintarepertuaarissa suomalaiselle rakennetaan suomen kielen erilaisen käytön suhteen joustamattoman ihmisen identiteettiä.

7.10. Kauniin luonnon Suomi

Keskusteluketjun otsikon kysymys ”Kadutko Suomeen muuttamista?” tulkintani perusteella herätti aineistossa huonojen kokemusten ensisijaista konstruointia. Aineistossani esiintyykin hyvin vähän positiivisia tulkintarepertuaareja. Koska esittelen analyysissäni ainoastaan vähintään kahdessakymmenessä eri kirjoituksessa rakennetut tulkintarepertuaarit, en voi käydä läpi vähän tekstimainintoja saaneita repertuaareja. Joka tapauksessa lukuisissa kirjoituksissa Suomi muiden repertuaarien rakentamisen ohelle tuotetaan puhtaan luonnon maana, jossa luonto on aina lähellä ja kaunista.

Aineistonäyte 61.

Some good things about Finland exist too – the nature is virgin and beautiful. The bureaucracy is un-complicated, incorrupt and straight-forward. Generally safe – you won’t get mugged even if you were completely drunk and one beauty of Finland is the transport system. Excellent buses and trains, but what really takes the cake is the Taxi system – support reliable and efficient. (Sin 19.4.2006)

Aineistonäyte 62.

And this city-life, also very true what M wrote. I personally do not find it exciting enough for me (too many drunks in the streets, too modern architecture in many towns...not the style I love, not the biggest shops selection). Therefore, even though I have been raised and lived whole my life in big cities with min 2 million inhabitants and loved city life (most youngsters do anyway:), now living in much smaller place in Finland I discovered how much I admire nature and quiet life close to that nature.

Lapland and Saimaa lakes are the places that I sincerely recommend to visit in order to get a boost of positive energy and thinking about Finland. Lots of beautiful, unspoiled by human spots there, plenty of various sport and recreation possibilities, extremely nice and welcoming local people (and talk at such speed like there is no tomorrow:)). Lapsible restaurants are absolute top quality, compared eg. to some Helsinki’s grudging and smoky bars. (Marta 27.6.2007)

Selkeästi positiivisia kirjoituksia löytyy aineistosta siis hyvin niukasti. Muutamia ”vastapuhetta” tuottavia kirjoituksia aineistostani pilkahtelee esille kuitenkin ajoittain.

7.11. Vastapuhe aineistossa

Vastapuheella tarkoitetaan sellaisia puheenvuoroja, joilla ihmiset pyrkivät kyseenalaistamaan johonkin tiettyyn ryhmään kohdistuvia määritelmiä, kieltämään tai muuttamaan ne toisenlaisiksi (Jokinen, Huttunen & Kulmala 2004, 11). Juhilan (2004, 299) mukaan vastapuhe on leimattua identiteettiä kommentoivia ja vastustavia tekoja. Aineiston muualta Suomeen muuttaneiden vastapuhe muiden kirjoittajien kommentteihin on hyvin vähäistä, mutta joitakin suomalaisia puolustavia kommentteja löytyy aineistosta. Noin seitsemän kirjoittajaa reagoi aineistossa tapahtuvaan laajamittaiseen suomalaisten kritisointiin konstruoimalla suomalaisista ”ihan hyviä ihmisiä”. Tässä ”ihan hyvien ihmisten” repertuaarissa suomalaiset konstruoidaan maanläheisiksi, kilteiksi ja ihan ”ok” tyypeiksi, joiden mentaliteetti on vuosien mittaan muuttunut parempaan

suuntaan. Esimerkiksi alla olevan tekstin kirjoittajan mukaan viidessätoista vuodessa suomalaiset ovat muuttuneet parempaan suuntaan kohteliaisuuden, individuaalisuuden sekä rohkeuden suhteen:

Aineistonäyte 63.

I have been here 15 years. The worst times are behind me. I went through my culture shock cycle for about 5 years. Learning the language helps definitely. Now I don't feel like an outsider, really. I have a house nowadays, on a half hectare lot out in the country. One of my hobbies is collecting different types of trees that will grow here. Having a good challenging job in an international company working with good people is a treasure worth more a lot than just your paycheck.

Finland has improved greatly since the time I first started living here. I feel that Finns are more polite, brave, individual, emotional. There is a lot more variety of culture, merchandise, hobbies, etc. People are more connected to the rest of the world. The EU has brought new challenges. (James Smith 30.11.2006)

Muutammat aineiston kirjoittajat ehdottavat suomalaisten kritisoinnin sijaan yksinkertaisesti sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin. Alla olevan kirjoittajan kommentti konstruoi Suomesta sellaisille muualta muuttaneille väärän paikan, jotka eivät pysty sopeutumaan Suomeen:

Aineistonäyte 64.

Hello

Maybe I can tell you the exact same things Hannu can tell you if you think his words are not valid.

I am a foreigner too, I live in Finland, I lived in other countries before and moved from country to country and city to city as you move from apartment to apartment, countless times.

Not always was easy. But there is one magic rule for whoever attempts living in different countries and culture:

ADAPTATION.

If you don't have the power and will to adapt then the culture, country and natives can't do anything for you.

If you feel you were better wherever you were, then you should go back there. Take your experience of having been in Finland as a place you don't belong and that's it.

You certainly belong somewhere else. Find your place in the world. (Helen 20.6.2008)

Noin viisi muualta muuttanutta pyytää kirjoittajia pohtimaan oman maan ongelmia. Näihin pyyntöihin vastataan, että nyt on kysymys Suomesta, ja että keskustelun avaaja kysyi myös negatiivisista kokemuksista. Moni myös mainitsee, että yhtäläillä Suomen lisäksi omasta lähtömaastaakin löytyisi kehitettävää. Alla oleva kirjoittaja konstruoi aineistossa esiintyvän kritiikin johtuvan muun muassa erilaisista arvoista:

Aineistonäyte 65.

Hello...I have read a few posts here and I am amazed at how much animosity and judgment is being placed on the Finnish people, society and culture!! This is truly unjust.

The reason that we judge other societies is because it is DIFFERENT from our own values. Why not agree to disagree?

Two questions for those who moved to Finland and judge it:

1. Why did you move from your native country to Finland?
2. Did you do any research on Finland before you moved?

One question to those who never been to Finland, but judge it:

1. Have you analyzed your own country's problems?

Personally, I would never judge another country and its society unless I begin with my own native country (USA). And there is ALOT wrong with my own country. Put your energy into helping change your native country.

Why do you look at the bad things in foreign societies, but do not notice the bad things that is in your own country and society?

Think About That... (curly 21.9.2008)

Seuraavassa aineistonäytteessä suomalaisuutta performoiva kirjoittaja rakentaa Suomesta taianomaisen paikan, johon sopeutuminen ei ole helppoa, mutta hän konstruoi sopeutumisen sen arvoiseksi. Jos haluaa päästä helpolla, on hänen ohje olla muuttamatta Suomeen:

Aineistonäyte 66.

I have already had one spell of living in Finland for three years and am trying hard to get back. I have since lived in Italy, Estonia and Latvia. I have also lived in Norway, Switzerland, Germany and Austria. I have to say that many of the things that people are complaining about can be found equally strongly in other countries. Drinking is worse elsewhere, racism is simply another word for ignorance in the ways of describing something different. Helsinki is as lively as any European city, but you have to know where to look. That means asking people.

But the beauty of Finland is walking in Helsinki central Park, skiing in central park or espoo park, the swimming pools and indoor stadiums, orienteering in Lapland in the autumn, sunbathing on the Helsinki islands on a summer sunday, Jyväskylä every day, Lappenranta - the inland seaside, Kotka sea days, pubs in Turku, father Christmas in Roveniemi, the cycle tracks everywhere, Finlandia, watching ski jumping in Lahti, and people who you have to give yourself to before they will come to you.

There are lots of easier places to live in the world. But if you want easy you will have to move. (Grant 13.12.2008)

Yleiset vastapuhetta rakentavat tekstit ovat lähinnä sopeutumisen merkitystä konstruoivat kommentit, erilaisten maiden ja arvojen hyväksymiseen kannustavat tekstit sekä useasti esitetty ”yleistämisestä poispääsemisen diskurssin” suosittelu. Noin kymmenen kirjoittajaa pyytää muita kirjoittajia pyrkimään pois yleistämisestä.

Kuten aiemmin olen korostanut, arvioin viestiketjun katumusta koskevan otsikoinnin herättelevän negatiivisten tulkintarepertuaarien konstruointia. Noin kuusi keskustelijaa kirjoittaakin suoraan, että ”olisi sitä hyvääkin sanottavaa, mutta nyt keskustellaan näistä kehitystä tarvitsevista puolista”.

Muutamit kirjoittajat myös toteavat, että ”olisi sitä tuhat huonoa puolta kerrottavana myös omasta lähtömaasta, mutta nyt aiheena on Suomi”. Seuraavassa luvussa, vedettyäni yhteen analyysini tuloksia, käyn läpi ne tavat, joiden avulla aineiston kirjoittajat tuottavat edellä esittelemäni tulkintarepertuaarit.

8. Yhteenveto ja johtopäätöksiä tutkimuksesta

Tässä luvussa aloitan lyhyellä yhteenvedolla, jossa käyn läpi aineistossa tulkintarepertuaarien kautta suomalaisille tuotetut identiteetit. Yhteenvedon jälkeen esittelen niitä mekanismeja ja tapoja, joiden avulla aineistoni kirjoittajat tuottivat aineistossani repertuaarit. Samalla, kun käyn läpi tutkimukseni repertuaarien tuottamisen keinoja, pohdin aineistossani tapahtunutta konstruktointia suhteessa aiemmin esittelemiini teoreettisiin näkökulmiin, kuten sosiaalisen identiteetin teoriaan. Tämän luvun tarkoituksena on siis myös pohtia tuloksien heijastumista realistiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Pohdin luvun loppupuolella myös yhteiskunnallisen tilanteen sekä aiemmin esittelemiä työelämän tutkimusten suhdetta aineistooni.

8.1. Suomalaisuuden identiteetit aineistossa

Tutkimusaineistosta piirtyi kymmenen vahvaa ja usein esiintyvää tulkintarepertuaaria suomalaisuudesta ja Suomesta ja esittelin ne analyysissäni hyvin aineistolähtöisesti tuoden runsaasti tekstikatkelmia tukemaan tulkintojani ja analyysin kulkua. Tutkijana tavoitteenani oli tulkintarepertuaarien suurennuslasilla osoittaa aineistosta kirjoittajien rakentamat tulkintarepertuaarit. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki tutkijat olisivat löytäneet aineistosta samat tulkintarepertuaarit, sillä toinen analysoija olisi voinut yhdistellä samankaltaisia repertuaareja tai nostaa esille myös vähemmän teksteistä esille nousseita tulkintarepertuaarien aineksia. Päädyin kuitenkin esittelemään ne repertuaarit, jotka esiintyivät vähintään kahdessakymmenessä eri aineiston kirjoituksessa. Esittelen nämä repertuaarit ja niistä esiin piirtyneet suomalaisuutta konstruoivat identiteetit lyhyesti.

Sosiaalisesti haastava Suomi -tulkintarepertuaarissa aineiston kirjoittajat tuottavat suomalaisille vaikeasti lähestyttävää ja sisäänpäin kääntyneen ihmisen identiteettiä. Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomen tulkintarepertuaarissa suomalaisille rakennetaan kritiikkiä kestävämmän yksimielisyyteen pyrkivän kansan identiteetti. Kritiikin torjujan identiteetin kautta suomalaisille tuotetaan samalla kansaansa kehittämään pyrkimätön identiteetti. Suomi vain suomalaisille mutta maailma suomalaisille -tulkintarepertuaarissa suomalaisille konstruointiin identiteettiä itsekkäänä hyötyjänä, joka ei halua maahansa muualta tulevia, mutta on valmis hyötymään muista maista esimerkiksi työmatkojen ja vaihto-oppilasvuosien kautta. Muualta

Suomeen muuttaneet konstruoivat tässä tulkintarepertuaarissa suomalaisten harjoittavan ”yhdensuuntaista kansainvälistymistä”, joka rakennettiin Suomelle haitalliseksi.

Ylempiarvoisena itseään pitävän Suomen tulkintarepertuaarissa Suomelle rakennetaan identiteettiä, joka katsoo alaspäin muita kansoja nostattamalla omaa kansaa ylempiarvoiseksi. Puusta pudonnut Suomi -tulkintarepertuaarissa suomalaisille rakennetaan sivistymätöntä identiteettiä. Alkoholin suhteen Puusta pudonnut Suomi -tulkintarepertuaarissa suomalaisille rakennetaan hallitsemattoman käyttäjän identiteettiä. Puusta pudonnut Suomi -tulkintarepertuaarissa muutamat kirjoittajat käyttävät hyväkseen melko rasisia metaforia. Samassa keskustelussa suomalaisia kuitenkin tuotetaan Rasistisen Suomen tulkintarepertuaarissa syrjiviksi, ennakkoluuloisiksi ja ulkomaalaisia kapeakatseisesti kategorisoiviksi ihmisiksi, joiden maassa ei ole edes institutionaalisella tasolla mahdollisuutta monikulttuurisuuden hyväksymiseen.

Työn saannin kannalta mahdottoman Suomen tulkintarepertuaarissa suomalaisille työnantajille rakennetaan syrjivää identiteettiä. Kielimuurin Suomessa suomalaisille tuotetaan joustamatonta identiteettiä suhteessa erilaiseen suomen kielen käyttöön. Kauniin luonnon Suomessa Suomea maana konstruoidaan puhtaaksi ja luonnonläheiseksi. Tätä repertuaaria rakennetaan kritiikin ohessa ja se on aineiston ainut vahva positiivisesti Suomea tuottava repertuaari. Kauniin luonnon Suomea rakennettiin myös niin, että siinä suomalaiset eivät saaneet osakseen diskursiivisesti tuotettua identiteettiä.

Rehellisyyden ja demokratian illuusion Suomi -repertuaarissa suomalaisille tuotetaan epärehellisen ihmisen identiteetti, ja tämän repertuaarin kautta aineiston kirjoittajat rakentavat vastadiskurssia suomalaisten omalle kansallisella tasolla yleisesti tuotetulle rehellisyysdiskurssille. Onkin mielenkiintoista miettiä, miksi suomalaisilla on täysin erilainen kansallinen identiteetti itsestään kuin minkälaisena suomalainen identiteetti aukeaa aineiston muualta muuttaneiden suomalaisuuden peilistä. Aineistossani suomalaisuus konstruoituu jokseenkin etäisenä, itsekkäänä ja sivistymättömänä. Muualta muuttajat tuottavat repertuaareja omien kokemustensa pohjalta tuoden omakohtaiseksi rakennettuja ”tosielämän” esimerkkejä repertuaarien konstruoinnin tueksi. Voidaankin pohtia, miksi suomalaisuus rakentuu aineistossa niin negatiivisesti. Mahdollisesti aineistossa kirjoittivat juuri ne ihmiset, jotka ovat tulkinneet suomalaisten syrjivän heitä esimerkiksi työelämän vuorovaikutustilanteissa. Mahdollisesti tämä on aiheuttanut turhautumista ja sitä kautta vihamielisyyttä valtaväestöä kohtaan.

Mahdollisesti taloudellinen taantuma ja muualta Suomeen muuttaneiden kilpailu samoista työpaikoista, resursseista ja oikeuksista on aiheuttanut ongelmia vuorovaikutuksessa. Kateus ja vähempi valta yhteiskunnassa voi aiheuttaa myös turhautumista. Esittelin luvussa kolme lyhyesti aggressio-frustraatio-teorian (esim. Dollard ym. 1939) ja suhteellisen deprivaaation (esim. Gurr 1970) teorian. Mahdollisesti turhautuminen vuorovaikutuksessa tai työelämässä on kasvattanut aineistoni vihamielisten repertuaarien tuottamista ja odotukset, jotka eivät täytyneenkään, ovat aiheuttaneet deprivaaation tunnetta. Aineistossa muutamaan otteeseen viitataan siihen, että ”olisi mahtavaa, jos Suomesta ei annettaisi liian hyvää ja epätodellista kuvaa ennen Suomeen muuttoa”. Turhautumisen tilanteeseen päädytään yleensä vertailemalla eri ryhmien välisiä tilanteita (Brown 2000, 233–236). Mahdollisesti suomalaisten valta esimerkiksi työpaikkojen päätöksenteossa on aiheuttanut deprivaaation tunnetta ja siten turhautumaa. Nämä ovat kuitenkin spekulatiivisia pohdintoja, joilla ei ole pohjaa tutkimusaineistossani. En voi diskurssianalyttisen tutkimuksen keinoin tietää, mikä saa aikaan tiettyjen tulkintarepertuaarien tuottamisen. En voi toisin sanoen tietää, ovatko kommenttien kirjoittajat turhautuneita tai verranneet omaa tilannettaan suomalaisiin. Haluan kuitenkin pohtia, en väittää, miten luvussa kolme esittelemäni teorit voisivat teoreettisella tasolla mahdollisesti olla taustalla aineiston ilmiössä, jossa Suomea ja suomalaisuutta tuotetaan hyvin negatiivissävyysestä. Aineistossa kuitenkin piiryy vahvasti esille suosituimmat keinot ja strategiat, joiden avulla suomalaisuuden identiteetit ja tulkintarepertuaarit rakentuvat. Esittelen nämä seuraavaksi.

8.2. Tulkintarepertuaarien tuottamisen keinot

8.2.1. Suomalaiset aineistossa

Yksi suomalaiseksi itseään kutsuva kirjoittaja oli ymmärtävä muualta muuttaneiden kokemuksia kohtaan ja ilmaisi toiveensa kuulla kirjoittajien kokemia epäkohtia Suomessa. Toinen sivulla aktiivisesti kirjoittava suomalainen taas pyrkii vastustamaan muualta Suomeen muuttaneiden mielipiteitä. Tämä vastustus johtaa osaltaan tietynlaisen suomalaisuuden rakentamiseen. Suomalaisten tekstien avulla muun muassa rakennettiin suomalaisia kritiikkiä kestäättömiksi ja korvansa kehitysideoilta sulkeviksi. Kuten olen aiemmin korostanut, analysoin tutkimuksessani muualta Suomeen muuttaneiden tulkintarepertuaareja, en siis suomalaisten synnyttämiä konstruktioita. Repertuaarien käytön tulkintaa olisi kuitenkin esimerkiksi Heritagén (1988, 128–129) mukaan hyvä tulkita osana keskustelun kulkua. Toisin sanoen en voi analyysissäni sivuuttaa sitä, miten edellinen puheenvuoro toimii kontekstina seuraavalle puheenvuorolle.

Suomalaisten vaikutuksesta vuorovaikutuksen kulkuun voi todeta ainakin sen, että erityisesti sivulle aktiivisesti kirjoittanut ”Hannu” pyrki kumoamaan kaikki muualta muuttajien kirjoitukset, niin että Hannua alettiin käyttää tyypiesimerkkinä suomalaisesta, joka ei kestä kritiikkiä, ei ota kritiikkiä kehittävänä, ei halua kuulla erilaisia mielipiteitä, joka haluaa lakaista ongelmat maton alle ja joka noudattaa ”hyväksy Suomi tällaisena tai häivy” -mentaliteettia. Hannu toimikin yhtenä aineistossa kirjoittavien muualta muuttaneiden resurssina tuottaa suomalaiset tietynlaisiksi eri repertuaareissa. Jos korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyteen pyrkivän Suomen repertuaarissa pyrittiin tuottamaan Suomi maana, joka ei hyväksy erilaisia ihmisiä ja mielipiteitä, Hannun kommentit aineiston kirjoittajien mielipiteisiin koettiin elävänä esimerkkinä suomalaisesta, joka ei halua kuulla uudenlaisia mielipiteitä tai kritiikkiä.

Toista kirjoittajaa, joka halusi kuulla kritiikkiä maastaan ja joka hyväksyi aineistossa kirjoittavien mielipiteet ja konstruktiot ilman puolustautumista tai ”takaisinsyyttelyä”, ei herättänyt aineiston muualta muuttaneissa ”hyökkäävämpää tekstiä”. Sen sijaan hänen ymmärtävät tekstinsä saivat osakseen ”olisipa Suomessa enemmän sinunlaisia ihmisiä” -kommentointeja sekä ”vastamyönnytyksenä” myös oman lähtömaan pienimuotoista kritisointia. Nämä kaksi erilaista kommunikojaa tarjosivat tulkintani mukaan elävän esimerkin siitä, miten ymmärtävä kuunteleminen puolustelevalta hyökkäilyl sijaan voi synnyttää molemminpuolista kuuntelua sekä niin sanotusti myönnytyksiä, kuten aineistossani muualta muuttaneiden todetessa ”joka tapauksessa minunkin maassani on ongelmia” ja ”on Suomessa hyviäkin ihmisiä, kuten sinä”.

Toisin sanoen tulkintani mukaan omaa maataan puolustelevasti ja aineiston muualta muuttajia solvaten kirjoittanut suomalainen kärjisti muualta muuttaneiden synnyttämiä repertuaareja. Seuraavissa kappaleissa pohdin niitä laajempia mekanismeja, joiden avulla aineistoni muualta muuttajat pääasiallisesti tuottavat analyysini tulkintarepertuaarit.

8.2.2. Vertailu joksikin tekemisen keinona

Tutkimusaineistossa omaa lähtömaata tai muita entisiä kotimaita verrataan uuteen kotimaahan Suomeen, jolloin kirjoittajat käyttävät tätä eron tekoa merkityksellisenä keinona tuottaa suomalaisuutta. Heritagén (1988, 128–129) mukaan rakennamme puhettamme myöhempiä kommentteja ajatellen. Vetoamalla omiin kokemuksiimme tuotamme vahvaa argumentaatiota, jota muiden keskustelijoiden on myöhemmin vaikea kiistää. Esimerkiksi aineiston muualta muuttaneen

kirjoittaessa asuneensa lukuisissa eri maissa, ja ettei missään muussa maassa ystäväystyminen ole ollut niin haastavaa kuin Suomessa, astutaan tulkintani mukaan kokemuseräisyyden maaperälle, jolla vastaväitteitä on vaikea esittää. Tällä kokemuseräisyyden maaperällä tarkoitan sellaista mielipiteiden esille saattamista, joka perustuu omiin kokemuksiin. Toisten on vaikea ryhtyä kyseenalaistamaan jonkun konkreettisesti kokemia asioita ja siksi ”tosielämään” sidotut kertomukset tuotetaan tosina. Vertailu eri maiden välillä onkin aineistossani voimakkain ja käytetyin tapa tuottaa tietynlaista suomalaisuutta. Jos ruotsalaiset tuotetaan neuvottelutaitoisina suhteessa suomalaisiin, konstruoidut suomalaiset väistämättä neuvottelutaidoiltaan heikommassa asemassa oleviksi.

Performatiivisen näkökulman mukaan suomalaisuudesta ei voi puhua ilman, että puhuu myös ei-suomalaisuudesta. ”Me” muodostuu aina kanssakäymisessä muiden kanssa. (Esim. Lehtonen 2004a, 12–13.) Jasinskaja-Lahden ja Mähösen (2009, 111) tutkimusten johtopäätös siitä, että vähemmistön negatiiviset asenteet valtaväestöä kohtaan heijastuvat siitä, etteivät he ole kokeneet hyväksynnän tunnetta valtaväestön silmissä, vaikuttaa mahdollisesti myös aineistoni tulkintarepertuaarien negatiivisuuteen. Aineiston tulkintarepertuaareissa eksplikoidaan tilanteita, joissa aineiston kirjoittajien työpaikoilla muualta muuttajien ideoita ei ole arvostettu tai muualta muuttajien yrityksille puhua suomeksi on naurettu. Mahdollisesti tällaiset tilanteet ovat vaarantaneet positiiviseksi tuotettua sosiaalista identiteettiä siinä määrin, että oman psykologisen hyvinvoinnin nimeen toinen ryhmä, eli tässä tapauksessa suomalaiset, on tuotettava omaa viiteryhmää negatiivisemmassa valossa. Tämä on mahdollisesti vaikuttanut siihen, että tulkintarepertuaarit rakentuvat negatiivisesti ja kriittisesti aineistossani. Tämä jäänee kuitenkin arvailun asteelle, sillä kuten olen aiemmin useaan otteeseen korostanut, diskursiivisessa tutkimuksessa ei mennä tekstimainintojen tarkoitusperien taakse (Jokinen, Juhila & Suoninen 1992, 42–45).

Vertaamisen keinona aineistossani esiintyy mielenkiintoinen oman lähtömaan ”piilottelu”. Monet aineiston kirjoittajista eivät suoraan ”paljasta” omaa alkuperäistä lähtömaataan. Jättämällä mainitsematta oman kulttuurisen alkuperänsä aineiston kirjoittajat mahdollisesti suojelevat omaa lähtömaataan muiden kritisoinnilta ja sitä kautta negatiivisilta stereotyyppioilta ja konstruktioilta. Kuitenkin aineistossani Suomea verrataan muihin maihin hyvin laajasti. Vertailuissa kuitenkin harvoin suoraan verrataan ”omaan alkuperäiseen maahan” vaan lukuisin muihin maihin, joissa kirjoittajat ovat asuneet. Suomea verrataan myös abstraktiin kohteeseen, kuten ”muihin sivistyneisiin maihin” tai isoon ryhmään, kuten EU-maihin.

Hallin mukaan (1999, 82, 156 & 224–227) me-diskurssit ovat helppo tapa jakaa maailma dikotomisesti kahtia niin, että ”me”-ryhmälle rakennetaan suhteessa ”muihin” paremmat oikeudet. Koska me ja muut -dikotomointi, tietty eron tekeminen, on pohjalla jokaisen kansallisen identiteetin muodostamisen prosessissa, niin kansakunnan käyttäessä tiettyä kansallista diskurssiaan omasta diskurssien kirjostaan muodostetaan tämä diskurssi suhteessa toisiin. (Emt.) Näkemykseni mukaan aineistoni muualta muuttaneet voivat puhua itsestään ”meinä” ja suomalaisista ”muina”, kun taas suomalaiset tuottavat itsensä lähtökohtaisesti ”meiksi”. Suomalaiset tuotetaan aineistossa yleensä ”heiksi” ja muualta muuttajat ”meiksi”, ja tämä diskursiivinen keino on tulkintani mukaan strategia tuottaa suomalaiset vähemmistön asemaan.

Performatiivinen suomalaisuuden tuottaminen on aineistossani hyvin selkeää. Performatiivisuutta korostavassa näkökulmassa identiteetti nähdään samaistumisen ja erottelun kautta tuotetuksi; joku tai jokin toisin sanoen siis ymmärretään suomalaiseksi eron tekona ei-suomalaiseen (Lehtonen (2004b, 124–127.) Muualta muuttajat tuottavat aineistossa suomalaisuutta määrittelemällä vertailun avulla sitä, mikä on ei-suomalaisuutta. ”Ei-suomalaisuutta” on esimerkiksi hyötyä kritiikistä ja sallia erilaisia ihmisiä. Kun muualta Suomeen muuttaneet rakentavat tietynlaisen käyttäytymisen nimenomaan suomalaisuudeksi, on hyvä pohtia, mitä he tällä tarkoittavat ja tuottavat. Mahdollisesti omat huonot kokemukset tilanteista suomalaisten kanssa tuotetaan suomalaisista johtuviksi. Onneksi kuitenkin suomalaisuus on muuttuvaa ja diskursiivisesti muutettavissa olevaa. Kansalla tai valtioilla ei ole performatiivisuuden näkökulmasta perimmäistä luonnetta, vaan identiteetti muotoutuu jatkuvassa neuvottelussa toisten kanssa (Lehtonen 2004b). Aineiston kirjoittajien mahdollisesti saadessa hyväksyntää tai hyviä kokemuksia suomalaisten kanssa rakentuu suomalaisuus mahdollisesti jatkossa samojen henkilöiden puheessa tai kirjoituksissa positiivisemmin. Aineiston suomalaiseksi itsensä esittelevän ”hyväksyvän” keskustelijan ansiosta aineistossa näkyi jo positiivista kirjoittelua.

8.2.3. Suomen tuottaminen vähemmistömaaksi

Yksi suomalaisuuden rakentamisen tapa aineistossani on Suomi vastaan muu maailma -asetelman tuottaminen. Muut maat, varsinkin muut EU-maat, tuotetaan aineistossani enemmistönä, jota vastaan Suomi peilautuu vähemmistönä. Esimerkiksi Korvansa sulkevan yksimielisyyden ja homogeenisyyden Suomi -tulkintarepertuaarissa muut maat rakennetaan maiksi, joissa kritiikkiä hyödynnetään. Näin korvansa sulkeva Suomi tuotetaan poikkeuksena, yksinäisenä vähemmistönä koko muuta maailmaa vastaan. Myös rasistista ja työn saannin kannalta mahdotonta Suomea

rakentavissa tulkintarepertuaareissa Suomi tuotetaan muuhun EU:hun integroitumattomana maana. Koska Suomi ei ole aineiston kirjoittajien konstruktioissa muiden EU-maiden tavoin integroitunut yleismaailmallisiin periaatteisiin, tuotetaan tulkintani mukaan Suomi vähemmistömarginaaliin enemmistöön tuotettujen maiden rinnalla. Erityisesti Suomi vain suomalaisille mutta maailma suomalaisille -tulkintarepertuaarissa Suomesta rakennetaan yksinäinen vähemmistömaa, joka ei ole mukana samoissa kansainvälisyyden ympyröissä kuin muut teollistuneet maat.

Muualta muuttaneiden lähtömaat tuotetaan siis aineistossani usein enemmistöksi jonkin asian suhteen. Muualta Suomeen muuttaneet tuotetaan asiasta yksimielisiksi, jolloin suomalaisten suhtautuminen asiaan voidaan helposti konstruoida kyseenalaiseksi. Aineistossa esimerkiksi kaikki muut maat tuotetaan kritiikistä oppijoiksi ja tämä kritiikistä oppiminen tuotetaan normaaliksi enemmistön toiminnaksi, jonka rinnalle kritiikkiä kestävämmäksi rakennettu Suomi tuotetaan vähemmistönä. Suomen tuottaminen vähemmistönä on vahva keino tuottaa suomalaiset tietynlaisiksi.

8.2.4. Suomen tuottaminen uhrin asemaan

Tulkintani mukaan aineiston muualta muuttajat rakentavat suomalaisista ja Suomesta uhrin itsensä sijaan. Uhri-termillä tarkoitan tilannetta, jossa uhrin asema on alisteinen. Uhrin asemassa näkemykseni mukaan menettää enemmän kuin muussa asemassa. Esimerkiksi jos muualta muuttaja ei työllisty ennakkoluulojen takia, on hän ennakkoluulojen uhri. Kuitenkin muualta muuttaja voi kääntää tämän suomalaisten tappioksi, jolloin suomalaiset ovat itse asiassa menettäjiä eli ”uhreja”. Esimerkiksi suomalaisten ”yksisuuntainen kansainvälisyys” ja muualta muuttajien syrjintä työn haussa konstruoidaan aineistossa Suomelle haitalliseksi. Näin tulkintani mukaan oma ”uhrin” asema käännetäänkin suomalaisille ”pilkka omaan nilkkaan” -tyylisillä konstruktioilla. Tällainen oman epäedullisen aseman kääntämisen syrjivien tahojen haitaksi mahdollisesti toimii sosiaalista identiteettiä tai diskursiivisesti tuotettua asemaa suojelevana keinona. Kun muualta Suomeen muuttanut ei halua identifioitua vähemmistön edustajan tai alisteisessa asemassa olevan uhrin rooliin, tuottaa hän Suomen vähemmistöksi tai uhriksi itsensä sijaan muihin maihin vertailemalla.

Uhrin asemaa rakennetaan toisin sanoen Suomelle niin, että suomalaisten omat toimet tuotetaan Suomelle lopulta haitallisiksi. Näin Suomi joutuu muualta muuttajien sijaan kärsimään tappioista. Esimerkiksi Suomi vain suomalaisille mutta maailma suomalaisille ja Työn saannin kannalta

mahdoton Suomi -tulkintarepertuaareissa muualta Suomeen muuttaneiden ammattitaidon vähättely ja yksisuuntainen kansainvälistyminen tuotetaan Suomen menestymistä haittaavaksi. Racistista Suomea rakentavassa tulkintarepertuaarissa Suomi taas tuotetaan välinpitämättömyytensä ansiosta itse rasismien uhriksi, sillä muualta muuttajat lupaavat teksteissään kertoa huonot kokemuksensa Suomesta eteenpäin Suomen ulkopuolella.

8.2.5. *Suomalaisten konstruointi poikkeaviksi*

Aineistossa muualta muuttaneet konstruoivat suomalaiset epätavallisiksi, poikkeaviksi ihmisiksi. Muiden maiden käytös normalisoidaan ja suomalaisten käytös tuotetaan sen rinnalla epänormaaliksi. Vaikka suomalaisten käytös tuotetaan jokseenkin epänormaaliksi suhteessa muiden kansojen käytökseen, niin silti on mielenkiintoista huomata, kuinka aika ajoin aineistossani kirjoittavat hakevat syytä suomalaisten käytökseen esimerkiksi luonnollistamisen kautta. Luonnollistamisella jostakin asiasta tai piirteestä tehdään luonnollinen ominaisuus, joka ei ole kyseenalaistettavissa. Muutamat kirjoittajista argumentoivat suomalaisten olevan geneettisesti erilaisia, autistisia geneeiltaan sekä D-vitamiinin puutteen takia sisäänpäin kääntyneitä. Tällaisilla konstruktoinneilla suomalaiset rakennetaan luonnostaan tietynlaisiksi. Luonnollistaminen on mielestäni hyvin vahva joksikin tekemisen keino sen jättäessä kovin vähän liikkumavaraa sosiaaliselle todellisuuden tuottamiselle.

Suomalaisten konstruointi poikkeaviksi muistuttaa Hallin (1999) teoriaa ”halventamisrituaaleista.” Hall (1999, 119) nimittää historiassa tapahtunutta eurooppalaisten suhtautumista löytämiinsä ”alkuasukkaisiin” halventamisrituaaleiksi. Siinä luontoon liitetyt ihmiset tuotettiin yksinkertaisina ja viattomina. Kaikki, minkä eurooppalaiset esittivät kohtaamisissaan ihmisissä hyvinä piirteinä tai puoleensavetävänä voitiin eri keskusteluissa tuottaa myös vastakohtaksi – barbaarisuudeksi ja turmeltuneeksi luonteeksi. Hallin (emt. 120) historian tulkinnan mukaan elämä lähellä luontoa tuotettiin ”siviloimattomuutena” tai sivistymättömyytenä. Hallin tulkintojen (emt. 121–129) mukaan yhteiskunnilla oli tapana muodostaa hierarkkinen akseli, jonka huipulle konstruointiin niin sanotut ”hienostuneet” kansat ja alemmille tasoille luonnonläheiset ”raaoiksi” konstruoidut kansat. Tällaista jakoa noudatetaan mielestäni edelleenkin diskursiivisessa maailmassa: esimerkiksi suomalaisessa arkipäiväisessä puheessa Afrikan maanosan kansoja konstruoidaan barbaarisiksi ja samalla kohotetaan Suomea ”hienostuneempaan” diskursien kenttään. Mahdollisesti aineistoni muualta muuttajat pyrkivät tuottamaan omia lähtömaitaan hienostuneemmiksi tuottamalla Suomi barbaarisemmaksi suhteessa muihin maihin. Toisaalta vanhat

juurtuneet mielikuvat barbaarisista kansoista, jotka elävät luonnossa, saattavat yksinkertaisesti synnyttää konstruktioita, joiden avulla luonnonläheinen ja sosiaalisesti haastavaksi tuotettu Suomi nähdään sivistyneisyydessään muista maista jälkeen jääneeksi.

Hallin (1999, 99) mukaan diskurssi tuottaa asemia. Jokaisen diskurssin käyttäjän on asemoitava itsensä siten kuin hän olisi kyseisen diskurssin subjekti. Onkin mielenkiintoista, kuinka tulkintarepertuaareissa syrjinnän kokemuksia konstruoivat aineiston kirjoittajat, jotka rakentavat suomalaiset rasistisiksi, itse tuottavat suomalaiset melko ahtaaseen kategoriaan, jossa heidät tuotetaan poikkeavana marginaalikansana. Ehkä aineiston kirjoittajat oikeuttavat tällä Suomen poikkeavaksi vähemmistöksi rakentamisellaan omaa paikkaansa maailmassa. Usein kuulee, kuinka rasismien uhrin rakentavat rasistit ”ressukoiksi”. Tämä on tulkintani mukaan hyvä keino antaa itselle voimaannuttavaa määrittelyvaltaa.

Tuottamalla Suomi poikkeavaksi maaksi, aineiston muualta muuttajat mahdollisen sosiaalisen identiteetin varjelemisen lisäksi antavat itselleen oikeuden määrittellä omaa asemaansa vahvemaksi. Esimerkiksi Rasistinen Suomi ja Suomi vain suomalaisille mutta maailma suomalaisille -tulkintarepertuaareissa syrjinnän kokemuksista kirjoittavat muualta muuttajat rakentavat suomalaiset rasismista piittaamattomiksi, ja siksi heiltä evätään oikeus olla huolissaan siitä, että muualta muuttajat kertovat huonoista suomikokemuksistaan maailmalla. Samalla tulkintani mukaan kirjoittajat antavat itselleen valtaa määrittää Suomen asemaa maailmalla. On mielenkiintoista huomata, miten aineistossani omat huonot kokemukset käännetään Suomelle ja suomalaisille haitallisiksi. Erityisen kärkevästi Suomea ja suomalaisuutta tuotti aineistossa aktiivisesti kirjoittanut ”Someone”, jonka vaikutusta tulkintarepertuaarien rakentamiseen pohdin lyhyesti seuraavaksi.

8.2.6. Aktiivisen kirjoittajan merkitys tulkintarepertuaarien rakentumisessa

Aineistossa aktiivisimmin esiintyneen Someonin kirjoitukset kärjistikivät tulkintarepertuaarien resursseiksi tuotettuja kielikuvia, sillä hänen alkaessaan käyttää tietynlaisia metaforia suomalaisuudesta, alkoivat myös muut kirjoittajat hyödyntää niitä. Someone myös vetoaa kirjoituksissaan omakohtaisiin kokemuksiinsa ja Suomessa viettämiensä vuosien aikana tapahtuneisiin asioihin, joten hänen omakohtaisuuden varaan rakennettuja konstruktioitaan Suomesta on vaikea ryhtyä kyseenalaistamaan. Olisikin mielenkiintoista saada tietää, olisiko sivuston keskustelusta rakentunut positiivisempia repertuaareja, mikäli Someone ei olisi kirjoittanut sivustolle. Sivustolla nimittäin kävi ainakin neljä kirjoittajaa, jotka totesivat keskustelun olevan niin stereotyyppistä, etteivät he edes viitsineet osallistua keskusteluun. Onkin siis mahdollista, että Someonin suomalaisuutta kohtaan tuottamat, tulkintani mukaan jopa rasistiset kirjoitukset houkuttelivat tähän viestiketjuun suurimmassa määrin Suomea negatiivisesti konstruoivat muualta Suomeen muuttaneet. Someone tuotti kielikuviansa ansiosta tulkintarepertuaareihin paljon stereotyyppisiä kielikuvia. Esimerkiksi metsäkansan metaforan käyttö tulkintarepertuaarissa Puusta pudonnut Suomi tuottaa suomalaisista hyvin yksilönteisen ja stereotyyppisen kuvan.

8.2.7. Stereotyyppit joksikin tekemisen resursseina

Stereotyypeillä haemme Dyerin (2002, 45) mukaan itsearvostusta ja siksi ne ovat hyvin tunnelatautuneita. Vaikka stereotyyppit ovatkin maailmaa jäsentävä luokittelun muoto, ne kuitenkin tuottavat petollisen väärää tietoa niiden tiivistäessä suuren määrän ristiriitaista tietoa yhteen diskurssiin. Stereotyyppiä herättää tunne siitä, että sen sisältämä tieto on yhteisesti jaettua tietoa tietystä sosiaalisesta ryhmästä. Stereotyyppit on rakennettu kuitenkin valtahierarkian pönkittämiseksi ja konsensus niiden takana on lopulta itse asiassa illuusio. (Emt., 47–50.)

Samoin Hall (1999, 192, 199–200) liittyy stereotyyppiaan vallan merkityksen, jonka avulla voidaan luokitella ja konstruoida ihmisiä tietyn ryhmän ulkopuolelle. Hallin (emt., 120, 213–218) näkemyksen mukaan jokainen diskurssi synnyttää vastadiskurssin. Onkin mielenkiintoista huomata, miten tutkimusaineistoni kirjoittajat pyrkivät rakentamaan vastadiskursseja suomalaisten itsestään rakentamiin diskursseihin. Esimerkiksi suomalaista rehellisyyttä pyrittiin aineistossani horjuttamaan epärehellisyyttä tuottavalla tulkintarepertuaarilla. Tulkintani mukaan se, miten toiseus rakennetaan ja mitä stereotyyppisiä puhujia hyödyntää, saattaa kertoa puhujasta enemmän kuin puheen kohteesta. Esimerkiksi oman tutkielmani aineistossa suomalaisia rasistisiksi rakentavat muualta muuttaneet

saattavat tiettyjä stereotyyppisiä resursseja puheessaan hyödyntämällä itse asiassa tuottaa itsestään hyvin rasistisen kuvan. Samalla tavalla oma vähemmistöryhmään kuulumisen ja muualta Suomeen muuttaneisiin liitetyt stereotypiat voidaan muuttaa ikään kuin ”vasta-aseeksi” rakentamalla suomalaisista vähemmistöryhmä.

Aineistossa ei niinkään viljelty suomalaisten itseensä yleisesti liittämiä stereotypioita muuten kuin suomalaisten hiljaisuuden suhteen. Hallin (1999, 190–193) esittämä määrittely stereotypiasta on näkemykseni mukaan löydettävissä tutkimusaineistosta. Hall kuvailee stereotyypin nimenomaan muutamaa piirrettä illustroivaksi konstruktioksi, jossa kaikki sen kohdetta koskeva pelkistetään muutamiksi yksinkertaisiksi piirteiksi, liioitellaan niitä, ja sitten jähmetetään lopputulos pysyvästi. Tässä kahtia jakamisen prosessissa kaikki stereotypian tuotokseen sopimaton jätetään huomiotta. (Emt.) Tulkintani mukaan suomalaiset rakennettiin aineistossani hyvin stereotyyppisiksi erilaisten paikalleen jähmetettyjen piirteiden ympärille; kaikki suomalaiset konstruointiin esimerkiksi sosiaalisesti haastaviksi, kritiikkiä kestävämmiksi ja niin edelleen. Muutamat kirjoittajat mainitsivat kohdanneensa muutaman poikkeuksen, mutta tämä ei estänyt kirjoittajien pyrkimystä tuottaa kaikki suomalaiset tiettyssä repertuaarissa tietyn stereotyypin mukaiseksi.

8.3. Yhteiskunnallisen kontekstin heijastuminen aineistoon

Tutkimukseni toi mielestäni esille konkreettisella tavalla erilaisia strategioita, joilla suomalaisille tuotettiin tietynlaisia identiteettejä erilaisin tulkintarepertuaarein. Aineisto oli kauttaaltaan negatiivissävyisiä kommentteja sisältävä. Kuten mainittu, tähän syynä lienee alkukysymys, jossa rohkaistiin kertomaan, katuuko muuttoa Suomeen sekä myös jakamaan huonoja kokemuksia. Keskusteluketjun yläkysymyksen ollessa kaikille sama en näe keskustelun taustalla alkaneen taloudellisen taantumien tuottaneen suurta eroa teksteihin, joskin viimeisen kahden vuoden (2009 ja 2010) teksteissä käydään hivenen enemmän keskustelua työelämän vaikeuksista. Kuitenkaan suurta eroa ei ole havaittavissa.

Olisi mielenkiintoista aloittaa keskusteluketju samoilla alkukysymyksillä esimerkiksi kymmenen vuoden päästä ja pohtia sitten yhteiskunnallista eroa suhteessa tämän tutkielman aineistoon. Ehkä vuosina 2006–2008 (ennen taloudellista taantumaa) tilanne ei aineiston muualta muuttaneiden työllisyyden haasteiden suhteen lopulta kovin paljon poikennut laman aikaisesta tilanteesta. Siihen, etten koe aineistoni keskustelussa tapahtuneen eri vuosien välillä suuria muutoksia voi vaikuttaa myös se, että tulkintani mukaan monella aineiston kirjoittajalla on Suomessa työpaikka. Toisaalta

syrjimisen ja ”korvien sulkemisen” kokemukset saattoivat aineistossani kärjistyä laman aikana myös työpaikoilla resurssien kaventuessa. En voi kuitenkaan diskursiivista tutkimusta tehdessäni saada vastauksia tämän tyyppisiin kysymyksiin.

En myöskään käsitellyt aineistoani jakaen sitä eri vuosiin. Käsittelin aineistoa kokonaisuutena nostaten esiin erilaisia tulkintarepertuaareja yhteenvetona kaikista vuosista. Aineiston käsittelyä intertekstuaalisena vuorovaikutuksena oli vaikeaa käytännössä toteuttaa myös sen takia, että osa kommenteista sai vastauksia tai reaktioita vasta kuukausien tai jopa vuosien päästä. Itse aineistossa siis hypittiin ajallisesti edestakaisin saman kirjoittajan vastatessa vuoden 2006 viestiin sekä tuoreeseen kommenttiin. Läpi aineiston tulkintarepertuaareja konstruoidaan kuitenkin työelämän kokemuksiin nojautuen, ja koen aiemmin esittelemieni muualta Suomeen muuttaneiden työelämää koskevien tutkimusten tulosten heijastuvan myös aineistoni tulkintarepertuaareista.

8.4. Työelämä ura- ja rekrytointisivuston keskustelun tulkintarepertuaareissa

Heikkilän ja Pikkaraisen (2006) tutkimuksen mukaan Suomeen muualta muuttaneet kokevat, että he ovat työmarkkinoilla erilaisessa asemassa kuin valtaväestö. Heidän haastattelemistaan maahan muuttaneista tuntuu, että ulkomaalaistaustaisiin kohdistuu epäilyjä, jotka vaikeuttavat heidän työnsaantiaan. Eri tutkimuksissa haastateltujen maahan muuttaneiden mukaan työnantajat kiinnittävät huomiota epätäydelliseen suomen kielen taitoon meriittien sijasta. (Heikkilä & Pikkarainen 2006, 266.) Aineistoni rasistista, työn saannin kannalta mahdotonta ja kielimuurin Suomea rakentavissa tulkintarepertuaareissa eksplikoitiin kokemuksia, joiden mukaan omaa kielitaitoa sai toistamiseen saakka todistella ja omia mielipiteitä ei kuunneltu ennen kuin joku suomalainen esitti tismalleen saman idean.

Muutamat aineistossa kirjoittavat muualta muuttaneet, jotka rakensivat työpaikkansa ”hyväksi” kirjoittivat myös tilanteista, joissa työkaverit konstruointiin ”ihan mukaviksi”. Työpaikkansa ongelmista kirjoittaneet muualta muuttaneet taas konstruivat Suomea negatiivisilla tulkintarepertuaareilla. Mielestäni työpaikoilla olisikin hyvä pohtia vuorovaikutuksen laadun laajempia yhteiskunnallisia seurauksia. Jos muualta Suomeen muuttaneet kokevat työpaikoilla olevansa aliarvostettuja, voivat he nähdä suomalaiset ja suomalaisuuden negatiivisena. Tämä taas monien (esim. Sabour 2001; Jasinskaja-Lahti & Mähönen 2009; Horenchuk 2009; Liebkind 2009) tutkimusten mukaan hidastaa itse integraatiota tai lopettaa sen kokonaan.

Aineistossani työelämä konstruoituu hyvin tärkeäksi. Kun muualta muuttaneet kirjoittavat olevansa tyytyväisiä elämäänsä Suomessa, ensimmäiseksi tyytyväisyyden syyksi mainitaan työpaikka. Muualta Suomeen muuttaneet Sutelan (2005, 95) mukaan jakautuvat kahteen luokkaan, jossa toiset tekevät arvostettuja ”suomalaisia töitä” kun taas toinen osa tuomitaan suorittavaan luokkaan. Tulkintani mukaan suurin osa aineistoni kirjoittajista tekee arvostettuja töitä, sillä he kirjoittavat paljon päätöksenteko- ja johtamiskulttuurista työpaikoillaan. Vaikka suurin kriteeri työelämässä onnistumiselle on esimerkiksi Sutelan (2005) tutkimuksessa suomen kielen osaaminen, niin englanninkielisissä yrityksissä työllistymisen pelkällä englannin kielen taidolla on mahdollista, kuten aineistoni kirjoittajien tapauksessa, sillä monissa kirjoituksissa mainitaan työpaikan käyttökieleksi englanti. Toisaalta IT-alan yrityksissä toivotaan vain englannin kielen osaamista, mutta käytännön viihtyvyyden takia myös suomen kielen taitoa odotetaan (Martin 2002, 39–40). Monet aineiston kirjoittajista mainitsevatkin yrityksistään puhua suomea englannin kielellä työskentelystä huolimatta.

Monien tutkimusten mukaan muualta Suomeen muuttaneiden työuria leimaa usein pätkittäisyys, työttömyyden ja työllisyyden välillä vuorottelu. Työttömyyden uhkaan liittyvä epävarmuus on jotakuinkin yhtä yleistä kuin työttömyyskokemukset. Työttömyyden pelko on yhteydessä ylipäättäänkin heikkoon työmarkkina-asemaan. Työttömyyttä pelkäävät eniten määrä- tai osa-aikaiset työntekijät, vasta lyhyen aikaa palkkatyössä olleet sekä työtä edeltävinä vuosina työttömyyttä kokeneet palkansaajat. (Forsander 2002, 102.) Ehkä aineistossani eksplikoitu epävarmuus työpaikan pysyvyydestä on herättänyt aineiston kirjoittajissa epätoivoa ja sitä kautta myös jopa suoranaista rasismia suomalaisia kohtaan. Toisaalta aineistossa konstruointiin rasistisia kokemuksia työnhaun prosesseissa, joten lienee luonnollista, että omien syrjinnän kokemusten kautta myös valtaryhmän toimintaa ja identiteettiä tuotetaan rasistisin keinoin (esim. Jasinskaja-Lahti, Liebkind & Solheim 2009). Aineistossa käytettiin paljon työelämään liittyviä esimerkkejä ja samalla kuitenkin tulkintarepertuaarit olivat hyvin kriittisiä ja negatiivisia. Onkin mielestäni aiheellista pohtia, miksi työelämä konstruoituu niin negatiivisesti aineistossa. Mitä seurauksia näillä negatiivisilla tulkintarepertuaareilla voi olla? Pohdin lyhyesti seuraavassa kappaleessa kolmatta tutkimuskysymystä: Millaisia seurauksia aineistosta piirtyneiden repertuaarien käytöllä voi olla yhteiskunnallisella tasolla?

8.5. Tulkintarepertuaarien mahdollisia yhteiskunnallisia seurauksia

Performatiivit ovat (ks. Austin 1962) ennemminkin kielellisiä tekoja kun tosilausumia. Onkin hyvä pitää mielessä, että aineistoni kirjoituksissa suomalaisille tai Suomelle tuotetut identiteetit tai repertuaarit ovat vain kielellisiä konstruktioita, ei ”tosiasioiden” kuvailua. Vaikka suomalaisuutta performoidaan, eli esitetään, performatiivisten kielellisten tekojen kautta, kuitenkin suomalaisuus aineistossa konstruoi ”tosielämän” kokemuksista. Tästäkin huolimatta kaikki kokemukset ovat konstruktioita, vaikka kokemukset perustuisivatkin omakohtaisesti koettuihin hetkiin, sillä sosiaalisen konstruktionismin perspektiivin mukaan se, miten asioita tulkitsemme ja miten kokemuksemme muille esitämme, on osa sosiaalisesti konstruotua ja sosiaalisesti vuorovaikutuksessa tuotettua todellisuutta. Metodologisena lähtökohtana aineistoni analyysimenetelmässä diskurssianalyysissä on se, että puhuttua tai kirjoitettua kieltä ei nähdä ulkoisen todellisuuden tai sisäisen psyykkisen tilan heijasteena (Wetherell & Potter 1988). En voi siis olettaa, että aineistossa kerrotut kokemukset olisivat jonkun tapahtuneen asian todenmukainen heijaste, vaan tapahtumat kerrotaan aineistossani kielellisinä tekoina osana tiettyjä tulkintarepertuaareja, joilla suomalaisuutta pyritään tuottamaan jonkinlaiseksi. Aineistoni kirjoittajat rakentavat intertekstuaalisesti ja yhdessä tietynlaista suomalaisuutta, joka voi rakentua täysin eri tavoin eri konteksteissa. Vaikka aineistoni repertuaarit olisivatkin vain tähän yhteen aineistoon yleistettävissä olevia sosiaalisia konstruktioita, on silti hyvä pohtia sitä, millaisia seurauksia aineiston tulkintarepertuaarien *käytöllä* voi olla.

Mikäli muualta Suomeen muuttaneet käyttävät laajasti aineistostani esiin piirtyneitä tulkintarepertuaareja keskusteluissa muiden muualta muuttajien kanssa, he mahdollisesti saavat muutkin muualta muuttajat konstruoimaan Suomen negatiivisemmin. Oman ympäristön näkeminen negatiivisena ja oman aseman näkeminen epäoikeudenmukaisena taas aiheuttaa turhautumista esimerkiksi frustraatio-aggressio-teorian (esim. Dollard ym. 1939) ja suhteellisen deprivaaation (esim. Runcimann 1966 & Gurr 1970) teorian mukaan. Turhautumisen aiheuttama vihamielisyys valtaryhmää kohtaan aiheuttaa mahdollisesti myös sopeutumisvaikeuksia. Mikäli suomalaisuus ja Suomi rakentuvat joidenkin muualta Suomeen muuttaneiden keskustelussa aineistoni tulkintarepertuaarien lailla, voi se olla merkki myös siitä, etteivät he koe olevansa valtaväestön silmissä hyväksytyjä (Janinskaja-Lahti & Mähönen 2009). Tämä puolestaan johtaa vihamielisyyteen valtaväestöä kohtaan, ja hidastaa integraatiota (esim. Sabour 2001; Janinskaja-Lahti & Mähönen 2009; Horenchuk 2009; Liebkind 2009). Mikäli suomalaisuus peilautuu muualta Suomeen muuttaneiden konstruktioissa hyvin negatiivisesti, ei myöskään omaa identiteettiä

mahdollisesti haluta liittää millään tavalla suomalaisuuteen, mikä puolestaan estää psykologisen hyvinvoinnin kannalta suotavaa kaksikulttuurista identiteettiä. Liebkindin mukaan hyvät etniset suhteet maassamme edellyttävät molemminpuolista sopeutumista. Liebkindin (2009, 22) mukaan kaksikulttuurisuus eli alkuperäisen ja tulomaan kulttuurin näkeminen psykologisesti hyvinä, auttaa positiivisen identiteetin muodostamisessa.

Joidenkin muualta muuttajien tuottaessa Suomen ja suomalaiset negatiiviseen valoon, saattaa tämä myös levittää Suomesta negatiivista mainetta. Samoin muualta Suomeen muuttaneiden konstruoidessa työelämää hyvin negatiivisesti ei muualta Suomeen muuttaneiden osaamista ehkä pystytä hyödyntämään työelämässä, sillä suomalaisuuden mahdollinen konstruointi negatiiviseksi ei varmasti inspiroi yhteistyöhön suomalaisten kanssa tai tuloksellisuuteen suomalaisessa yrityksessä. Toisin sanoen tulkintarepertuaareissa eksplikoitujen syrjinnän kokemukset tai huono vuoro vaikutus estävät mahdollisesti myös hyviä työtuloksia ja hyvää yhteistyötä työpaikoilla.

Jotain hyvääkin voidaan kuitenkin nähdä aineistoni tulkintarepertuaareissa. Niissä Suomi nähdään kauniin luonnon maana. Tätä arvostetaan, ja muualta muuttajat pyrkivät varmasti jatkossa suojelemaan ja kunnioittamaan luontoa. Osassa aineiston kirjoituksissa elää myös toive monikulttuurisemmasta ja avoimemmasta Suomesta. Toivo rasismien vähentymisestä, muualta muuttajien osaamisesta hyötymisestä, kritiikistä oppimisesta, ja niin edelleen, rakennetaan asioiksi, joita Suomelle toivotaan. Tulkintani mukaan kriittisten ja negatiivisten tulkintarepertuaarien kautta aineiston kirjoittajat toivovat siis Suomelle hyviä asioita, jotka mahdollisesti kehittäisivät Suomea. Vain muutama kirjoittaja kiroaa Suomen yksinäisyyteen. Aineiston Rasistisen Suomen tulkintarepertuaarissa välinpitämättömyys rasismia kohtaan tuotetaan pahaksi ilmiöksi. Mielestäni on hyvä, että aineistossa kirjoittavat muualta Suomeen muuttaneet eivät ainakaan suhtaudu Suomeen välinpitämättömästi, sillä muuten näitä Suomen ja suomalaisten negatiivisiksi konstruoituja puolia ei edes käsiteltäisi aineistossa, vaan ne sivuutettaisiin ja jätettäisiin oman onnensa ojaan. Aineistoni tulkintarepertuaarit voidaankin kritiikin sijaan kääntää kehitysideoiksi. Muualta muuttajan ei tarvitse mielestäni olla kritiikitön uutta maataan kohtaan. Kritiikkiä voi kuunnella ja se voidaan nähdä myös kehittävänä eteenpäin vievänä voimana. Pohdin kritiikin merkitystä ja suomalaisuuden peilaamista laajemmin seuraavassa, tutkielmani viimeisessä luvussa.

9. Pohdintaa

Tässä luvussa pohdin tutkimukseni onnistumista niin eettisesti kuin siinä, kuinka hyvin tutkimukseni lopulta peilasi suomalaisuutta. Pohdin tutkimukseni viimeisessä luvussa myös sitä, miten diskurssien tiedostamisen kautta niin sanotun valtaväestön ja muualta Suomeen muuttaneiden välistä vuorovaikutusta voisi parantaa. Esitän luvussa myös muutaman jatkotutkimusidean sekä asetan tutkimustulosten pohjalta oman suomalaisuuteni reflektion kohteeksi.

9.1. Eettistä pohdintaa

Vaikka tutkimukseni ei ole yleistettävissä koskemaan aineiston ulkopuolista elämää, tarjosi se mielestäni mielenkiintoisen matkan osaksi keskustelua, jossa suomalaisuutta konstruointiin ulkopuolisin silmin peilattuna. Pohdin kuitenkin tutkimuksen tekemisen aikana paljon sen onnistumista, sen kompastuskiviä ja eettisyyttä. Jo ennen tutkimukseni aloittamista pohdin sitä, voinko tehdä diskursiivista tutkimusta kahdella eri kielellä. Tämä ei kuitenkaan mielestäni osoittautunut ongelmaksi, sillä aineistossa tuotettiin suomalaisuutta selkeästi tiettyjen metaforien ympärille. Aineistossani käytetyt metaforat, kuten ”puusta pudonnut kansa”, ”metsäkansa”, ”konsensus”, ”harmaa massa”, ”suomisyndrooma” ja niin edelleen, löytyvät yhtälailla suomen kielestä. Ainoastaan ”superior” -termin kohdalla jouduin pohtimaan käännöstä, jonka sitten löysin ylempiarvoinen-termistä. Muuten samat metaforat ja puheryppäät, eli tyypilliset tulkintarepertuaarien rakennusainekset, toistuivat eri repertuaarien kohdalla, joten koin, että analyysissäni en joutunut ongelmiin eri analyysi- ja aineistokielen takia. Muutenkin kuvasin näkemykseni mukaan tulkintarepertuaareja hyvin tarkasti aineistoon tukeutuen, joten en analyysissäni ryhtynyt kehittämään kielellisiä ilmauksia, joita ei itse aineistosta löytyisi. Suuremmaksi eettiseksi pohdinnan kohteeksi kielen sijaan nousi tutkimuksessani internetin erityisyys tutkimuskohteena.

Kuten aiemmin olen pohtinut, olisi tämä suomalaisuutta tuottava keskustelu voinut olla täysin erilainen, jos olisin suomalaisen roolissa haastatellut maahan muuttaneita. Silloin mahdollisesti tietyt kielikuvat ja keskustelun normit olisivat voineet olla erilaisia. Päädyin kuitenkin tutkimaan internet-keskustelua, koska en halunnut valtaväestön edustajana vaikuttaa tulkintarepertuaarien tuottamiseen. Kuitenkin internet-keskustelussakin voi esiintyä seikkoja, jotka vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Kendal (1999) esimerkiksi kokee nettiyhteisössä rakentuvan

samanmielisyyden aiheuttavan moraalitonta keskustelun tasoa. Samanmielisyyden eri asioiden suhteen synnyttää Kendalin mukaan (1999, 61) moraalittomuuden lisäksi myös kärjistettyyn homogeenisyyteen pyrkimistä. Voikin hyvin olla, että internet keskustelupaikkana motivoi samanmielisyyteen pyrkimiseen esimerkiksi kasvotusten käytyä keskustelua helpommin muun muassa sen takia, että kirjoituksissa pyritään antamaan vertaistukea pönkittämällä edellisten kirjoittajien tuottamia konstruktioita. Toisaalta internet voi olla paikka keskustella asioista silloin, kun kirjoittaja on nimenomaan kokenut negatiivisia tapahtumia elämässään. Voihan olla niin, että työelämässä on paljon tyytyväisiä muualta Suomeen muuttaneita, ja hyvien kokemustensa ansiosta heillä ei yksinkertaisesti ole tarvetta puida asioitaan keskustelusivustoilla. Todennäköisesti internetiin mennäänkin keskustelemaan tai kirjoittamaan vain silloin, kun halutaan puhdistaa ilmaa. Sen takia, että internetissä keskustelelee mahdollisesti vain se negatiivisin mahdollinen ryhmä, en voi sanoa tutkimuskohteeni olevan heterogeeninen sen suuresta kirjoittajamäärästä huolimatta.

Internetin avoimuus ja roolini sivuston tarkkailijana sai minut pohtimaan myös eettisyyttäni tutkijana. Onko oikein, että joku kopioi jonkin nettiyhteisön keskustelun hyödyntääkseen sen osana tutkimusta ilmoittamatta keskustelijoille asiasta? Tiedän, että sivulle pääsi lukemaan viestejä ilman kirjautumista, joten sinänsä sivusto on kaikkien luettavissa. Kuitenkin tavoitteeni suojata muualta Suomeen muuttaneita ei välttämättä onnistunut tutkimuksessani, sillä tutkijan ”suurennuslasillani” olen nostanut tiettyjä keskustelun piirteitä esille ja tuottanut tiettyjä tutkimustuloksia omassa tieteilijän maailmassani ja omilla kriteereilläni. Esitän analyysissä kirjoittajien rakentavan kymmenen tulkintarepertuaaria. Ehkeivät he kuitenkaan keskustellessaan olisi halunneet jonkun muodostavan kirjoituksistaan tieteellistä analyysiä. Mahdollisesti he haluaisivat kertoa suomalaisille Suomesta täysin erilaisia tarinoita. Ehkä he hakivat tilaa, jossa jakaa ja purkaa mieltään painavat ongelmat, ja nämä ongelmat oli kohdennettu vain vertaisille, ei suomalaisten luettavaksi. Onkin mahdollista, että nämä ”katharsista” kokemusta kaipaavat kirjoittajat, joilla oli uuteen maahan sopeutumisessa ”paha päivä”, hakeutuivat juuri tämän viestiketjun keskustelijoiksi. He halusivat luultavasti keskustella ilman seurauksia tai ulkopuolisen analysointeja. Toisaalta useat kirjoittajat mainitsivat teksteissään toivovansa, että suomalaiset kuulisivat heidän ongelmistaan Suomessa.

Koen, että tutkijana toimin jossakin määrin hyväksikäyttäjän roolissa altistaessani tutkielmassani kirjoittajien ongelmia ja henkilökohtaisia elämänmuutoksia osaksi analyysiä, joiden tuloksiin itse aineiston kirjoittajilla ei ole sanottavaa. Tuotan tietynlaisen maailman käyttäen hyväksi heidän maailmoistaan ammennettuja tekstejä. Kaiken lisäksi tulen joissakin analyysini kohdissa tuottaneeksi heidän suomalaisuuden tekemisen tapansa melko rassistisiksi. Näin ollen hyvä

tavoitteeni antaa muualta Suomeen muuttaneille ääni koskien suomalaisuutta, muuttuikin tutkijan tuotokseen muualta muuttajista stereotyyppisinä ihmisinä. Tutkimukseni tavoitteena oli saattaa suomalaisuus peilattavaksi. Halusin, että suomibrändäyksen ajalla pohdittaisiin myös Suomen negatiivisia puolia. Sen sijaan, että tutkimuksellani pyrkisin kehittämään Suomen heikkoja puolia, tuotinkin ehkä sen sijaan Suomeen muualta tulleet negatiivisessa valossa, jolloin edesautan aineiston teksteissä esille tulleita syrjimyksen kokemuksia enemmistön ja muualta Suomeen muuttaneiden välillä.

”Mitä rakastat Suomessa?” -tyyppinen otsikointi olisi varmastikin saanut osakseen paljon enemmän positiivisesti Suomea konstruoivia repertuaareja. Aineistossa kirjoittajat itse kertoivat ”käsittelevänsä vain huonoja puolia, koska niistä nyt keskustellaan”. Toisin sanoen tutkimukseni tulokset ovat sovellettavissa vain ja ainoastaan tämän viestiketjun aloituskysymyksen ”Do you regret moving to Finland?” (Kadutko Suomeen muuttamista?) alle. Jopa samalla keskustelusivustolla eri aloiteviesti voisi saada osakseen hyvin erilaisia repertuaareja.

9.2. Suomalaisuuden asettaminen peilattavaksi

Tutkimusaineiston keskustelijat konstruoivat kokemusperäisyydellä argumentoivilla kirjoituksilla suomalaiset muualta Suomeen muuttaneiden mielipiteitä sivuuttaviksi. Osa teksteistä rakentaa suomalaisista sosiaalisesti etäisiä ihmisiä, jotka torjuvat muualta muuttaneiden yritykset ystäväystyä suomalaisten kanssa. Samoin muualta Suomeen muuttaneiden yritykset puhua suomen kielellä konstruoidaan päättävän tilanteisiin, joissa erilaisen kielenkäytön on koettu herättävän suomalaisissa ylenkatsetta. Tutkimusaineistossa kirjoittavat myös konstruoivat suomalaiset työpaikat epädemokraattisiksi kun Suomen yleinen ilmapiiri tuotetaan erilaiset persoonat ja mielipiteet tukahduttavaksi. Nämä edellä mainitut omakohtaiseksi rakennetut kokemukset konstruointiin ja tuotiin esille monissa kirjoituksissa. Tämän kaltaiset kokemukset eivät varmasti auta suomalaisuuden ja Suomen positiiviseksi konstruoimisessa, vaan väistämättä edellä mainittujen kaltaisten kokemusten vuoksi suomalaiset ja Suomi saavat osakseen negatiivisia repertuaareja.

Maahan muuttajien sopeutumisen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että Suomi tarjoaisi positiivisen kontekstin muualta Suomeen muuttaville. Sopeutumista suomalaiseen kulttuuriin edesauttaa Liebkinderin (2009, 23) mukaan positiivisia identiteettikategorioita tarjoava sosiaalinen konteksti. Näin muualta muuttaneen on mahdollista ylläpitää sekä lähtö- että tulomaansa kulttuureja osana

identiteettiään. Horenczyksen (2009) tutkimukset ovat osoittaneet sen, että enemmistön asenteet muualta muuttaneita kohtaan peilautuvat muualta muuttaneiden mahdollisuuksiin sopeutua ja rakentaa positiivinen identiteetti. Jatkossa Suomessa olisi sekä tutkimuksen keinoin että yleisellä tasolla mielestäni aiheellista pohtia sitä, millaisia identiteettikategorioita Suomi maahan muualta muuttaneille tarjoaa. Mielestäni tutkimukseni kaltainen peilin tarjoaminen on hyvä keino siirtää muualta muuttajien konstruoimia kokemuksia myös suomalaisten tietoisuuteen. Tutkimukseni repertuaarit ja niitä rakentavat tekstit tuottavat kuvan sosiaalisesti haastavasta ja muita kulttuureja vähempiarvoisena pitävästä Suomesta. Tulkintarepertuaarieni sisältö on hyvin kriittistä. Kriittistä voi kuitenkin oppia ja sen voi ottaa kehittäväksi. Kriittistä suhtautumista yhteiskunnassa vallitseviin puhetapoihin voi jo pelkästään yksilötasolla harjoittaa pohtimalla omien diskurssien käyttöä.

Aineiston kirjoituksissa eksplikoitu ”Hyväksy Suomi tällaisena tai lähde” -tyyppisen kehottelun seurauksia olisi hyvä pohtia yhteiskunnallisella tasolla laajemminkin. Jasinskaja-Lahden ja Mähösen (2009) tutkimusten perusteella ulkoryhmän asenteet valtaryhmää kohtaan peilautuvat ryhmien välisistä suhteista. Ne eivät siis synny valtavyöryhmän toiminnasta erillään. Jos joku kokee Suomen negatiivisesti, olisikin mielestäni syyttelyn tai lähtemisen ehdottelun sijaan ensin pohdittava omaa henkilökohtaista tai laajemmin koko Suomen responsiivisuutta suhteessa muualta muuttajiin. Koska media on esimerkiksi Horstin (2002) mukaan usein ainoa väline saada tietoa muualta muuttaneista, olisi sen mielestäni myös asetettava peilin eteen ja pohdittava omaa vaikutusvaltaansa muualta muuttajia koskevien diskurssien synnyttämisessä. Viittasin aiemmin luvussa neljä kahteen eri tapaan puhua pakolaisista. Tiedostamalla diskurssien voiman ja niiden seurauksellisuuden, esimerkiksi sosiaalipsykologien neuvonannosta, media voisi pohtia sitä, millaista sosiaalista todellisuutta se osaltaan rakentaa.

Honkasalon (2003, 183–184) mukaan yhteiskunnasta tulee peili, jonka kautta muualta muuttajat näkevät itsensä helposti negaation kautta, ja koen median ajoittain tarjoavan suomalaisille melko negatiivisia tapoja nähdä muualta muuttajat. Näitä tapoja konstruoida muualta muuttajat käytetään arkipäivässä suomalaisten ja muualta muuttajien esimerkiksi ollessa keskenään samassa työssä. Median olisi hyvä tietää, että muualta muuttajista keskustelu on myös osa muualta Suomeen muuttajien integraatioprosessia keskustelussa synnytettyjen diskurssien vaikuttaessa enemmistön ja ulkoryhmien väliseen vuorovaikutukseen. Valtio-opin dosentti Pasi Saukkonen kirjoittaa Helsingin Sanomissa 7.3.2011, että ”jos kotoutumisen epäonnistuminen pannaan vain maahanmuuttajien ja uusien vähemmistöryhmien syyksi, vastaanottomaan omat politiikat, hallintokäytännöt ja arvomaailma säästyvät kriittiseltä arvioinnilta”. Suomeen muuttaneiden heikko työllistyminen ja

omiin yhteisöihinsä sulkeutuminen saattavat johtua Saukkosen mukaan myös siitä, että kantaväestö ei halua olla heidän kanssaan tekemisissä, ja rekrytoinnissa esiintyy järjestelmällistä syrjintää. Myös näitä ulkopuolelle sulkevia mekanismeja pitäisi Saukkosen (HS 7.3.2011) mukaan tutkia kunnolla. Näiden mekanismien tutkiminen tulevaisuudessa olisikin hyvin tärkeä tutkimuksen aihe. Myös Suomeen muualta muuttavia työllistävät yritykset ja työpaikat voisivat pohtia toimintaansa ja sitä, löytyykö työpaikan vuorovaikutuksesta Saukkolan (emt.) mainitsemia ”ulkopuolelle sulkevia mekanismeja”. Pohdin tutkimusta tehdessäni usein sitä, muuttuisiko vuorovaikutus aineistoni kirjoittajien työpaikoilla, jos aineistoni kirjoittajien kollegat saisivat lukea tutkimukseni tuloksia tai aineistoni kirjoittajien kommentteja.

Yksi konkreettinen esimerkki vuorovaikutuksessa tapahtuneesta muutoksesta löytyi myös aineistostani. Aineistoissani kirjoitti amerikkalainen lukion vaihto-oppilas, joka kertoi ongelmistaan suomalaisten lukiolaisten kanssa. Hän julkaisi aineistoni keskustelupalstalle kirjoittamansa tekstin myös lukiossaan ja tämän jälkeen kirjoittajan mukaan vuorovaikutus ja siinä ilmenneet ongelmat sekä itse lukiossa että lukion ulkopuolisissa sosiaalisissa tilanteissa paranivat huomattavasti. Suomalaisuuden peilaaminen ja pohtiminen analyysini lukemisen avulla ja sen tulosten motivoimana on mielestäni helppoa, sillä aineistoni kirjoittajat antavat hyvin konkreettisia esimerkkejä rakentamiensa tulkintarepertuaarien tueksi. Yhtenä esimerkkinä aineistosta nousi usein, että aineiston kirjoittajien ideoita ei ole kuunneltu ennen kuin joku suomalaissyntyinen esitti tismalleen saman idean. Kuuntelemalla tämäntyyppisiä konkreettisia kokemuksia, voimme näkemykseni mukaan peilata omaa käytöstämme, ajatus- ja toimintamallejamme ja pyrkiä tiedostamisen kautta muutokseen niissä.

Itse analyysiä tehdessäni asetin oman suomalaisuuteni aineiston tulkintarepertuaarien kautta peilattavaksi. Pohdin muun muassa sitä, pidätkö suomalaisten ideoita tiedostamattani vartenotettavampina vaihtoehtoina kuin muualta tulleiden. Ajattelenko, että fyysisesti sijaintiaan vaihtaneiden (ks. aineistonäyte 15.) muualta muuttajien on muutettava myös makutottumuksensa? Pyrinkö kalastelemaan kehuja ja sulkemaan korvani kritiikiltä konstruoimalla kritiikin valittamiseksi kehitysneuvojen sijaan? Onko tämä aineistossa konstruoitu mahdollinen homogeneisyyteen ja yksimielisyyteen pyrkiminen rakennettu kansamme diskursseihin niin, että olemme niiden vankeja? Esimerkiksi kritiikin kokeminen valittamisena on mielestäni diskurssi, jonka avulla mahdollisesti vaikeina aikoina saatiin ihmiset jaksamaan valittamatta. Kuitenkin tietyissä konteksteissa kritisoinnin konstruointi valittamiseksi estää epäkohtien avointa esille tuomista. Toisin sanoen itse asetin analyysin kautta suomalaisuuteni peilattavaksi ja olen varma,

että performoin omaa kansallista identiteettiäni jatkossa eri lailla tiedostaen ne diskurssit, joista on historian muokkauksessa tehty itsestään selviä tiettyjä tarkoituksia varten.

Mielestäni tutkimukseni onnistui suomalaisuuden peilaamisessa kriittisesti. Joka ikisestä maasta löytyy varmasti kehitettävää. Oma tutkimukseni tarjosi pienen palan kritiikkiä eri maissa asuneiden ihmisten tuottamien tulkintarepertuaarien esittelyn muodossa. Eri asia onkin sitten se, hyödyntääkö tutkimukseni kautta esille päässyttä kritiikkiä kukaan ja asettaako kukaan oman toimintansa peilin eteen. Toisaalta tutkimukseni ei tarjonnut avaimia siihen, miten esimerkiksi vuorovaikutusta enemmistön ja vähemmistön edustajien välillä voisi parantaa muuten kuin diskurssien tiedostamista suosittelemalla. Jatkotutkimusta tutkimukseni innoittamana olisikin mielenkiintoista tehdä itse työpaikoilla, joissa suomalaiset ja muualta muuttaneet työskentelevät yhdessä. Mielenkiintoista olisi tutkia, miten suomalaisuutta peilattaisiin ja tuotettaisiin erilaisissa työpaikoissa. Olisi mielenkiintoista myös seurata suomalaisuuden tuottamista muissa maissa esimerkiksi kansainvälisissä neuvotteluissa. Suomalaisuus on performatiivisuuden näkökulmasta muuttuvaa. Lehtosen (2004a, 12–13) mukaan se muovautuu ja muuttuu suhteissa. Olisikin mielenkiintoista tutkia myös sitä, muuttuisivatko kansallista identiteettiämme pönkittävät diskurssit, kuten diskurssi rehellisestä suomalaisesta, jos suomalaiset kuuntelisivat muista maista tulleita, tai itse muissa maissa ollessaan suomalaisuutta uudenlaisista näkökulmista rakentavia puheenvuoroja.

Korvansa sulkevaa yksimielistä ja homogeenistä Suomea rakentava tulkintarepertuaari konstruoi suomalaisista ihmisiä, jotka eivät halua hyötyä kritiikistä, vaan se lakaistaan maton alle. Vaikka aineistossa konstruoituja parannusehdotuksia, kuten konfliktista hyötymistä eri näkökulmien kautta, ei otettaisikaan käyttöön, voimme silti pyrkiä arvostamaan vähemmistön edustajien mielipiteitä ja samalla antaa heille tunteen siitä, että heidän ideoitaan kuunnellaan tasavertaisesti. Paremmat enemmistön ja vähemmistön väliset suhteet parantaisivat mahdollisesti myös muualta Suomeen muuttaneiden asenteita, ja paremmat asenteet varmasti johtaisivat vaivattomampaan integroitumiseen. Tämä taas hyödyttäisi yhteiskuntaa laajemminkin.

Toisin sanoen näkemykseni mukaan kritiikkiä pitää lähtökohtaisesti kuunnella ja kunnioittaa, vaikka siitä ei haluaisikaan ottaa vaaria. Seuraavan sivun aineistonäytteen kirjoittajan mielestä joka maassa on hyvät ja huonot puolensa. Kirjoittajan mielestä Suomea ei kuitenkaan koskaan voi pitää maailman parhaana maana ennen kuin sen miinuksiin kiinnitetään huomiota. Matkalla sosiaalisesti tuotettuun ”parhaaseen maahan” voimme pysähtyä kuulemaan aineistossa kirjoittavan muualta Suomeen muuttaneen kommenttia:

Aineistonäyte 67.

Let me just say like every country Finland has its pluses and minuses. Its never going to be recognized as the best country on the planet until its minuses are given attention by the people of Finland.!. (Founder 13.6.2006)

Lähteet

Painetut lähteet

- Agre, P.E. (1998) Designing Genres for New Media: Social, Economic, and Political Contexts. In Jones, S. (ed.) *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. London: Sage Publications Inc., 69–99.
- Ahokas, M. (2010) Ryhmät ja niiden väliset suhteet. Teoksessa Suoninen, E., Pirttilä-Backman, A-M., Lahikainen A.R. & Ahokas, M. (toim.) *Arjen sosiaalipsykologia*. Helsinki: WSOYpro Oy, 185–242.
- Allport, G.W. (1954) *The Nature of Prejudice*. Reading: Addison-Wesley.
- Anttila, J. (2007) Kansallinen identiteetti ja suomalaiseksi samaistuminen. *Sosiaalipsykologisia tutkimuksia 14*. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Austin, J.L. (1962) *How to Do Things with Words*. Cambridge: Harvard University Press.
- Berger, P. & Luckmann, T. (1994) *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Suom. ja toim. Raiskila, V. Helsinki: Gaudeamus. Englanninkielinen alkuteos. 1966.
- Berry, J.W. (1997) Immigration, Acculturation and Adaption. *Applied Psychology: An national review* 46 (1), 5–6.
- Boerner, P. (1986) *Concepts of National Identity - an Interdisciplinary Dialogue*. Baden-Baden: Nomos.
- Bourhis, R.Y., Moise, L.C., Perreault, S. & Senecal, S. (1997) Towards an Interactive Acculturation Model. A Social Psychological Approach. *International Journal of Psychology*, 21, 258–278.
- Brown, R. (2000) *Group Processes. Dynamics within and between Groups*. Second Edition. Univerdity of Kent: Blackwell Publishing. Alkuperäinen painos 1988.
- Burkhalter, B. (2001) Reading Race Online: Discovering Racial Identity in Usenet Discussions. In Kollock, P. & Smith, M.A. (eds.) *Communities in Cyberspace*. London & New York: Routledge, 60–75.
- Caslets, S. & Miller, M. J. (1993) *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: The Machillan Press LTD.
- Cooks, L. (2001) Negotiating National Identity and Social Movement in Cyberspace: Natives and Invaders on the Panama-L Listserv. In Ebo, B. (ed.) *Cyberimperialism? Global Relations in the New Electronic Frontier*. London: Praeger, 233–252.
- Dollard, J., Doob, L., Miller, N.E., Mowrer, O.H. & Sears, R.R. (1939) *Frustration and Aggression*. New Haven, CT: Yale University Press.

- Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. (2002) *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus.
- Dufva, H. (2002) Dialogia suomalaisuudesta. Teoksessa Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus, 21–38.
- Dyer, R. (2002) *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*. Tampere: Vastapaino.
- Forsander, A. & Alitolppa-Niitamo, A. (2000) Maahanmuuttajien työllistyminen ja työhallinto – keitä, miten ja minne. Helsinki: Työhallinnon julkaisuja 242.
- Forsander, A. (2002) Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Väestöliitto. Väestötutkimuslaitos D 39/2002.
- Gergen, K. (1999) *An Invitation to Social Construction*. London: Sage Publications.
- Goffman, E. (1967) *Interaction ritual: Essays on Face-to-face Behavior*. New York: Pantheon.
- Gurr, T.R. (1970) *Why Men Rebel*. Princeton: Princeton University Press.
- Hall, S. (1999) *Identiteetti*. Suom. & toim.. Lehtonen, M. & Herkman J.. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. (2006) Maahanmuuttajien työllisyys. Teoksessa Martikainen, T. (toim.) *Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla*. Helsinki: Hakapaino Oy, 257–277.
- Helkama, K. & Myllyniemi, R. & Liebkind, K. (1998) *Johdatus sosiaalipsykologiaan*. Helsinki: Edita.
- Heritage, J. (1988) Explanations as Accounts: A Conversation Analytic Perspective. In Antaki, C. (ed.) *Analysing Everyday Explanations. A Casebook of Methods*. London: Sage, 163–183.
- Hollihan, T.A. & Baaske, K.T. (1994) *Arguments and Arguing. The Products and Process of Human Decision Making*. New York: St. Martin's Press.
- Honkasalo, V. (2003) Voiko jäsenyyttä valita? Nuorten maahanmuuttajien tulkintoja suomalaisuudesta ja rasismista. Teoksessa Harinen, P. (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Hakapaino Oy, 158–190.
- Horenczyk, G. (2009) Multiple Reference Groups: Towards the Mapping of Immigrants' Complex Social Worlds. In Jasinskaja-Lahti, I & Mähönen, T. (eds.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation –The Cornerstones of Intercultural Encounters*. Helsinki University Press: Gaudeamus, 67–80.
- Horsti, K. (2002) Maailma kylässä – ei jäämässä. Kulttuurisen moninaisuuden ohittaminen mediassa. Teoksessa Tapper, H. (toim.) *Me median maisemassa –reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Palmenia, 140–165.

- Huttunen, H-P. (2002) Akateeminen ahdinko: miten päästä oman alan töihin? Teoksessa Lepola, O. (toim.) Koto-maana Suomi. Kertomuksia maahanmuutosta 1999–2001. Helsinki: Edita Prima Oy, 80–85.
- Iskanus, S. (2002) Kahden kielen ja kulttuurin labyrintissa – venäjänkielisten maahanmuuttajanuorten kieli-identiteetti. Teoksessa Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus, 200–218.
- Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind K. & Vesala, T. (2002) Rasismi ja syrjintä Suomessa. Gaudeamus: Helsinki University Press. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Jasinskaja-Lahti, I., Liebkind, K. & Solheim, E. (2009) To Identify or not to Identify? National Disidentification as an Alternative Reaction to Perceived Ethnic Discrimination. *Applied Psychology: An International Review*, 58, 105–128.
- Jasinskaja-Lahti, I. & Mähönen T. A. (2009) Intergroup Attitudes among Majority and Minority Groups. In Jasinskaja-Lahti, I & Mähönen, T. (eds.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation –The Cornerstones of Intercultural Encounters*. Helsinki University Press: Gaudeamus, 111–124.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1993) Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysin aakkoset*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 17–47.
- Jokinen, A. (1999) Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 37–53.
- Jokinen, A. & Juhila, K. (1999) Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 54–100.
- Jokinen A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (2004) Johdanto: neuvottelu marginaalien kulttuurisesta paikasta. Teoksessa Jokinen, A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 9–19.
- Juhila, K. (1999a) Kulttuurin jatkuvasti rakentuvat kehät. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 160–200.
- Juhila, K. (1999b) Tutkijan positiot. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino, 201–232.
- Juhila, K. (2004) Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Jokinen, A., Huttunen, L. & Kulmala, A. (toim.) *Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista*. Helsinki: Gaudeamus, 20–32.
- Kendall, L. (1999) Recontextualizing "Cyberspace". *Methodological Considerations for On-Line Research*. In Jones, S. (ed.) *Doing Internet Research. Critical Issues and Methods for Examining the Net*. London: Sage Publications Inc., 57–74.

- Kessler, R.C., Mickelson K.D. & Williams, D.R. (1999) The Prevalence, Distribution, and Mental Health Correlates of Perceived Discrimination in the United States. *Journal of Health and Social Behaviour* 40, 208–230.
- Kollock, P. & Smith, M.A. (2001) Introduction -Communities in Cyberspace. In Kollock, P. & Smith, M.A. (eds.) *Communities in Cyberspace*. London & New York: Routledge, 3–28.
- Lehtonen, M. (2004a) Johdanto: Säiliöstä suhdekimpuksi. Teoksessa Lehtonen, M., Löytty, O. & Ruuska, P. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 9–28.
- Lehtonen, M. (2004b) Suomi on toistettua maata. Teoksessa Lehtonen, M., Löytty, O. & Ruuska, P. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 121–148.
- Lehtonen, M., Löytty, O. & Ruuska, P. (2004) *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino.
- Lepola, O. (2000) Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa. *Suomen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 787*. Helsinki: SKS.
- Liebkind, K. (1996a) Vietnamese refugees in Finland – Changing Cultural Identity. In Breakwell, G.M & Lyons, E. (eds.) *Changing European Identities: Social Psychological Analysis of Social Change*. Oxford: Surrey University Press/Pergamon Press, 227–240.
- Liebkind, K. (1996b) Acculturation and Stress. Vietnamese Refugees in Finland. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 27(2), 161–180.
- Liebkind, K. & Jasinskaja-Lahti, I. (1997) Maahanmuuttajien onnistuneen integroitumisen esteitä. Teoksessa Schulman, H & Kanninen, V. *Sovussa vai syrjässä? Ulkomaalaisten integroituminen Helsinkiin*. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1997, 12. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 93–104.
- Liebkind, K. & Jasinskaja-Lahti, I. (2000a) The Influence of Experiences of Discrimination and Racism on the Psychological Adaption of Immigrants. *Journal of Community and Applied Social Psychology* 10(1), 1-16.
- Liebkind, K. & Jasinskaja-Lahti, I. (2000b) Acculturation and Psychological Well-being Among Immigrant Adolescents in Finland. A comparative Study of Adolescents from Different Cultural Backgrounds. *Journal of Adolescent Research* 15(4), 446–469.
- Liebkind, K. (2001) Acculturation. In Brown, R. & Gaertner, S. (eds.) *Handbook of Social Psychology: Intergroup Processes*. Oxford: Blackwell. 386–406.
- Liebkind, K. (2009) Ethnic Identity and Acculturation. In Jasinskaja-Lahti, I & Mähönen, T. (eds.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation –The Cornerstones of Intercultural Encounters*. Helsinki University Press: Gaudeamus. 13–40.
- Löytty, O. (2005) Toiseus. Kuinka tutkia kohtaamisia ja valtaa? Teoksessa Rastas A., Huttunen L. & Löytty O. (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Helsinki: Vastapaino, 161–189.

- Martin, M. (2002) Suomen kielen oppijasta sen käyttäjäksi. Teoksessa Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus, 39–53.
- Myrskylä, P. (2010) Maahanmuutossa suuria vuosivaihteluita. *Tieto & Trendit* 4-5/2010.
- Paananen, S. (1999) Suomalaisuuden armoilla. Ulkomaalaisten työnhakijoiden luokittelu. Helsinki: Tilastokeskuksen tutkimuksia 228.
- Paananen, S. (toim.) (2005) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus & Edita Prima Oy.
- Parker, I. (1992) *Discourse Dynamics. Critical Analysis for Social and Individual Psychology*. London: Sage Publications.
- Pedersen, A., Griffiths, B. & Watts, S. E (2008) Attitudes Towards Outgroups and the Perception of Consensus: All Feet Do Not Wear One Shoe. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25, 543–557.
- Pietikäinen, S. (2002) Media, kieli ja etniset identiteetit. Teoksessa Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus, 241–255.
- Pietikäinen, S., Dufva, H. & Laihiala-Kankainen, S. (2002). Kieli, kulttuuri ja identiteetti - ääniä suomenniemeltä. Teoksessa Dufva, H., Laihiala-Kankainen, S. & Pietikäinen, S. Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielitutkimuksen keskus, 9–18.
- Poster, M. (1998) Virtual Ethnicity: Tribal Identity in an Age of Global Communications. In Jones, S. (ed.) *Cybersociety 2.0. Revisiting Computer-Mediated Communication and Community*. Sage Publications Inc., 184–211.
- Potter, J. & Wetherell, M. (1987) *Discourse and Social Psychology - Beyond Attitudes and Behaviour*. London: Sage Publications.
- Potter, J. & Edwards, D. (1993) *Discursive Psychology*. London: Sage Publications.
- Raittila, P. & Kutilainen, T. (2000) Rasismi ja etnisyys Suomen sanomalehdissä syksyllä 1999. *Journalismin tutkimusyksikkö*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos, julkaisu C 31/2000.
- Rastas, A (2005) Rasismioppeja, asenteita, toimintaa ja seurauksia. Teoksessa Rastas, A., Huttunen, L., Punamäki R-L. & Tamminen, T. (toim.) *Kulttuuri lapsen kasvattajana*. Vantaa: Dark Oy, 246–265.
- Rastas, A. (2007) Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Tampere: Yliopistopaino Oy.
- Runciman, W.G. (1966) *Relative Deprivation and Social Justice*. London: Routledge.
- Ruuska, P. (2004) Toisen nahoissa ja vähän sanoissakin. Teoksessa Lehtonen, M., Löytty, O. & Ruuska, P. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino, 203–221.

- Sabour, M. (2001) Maahanmuuttajat Euroopassa: syrjäytymisestä kotoutumiseen. Maahanmuuttaja kahden kulttuurin välissä. Helsinki: Euroopan kulttuurisäätiön Suomen osasto.
- Saukkonen, P. Helsingin Sanomat, 7.3.2011, Multikulturalismin arvostelijat ovat hakoteillä, Pääkirjoitus.
- Sharf, B.F. (1999) Beyond Netiquette: The Ethics of Doing Naturalistic Discourse Research on the Internet. In Jones, S. (ed.) Doing Internet Research. Critical Issues and Methods for Examining the Net. London: Sage Publications Inc., 243–288.
- Sherif, M. (1966) Group Conflict and Cooperation. London: Routledge and Kegan Paul.
- Slevin, J. 2000. The Internet and Society. Cambridge: Polity Press.
- Suoninen, E. (1992) Perheen kuvakulmat. Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta. Tampereen yliopisto: Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tutkimuksia, Sarja 1, nro 24.
- Suoninen E. (1993) Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa Jokinen A, Juhila K. & Suoninen E. Diskurssianalyysin aakkoset. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 48–74.
- Suoninen, E. (1997) Miten tutkia moniäänistä ihmistä? Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Sutela, H. (2005) Maahanmuuttajat palkkatyössä. Teoksessa Paananen, S. (toim.) Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Tilastokeskus & Edita Prima Oy. 83–110.
- Söderqvist, M. (2006) Työnantajien näkemyksiä ulkomaalaisista työpaikoilla. Teoksessa Martikainen, T. (toim.) Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Hakapaino Oy, 278–295.
- Tajfel, H. (1978) Differentiation between Social Groups: Studies in Social Psychology of Intergroup Relations. London: Academic Press.
- Tajfel, H. (1980) Experimental Studies of Intergroup Behaviour. Survey of Psychology, No. 3. London: George Allen & Unwin.
- Tajfel, H. (1981) Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tajfel, H. (1982) Introduction. In Tajfel, H. (ed.) Social Identity and Intergroup Relations. Cambridge: Cambridge University Press, 1–14.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. (1986) An Integrative Theory of Social Conflict. In Worchel, S. & Austin, W. (eds.) Psychology of Intergroup Relations. Chicago: IL: Nelson Hall.
- Turkle, S. (1996) Life on screen. Identity in the Age of Internet. London: Weidenfeld & Nicholson.
- Turner, J.C. (1982) Social Identity and Self-Concept. In Tajfel, H. (ed.) Social Identity and Intergroup relations. Cambridge: Cambridge University Press, 17–21.

Van Geer, M. & Vedder, P. (2009) Perceived Discrimination and Psychological Adjustment of Immigrants. A review of research. In Jasinskaja-Lahti, I & Mähönen, T. (eds.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation –The Cornerstones of Intercultural Encounters*. Helsinki University Press: Gaudeamus, 179–190.

Varjonen, S., Arnold, L. & Jasinskaja-Lahti, I. (2009) "There is a difference." A Discourse Analytic Study on the Social Construction of Finnishness and Finnish Identity. In Jasinskaja-Lahti I. & Mähönen, A-T. (eds.) *Identities, Intergroup Relations and Acculturation –The Cornerstones of Intercultural Encounters*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. Hakapaino, 52–66.

Väliverronen, E. (1998) Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa Kantola A., Moring I. & Väliverronen E. (toim.) *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino Oy, 13–39.

Wellman, B. & Gulia, M. (2001) In Kollock, P. & Smith, M.A. (eds.) *Communities in Cyberspace*. London & New York: Routledge, 167–194.

Wetherell, M. & Potter, J. (1988) Discourse Analysis and the Identification of Interactive Repertoires. In Antaki, C. (ed.) *Analysing Everyday Explanations. A Casebook of Methods*. London: Sage Publications, 163–183.

Wetherell, M. & Potter, J. (1992). *Mapping the Language of Racism - Discourse and the legitimation of exploitation*. New York: Harvester Wheatsheaf.

Elektroniset lähteet

Suomalaiset edelleen suurin maahanmuuttajaryhmä (2010) Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=2. Viitattu 1.4.2011.

Työssäkäyntitilastot (2010) Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0#6. Viitattu 1.4.2011.

Ulkomaalaisväestöä 120 000 - 200 000 (2010) Helsinki: Tilastokeskus.
http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=5. Viitattu 1.4.2011.

